

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλπ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1859 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1860.

ΑΘΗΝΑΙΝ.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. ΠΑΥΛΙΔΟΥ.

- 1 8 6 0.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΕΝ ΤΩ Γ' ΤΟΜΩ ΤΗΣ ΠΑΝΩΡΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΠΙΝΑΞ ΚΑΘ' ἜΑΗΝ.

—e—

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

- ἘΠΙ τῆς αὐτοκρ. ἀρχιεπισκοπῆς τῆς ἀ. Ἰουστιν. Ἀγρίδος. ΣΙΖ, 1. ΣΚ, 84.
 Ἐπεισόδια τῆς ἐν ἔτει 1566 πολιορκίας τῆς Ἀρσινόης. ΣΙΖ, 20. ΣΠΗ, 43.
 Ἀνασκευὴ ἡμαρτημένης ἐξιστορήσεως τῶν περὶ Κρήτης ὑπομνημάτων. ΣΠΗ, 37.
 Πολιορκία καὶ ἀλώσις Κωνσταντινουπόλεως. ΣΙΘ, 58. ΣΚ, 81. ΣΚΑ, 100. ΣΚΒ, 130. ΣΚΓ, 159. ΣΚΔ, 187. ΣΚΕ, 208. ΣΚΣΤ, 232. ΣΚΘ', 312.
 Περὶ τῆς ἐν Μακεδ. Κοριτσᾶς. ΣΙΘ, 69. ΣΛΕ, 447.
 Περὶ Δουλοπαροικίας παρὰ Ῥωμ. καὶ Βυζαντ. καὶ περὶ φορολογ. διατάξεων. ΣΚ, 73. ΣΚΑ, 97. ΣΚΒ, 121. ΣΚΓ, 145.
 Περὶ τοῦ ἐν Βλάχοις Ἑλληνισμοῦ. ΣΚΔ, 169. ΣΚΕ, 193. ΣΚΗ, 234.
 Νικολ. Καρμαζίνος. ΣΚΣΤ, 238. ΣΚΖ, 254.
 Λόγος Βούλουερ, ἱστορικῶς ἐξεταζόμενος. ΣΚΖ, 241. ΣΚΗ, 265.
 Ἡ Κυρία Βρέμερ. ΣΚΗ, 274.
 Ἱστορία Μ. Ἀλεξάνδρου. ΣΚΗ.—ΣΛΖ.
 Πρῶτον Πατριαρ. ἐν Ῥωσίᾳ ΣΛΑ, 343. ΣΛΒ, 370. ΣΛΓ, 390. ΣΛΔ, 414. ΣΛΕ, 438.
 Ὁ τελευταῖος τῶν Παλαιολόγων, ΣΛΒ, 375.
 Ἱστορικαὶ Μελέται Κ. Παπαρρηγοπούλου. Αὐτ. 380. ΣΛΓ, 407.
 Περὶ Στενημάχου. ΣΛΔ, 423.
 Ἀλφόνσο Λαμπαρτίνος. Αὐτ. 425.
 Ῥοβέρτος Ἐμμετ. ΣΛΕ, 451. ΣΛΣ, 478. ΣΛΖ, 489. ΣΛΗ, 513. ΣΛΘ, 550. ΣΜ, 582.
 Κάρολος Λενορμάν. ΣΛΣ, 473.
 Οἱ Κρήτες μετὰ τὴν ἐπανάκτησιν Κωνσταντινουπόλεως. ΣΛΗ, 505. ΣΛΘ, 537. ΣΜ, 569.
 Ἡπειρωτικά. ΣΛΗ, 518.

Β. ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

- Ἀπομνημονεύματα Γυζώτου. ΣΙΖ, 13.
 Γλωσσάριον Ἡπειρωτικῆς. Αὐτ. 18. ΣΠΗ, 35.
 Πονητικὸς Ἀγών. ΣΠΗ, 25.
 Γλωσσολογικαὶ σημειώσεις. Αὐτ. 48.
 Βιβλιοθήκη τῶν παιδῶν. ΣΚΑ, 192.

- Βιβλιακὰ. ΣΚΖ, 259. ΣΚΗ, 287.
 Βιβλιοκρισία Ἰστ. Καρμαζίνου. ΣΚΘ, 300. ΣΛ, 329.
 Ἐπιστολὴ ἐκ Πόρου. ΣΛ, 343. ΣΛΑ, 337.
 Δουλίμιον περὶ Πινδάρου τοῦ Βιλλεμαίνου. ΣΛΒ, 364. ΣΛΕ, 433.
 Ἀνατολ. Ἐπιστ. Γ. Τυπέλδου. ΣΛΒ, 366. ΣΛΕ, 445.
 Ἄπαντα Ζολοκόστα. ΣΛΓ, 405.
 Γλωσσάριον τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς. ΣΛΔ, 430. ΣΛΕ, 450.
 Ἰούλιος Τυπέλδος. ΣΛΣ, 437.
 Πόθεν ἡ λέξις τραγουδῶ. ΣΛΖ, 495.
 Γαλλικὸν λεξικόν. Αὐτ. 499.
 Διάφορα Ἀ. Ρ. Ραγκαζῆ. ΣΜ, 579.

Γ. ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

- Ἀρχαιολογικὰ Σάμου. ΣΙΘ, 68.
 Περὶ τῆς ἐν Μεσσηνίᾳ ἐπιγραφῆς. ΣΚ, 92.
 Ἑταιρία Κοπενάγης. ΣΚΓ, 165.
 Αἰγυπτιακὰ. ΣΚΣΤ, 225. ΣΛΓ, 385. ΣΛΔ, 409.
 Νομισματικά. ΣΚΗ, 283.
 Ναξία Πέτρα. ΣΚΘ, 289.
 Οἰκόσημον Μυρνελλῆ. ΣΛΒ, 380.
 Οἰκόσημον Σιγάλα. ΣΛΔ, 432.
 Οἰκόσημον Γκιζῆ. Αὐτ.
 Ἀνεκδότου νόμισμα Εὐβοίας. ΣΛΖ, 481.
 Ἐπιστολὴ Μωάμεθ πρὸς Αἰγυπτίους. Αὐτ. 485.
 Οἰκόσημον Γράρδα. ΣΛΗ, 533.
 Σφίγγς Αἰγυπτία. ΣΛΘ, 560.

Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΑ.

- Κάτοικοι γῆς. ΣΙΖ, 23.
 Σιδηρόδρομοι. Αὐτ. 24.
 Ἴόνιον κράτος. Αὐτ.
 Πληθυσμὸς Περσίων καὶ Λοσδίνου. ΣΙΘ, 72. ΣΛΖ, 504.
 Ἐκπαιδευτήριον Χίλ. ΣΚΒ, 137.
 Καλογεροπούλου νεκρολογία. Αὐτ. 144.
 Ὀθώνειον Πανεπιστήμιον. ΣΚΓ, 150.
 Πηγαὶ Νεῖλου. Αὐτ. 168.
 Πληθυσμὸς Νεοβοράκου. Αὐτ.
 Ἀρσάκειον Περθενογραφείον. ΣΚΔ, 182.
 Ἀρακλίου καὶ ἄλλων τμητῶν ἐξετάσεις. ΣΚΕ, 214.

Ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος. ΣΚΣΤ, 217.
 Καλλιφρονία. Αὐτ. 240.
 Βουλευτικαὶ ἐκλογαί. ΣΚΗ, 284. ΣΚΘ, 293.
 Ἐμπορικὸν παιδαγωγεῖον. ΣΚΗ, 287.
 Μακροβιότης. Αὐτ. καὶ ΣΑΑ, 360.
 Χρυσὸν σίμα Μασουρέρου. ΣΑΓ, 395.
 Βιβλία. ΣΑΕ, 453.
 Ἱατροστατιστικαὶ εἰδήσεις. Αὐτ. 454.
 Μεγάλοι καύσωνες. αὐτ.
 Νέα πιεστήρια. ΣΑΣΤ, 480.
 Λεῖα νεκρολογία. ΣΑΖ, 489.
 Φωτισμὸς Παρισίων. Αὐτ. 504.
 Βομβυκοτροφία. Αὐτ.
 Προβατοτροφία. Αὐτ.
 Τοκετοί. Αὐτ.
 Ἴόνιος ἐπιείρεια. ΣΑΗ, 533.
 Βαμβακοურγεία. ΣΑΘ, 568.
 Κερκυνόβλητοι καὶ ἀλεξικέραυνοι. Αὐτ.

E. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΑ.

Περὶ ἀρχιτεκτονικῆς. ΣΙΘ, 49.
 Δίκαιον τῶν ἔθνων Σαρπύλου. Αὐτ. 70.
 Δύο πλοῖα. ΣΚΒ, 136.
 Σφίγγ. ΣΚΓ, 166.
 Διάσωσις πλοίων. Αὐτ.
 Περὶ οἰκονομίας. ΣΑ, 325.
 Τὰ Ὀλύμπια. ΣΑΑ, 358. ΣΑΓ, 403.
 Τερατώδες ἀερόστατον. ΣΑΑ, 360.
 Ὑποβρύχιος διώρυξ. ΣΑΒ, 383.
 Σουεσίου διώρυξ. ΣΑΔ, 329. 427
 Περὶ πορφύρας. ΣΑΗ, 517.
 Τηλέγραφοι. Αὐτ. 531.
 Σιδηρόδρομοι. Αὐτ.
 Περὶ ποινικῶν δικαίων. ΣΑΘ, 554.

ΣΤ. ΤΟΠΩΝ ΚΑΙ ΠΘΩΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΑΙ.

Σύγχρονος Ῥωσσία. ΣΙΖ, 6. ΣΙΗ, 33.
 Ἀποδημητοῦ ἀναμνήσεις. ΣΙΖ, 10. ΣΙΗ, 38. ΣΙΘ, 64. ΣΚ, 89.
 Γάμος ἀραβικός. ΣΙΖ, 18.
 Περὶ Κίνας. ΣΙΗ, 47. ΣΚΑ, 117.
 Μῦς ἢ ποιντικοί. ΣΙΘ, 71.
 Αὐτοκτονία. Αὐτ.
 Ἰαπωνίδες. Αὐτ.
 Ἁγία Σοφία. ΣΚ, 95. ΣΚΑ, 114.
 Περιοδία σπουδαίου. ΣΚΑ, 119. ΣΚΒ, 139. ΣΚΖ, 256. ΣΚΗ, 281.
 Ἰνδικά. ΣΚΑ, 186. ΣΚΕ, 212.
 Πάρεργα περὶ Λέσθου. ΣΚΖ, 253.
 Πάρεργα περὶ τοῦ νέου κόσμου. ΣΚΘ, 295.
 Τάφος Εὐας. Αὐτ. 307.
 Ἐπιστολὴ ἐκ Κηρισίας. Αὐτ. 311.
 Γαλαπάγοι νῆσοι. ΣΑ, 319.
 Ἐπιτάφιος τελετὴ ἐν Χογκόγγ. Αὐτ. 321.
 Ἀναμνητικὸν Κράτος. ΣΑΕ, 444.
 Λάνδαι. ΣΑΣΤ, 447.
 Τὸ δένδρον τῆς Μαρίας. ΣΑΗ, 530.

Σακκίρα. ΣΑΘ, 561.
 Χορὸς ἐν Μάντισστρο. Αὐτ. 562.
 Ἀνακάλυψις τόπων ἀγνώπτων, ΣΜ, 586.

Z. ΠΟΙΗΣΙΣ.

Νοσταλγία. ΣΙΖ, 22.
 Ἔσθρα φινλανδικόν. ΣΚΘ, 312.
 Ὁδὴ εἰς τὴν ἀκαδ. Σίνα. ΣΑΒ, 384.
 Αἱ ὄραναί. ΣΑΔ, 429.
 Ἡ εὐτυχία. ΣΑΕ, 454.
 Πρώτη τοῦ ἔτους. Αὐτ. 456.
 Εἰς τὴν πρώτην τοῦ ἔτους. ΣΑΖ, 503.
 Ποίησις. ΣΑΗ, 535.

H. ΖΩΟΛΟΓΙΚΑ.

Μύρμηξ Ταμερλάνου. ΣΙΘ, 72.
 Περὶ μαχητῶν. ΣΚΒ, 138.
 Περὶ δρόντου. ΣΚΗ, 287.
 Ὅφεις Ἰνδιῶν. ΣΑΖ, 499.

Θ. ΒΟΤΑΝΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΑ.

Σάρτον. ΣΙΖ, 9.

I. ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ἠλεκτρικὸν φαινόμενον. ΣΙΖ, 24.
 Κρίσις ἐν Δωδώνῃ. ΣΚΓ, 168.
 Περὶ κομητῶν. ΣΑΕ, 454.
 Περὶ Πλανητῶν. Αὐτ.
 Περὶ Γαϊανθράκων. ΣΑΗ, 534.
 Μετεωρολογικά. Αὐτ.

ΙΑ. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

Κόστας ὁ Ἰνδός. ΣΙΖ. — ΣΚΗ.
 Διήγημα ὑπὸ Κ. Ῥάμφου. ΣΚΑ, 177. ΣΚΕ, 204.
 Δύο Ῥωσίδες ἐν Κενιάσῳ. ΣΚΖ, 261. ΣΚΗ, 277. ΣΚΘ, 308. ΣΑ, 324. ΣΑΑ, 353. ΣΑΒ, 363.
 Εἰς Κόρακας ἢ οἰκογένεια. ΣΑΓ, 398. ΣΑΔ, 419.
 Ἐπίσκεψις εἰς τρία μνήματα. ΣΑΕ, 440. ΣΑΣΤ, 470. ΣΑΖ, 493.
 Ἰωάννης στρατιώτης. ΣΑΗ, 520.
 Ἐμπόρου θυγάτηρ. Αὐτ. 553. ΣΑΘ, 564. ΣΜ, 587.

ΙΒ. ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ἑλληνας ἀριστεύσαντες ἐν Γαλλίᾳ. ΣΙΖ, 24.
 Κατηραμμένα λουτρά. ΣΙΘ, 72.
 Συνδρομαὶ εἰς βιβλία. Αὐτ.
 Πέτρος ὁ μέγας. Αὐτ.
 Χρυσὸν πόσημον. ΣΚ, 96.
 Ἀριθμοί. Αὐτ.
 Γνωμικὰ Διογένους. ΣΚΑ, 120.
 Ὁσφραντική. ΣΚΒ, 143.
 Ν. Νομικῶν προσφορᾶ. Αὐτ. 144.
 Ἀνέκδοτα. ΣΚΓ, 167.
 Γνωμικὰ Θάλκτος. Αὐτ. 168.
 Γνωμικὰ Περιόνδρου. ΣΚΕ, 216.
 Δίκη περὶ εἰκόνας. ΣΚΖ, 264.
 Γυνὴ στρατιώτις. ΣΚΗ, 288.

Τολμηρότατος ἀκροβάμων. Αὐτ.
 Ὑπολογισμὸς Μεξικῆς. ΣΚΘ, 312.
 Δῶρα. Αὐτ.
 Ἴπποι. Αὐτ.
 Ἐπιστολὴ τῷ διευθυντῇ Παρθ. ΣΑ, 336.
 Ματσίνης. ΣΑΑ, 359.
 Σέζυγος δάκνουσα. Αὐτ.
 Ἰερά ἐρείπια. Αὐτ.
 Χρονολογία πολέμου Ἰταλίας. Αὐτ. 360.
 Γεωργός. ΣΑΒ, 384.

Φρόνιμος δικαστής. ΣΑΔ, 431.
 Μέγιστος Κλιθάνων. ΣΑΕ, 453.
 Δισεκατομμύριον. Αὐτ.
 Περιεργὸς ἐπιγραφή. Αὐτ. 454.
 Νέος Ἡρακλῆς. ΣΑΣΤ, 477.
 Ἐντομα σιτηρῶν. ΣΑΖ, 504.
 Εἰδοποιήσις. ΣΑΗ, 535.
 Διδασκαλία ἱστορίας. Αὐτ. 536.
 Συντάκται Πανδώρας. ΣΜ, 592.

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ.

Α.

Ἀρχιεπισκοπὴ ἡ Ἰουστινιανῆς. ΣΙΖ, 1. ΣΚ, 84.
 Ἀλεξάνδρου (Μ.) ἱστορία. ΣΚΗ—ΣΑΖ.
 Ἄγων ποικητικῶς. ΣΙΗ, 25.
 Αἰγυπτιακά. ΣΚΣΤ, 225. ΣΑΕ, 385. ΣΑΔ, 409.
 Ἀρχιτεκτονικῆς (περὶ). ΣΙΘ, 49.
 Ἀερόστατον τερατώδες. ΣΑΑ, 360.
 Ἀμαλυσίου ἐξετάσεις. ΣΚΕ, 214.
 Ἀναμνήσεις ἀποδημητοῦ. ΣΙΖ, 10. ΣΙΗ, 38. ΣΙΘ, 64. ΣΚ, 89.
 Αὐτοκτονία. ΣΙΘ, 71.
 Ἁγία Σοφία. ΣΚ, 95. ΣΚΑ, 114.
 Ἀναμνητικὸν κράτος. ΣΑΕ, 444.
 Ἀλεξικέραυνοι. ΣΑΘ, 568.
 Ἀριθμοί. ΣΚ, 96.
 Ἀνέκδοτα. ΣΚΓ, 167.
 Ἀκροβάμων τολμηρότατος. ΣΚΗ, 288.

Β.

Βούλουρο λόγος. ΣΚΖ, 241. ΣΚΗ, 265.
 Βρέμερ (Φρεδερίκ) ΣΚΗ, 274.
 Βιβλιακά. ΣΚΖ, 259. ΣΚΗ, 287.
 Βιλλεμαίνου δοκίμ. περὶ Πινδάρου. ΣΑΒ, 361. ΣΑΕ, 433.
 Βιβλία. ΣΑΕ, 453.
 Βαμβακοτροφεία. ΣΑΖ, 504.
 Βαμβακοურγεία. ΣΑΘ, 568.

Γ.

Γνωζώτου ἀπομνημονεύματα. ΣΙΖ, 13.
 Γαλλικὸν Λεξικόν. ΣΑΖ, 499.
 Γκιζη οἰκόσημον. ΣΑΔ, 432.
 Γιάρδου οἰκόσημον. ΣΑΗ, 533.
 Γῆς κάτοικοι. ΣΙΖ, 23.
 Γάμος ἀραβικός. Αὐτ. 48.
 Γαλαπάγοι νῆσοι. ΣΑ, 319.
 Γαϊανθρακες. ΣΑΗ, 534.
 Γυνὴ στρατιώτις. ΣΚΗ, 288.
 Γεωργός. ΣΑΒ, 384.

Δ.

Δουλοπαροικία παρὰ Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοῖς. ΣΚ, 73. ΣΚΑ, 97. ΣΚΒ, 124. ΣΚΓ, 145.
 Διώρυξ ὑποβρύχιος. ΣΑΒ, 383.
 Δίκαιον ποινικόν. ΣΑΘ, 554.
 Δρόντης. ΣΚΗ, 287.
 Δωδώνης κρήνη. ΣΚΓ, 128.
 Διήγημα Ῥάμφου. ΣΚΑ, 177. ΣΚΕ, 204.
 Διογένους γνωμικά. ΣΚΑ, 120.
 Δῶρα. ΣΚΘ, 312.
 Δικαστής φρόνιμος. ΣΑΔ, 431.
 Δισεκατομμύριον. ΣΑΕ, 453.

Ε.

Ἑλληνισμὸς ἐν Βλάχοις. ΣΚΔ, 169. ΣΚΕ, 193. ΣΚΗ, 234.
 Ἐμετ (Ῥοβέρτος). ΣΑΕ, 454. ΣΑΣΤ, 478. ΣΑΖ, 489. ΣΑΗ, 519. ΣΑΘ, 550. ΣΜ, 582.
 Ἐπιστολὴ ἐκ Πόρου. ΣΑ, 343. ΣΑΑ, 337.
 Ἑλληνικῆς τῆς καθ' ἡμᾶς γλωσσάριον. ΣΑΑ, 430. ΣΑΕ, 450.
 Εὐβοίας νόμισμα ἀνέκδοτον. ΣΑΖ, 481.
 Ἑλλάδος ἐμπόριον. ΣΚΣΤ, 217.
 Ἐκλογαὶ βουλευτικαί. ΣΚΗ, 284. ΣΚΘ, 293.
 Εἰδήσεις ἱατροστατιστικαί. ΣΑΕ, 454.
 Εὐας τάφος. ΣΚΘ, 307.
 Ἐπιστολὴ ἐκ Κηρισίας. Αὐτ. 311.
 Εὐτυχία. ΣΑΕ, 454.
 Ἐπίσκεψις εἰς τρία μνήματα. ΣΑΕ, 440. ΣΑΣΤ, 470. ΣΑΖ, 493.
 Ἐμπόρου θυγάτηρ. ΣΑΗ, 423. ΣΑΘ, 564. ΣΜ, 587.
 Ἑλληνας ἐν Γαλλίᾳ. ΣΙΖ, 24.
 Εἰκόνας (περὶ) δίκη. ΣΚΖ, 264.
 Ἐπιστολὴ εἰς Παρθώρα. ΣΑ, 336.
 Ἐρείπια ἱερά. ΣΑΑ, 359.
 Ἐπιγραφή περιεργός. ΣΑΕ, 454.
 Εἰδοποιήσις. ΣΑΗ, 535.

Z.
Ζαλοκώστα άπαντα. ΣΑΓ, 405.

H.
Ήπειρωτικά. ΣΑΗ, 518.
Ήπειρωτικής Γλωσσάριον. ΣΙΖ, 48. ΣΙΗ, 35.
Ήρακλής νέος. ΣΑΣΤ, 477.

Θ.
Θάλητος γνωμικά. ΣΚΓ, 468.

I.
Ίόνιον Κράτος. ΣΙΖ, 23.
Ίαπωνίδες, ΣΙΘ, 71.
Ίνδικά. ΣΚΔ, 186. ΣΚΕ, 242.
Ίόνιος έταιρία. ΣΑΗ, 533.
Ίνδιων όφεις. ΣΑΖ, 499.
Ίωάννης στρατιώτης. ΣΑΗ, 520.
Ίπποι. ΣΚΘ, 342.
Ίστορίας διδασκαλία. ΣΑΗ, 536.

K.
Κρήτης ύπομνήματα. ΣΙΗ, 37.
Κωνσταντινουπόλεως πολιορκία και άλωσις. ΣΙΘ, 58. ΣΚ, 81. ΣΚΑ, 106. ΣΚΒ, 130. ΣΚΓ, 459. ΣΚΔ, 487. ΣΚΕ, 208. ΣΚΣΤ, 232. ΣΚΘ, 342.
Κοριτσά. ΣΙΘ, 69. ΣΑΕ, 447.
Καραμζίνος Ν. ΣΚΣΤ, 238. ΣΚΖ, 251.
Καραμζίνου ιστορία. ΣΚΘ, 300. ΣΑ, 329.
Κρήτες μετά την επανάκτησιν Κωνσταντινουπόλεως. ΣΑΗ, 505. ΣΑΘ, 537. ΣΜ, 569.
Κοπενάγης έταιρία. ΣΚΓ, 465.
Καλογεροπούλου νεκρολογία. ΣΚΒ, 444.
Καλλιφορνια. ΣΚΣΤ, 240.
Καύσωνες. ΣΑΕ, 454.
Κίνα. ΣΙΗ, 47. ΣΚΔ, 417.
Κεραυνόβλητοι. ΣΑΘ, 568.
Κομΐται. ΣΑΕ, 454.
Κώσταλ Ίνδός. ΣΙΖ—ΣΚΗ.
Κλίθκνος μέγιστος. ΣΑΒ, 453.

Λ.
Λαμαρτίνος. ΣΑΔ, 425.
Λενορμάν (Κάρολος). ΣΑΣΤ, 473.
Λέξις Τραγουδω πόθεν; ΣΑΖ, 495.
Λονδίνου πληθυσμός. ΣΙΘ, 72.
Λεικ νεκρολογία. ΣΑΖ, 489.
Λέσθου πάρεργα. ΣΚΖ, 253.
Λάνθαι. ΣΑΣΤ, 477.
Λουτρά κατηραμένα. ΣΙΘ, 72.

M.
Μεσσηνίας επιγραφή. ΣΚ, 92.
Μαρινέλλη οικόσημον. ΣΑΒ, 380.
Μωχίμει έπιστολή. ΣΑΖ, 485.
Μακροβιότης. ΣΚΗ, 287. ΣΑΑ, 360.
Μικουρέρου σήμα. ΣΑΓ, 395.
Μΐς. ΣΙΘ, 71.
Μαρίας δένδρον. ΣΑΗ, 530.
Μαχητάι. ΣΚΒ, 438.

Μετεωρολογικά. ΣΑΗ, 534.
Μεζικής ύπολογισμός. ΣΚΘ, 342.
Ματσίνης. ΣΑΑ, 359.

N.
Νομισματικά. ΣΚΗ, 283.
Νείλου πηγαί. ΣΚΓ, 468.
Νεοβοράκου πληθυσμός. Αύτ.
Νέου κόσμου πάρεργα. ΣΚΘ, 295.
Νοσταλγία. ΣΙΖ, 22.
Νομικού (Ν.) προσφορά. ΣΚΒ, 444.

O.
Όλύμπια. ΣΑΑ, 358. ΣΑΓ, 403.
Όρφαναί. ΣΑΔ, 429.
Οικογένεια εις κάρακας. ΣΑΓ, 398. ΣΑΔ, 419.
Όσφραντική. ΣΚΒ, 443.

Π.
Πολιορκίας Άρσινόης επεισόδιον. ΣΙΖ, 20. ΣΙΗ, 43.
Πατριαρχείον Α' εν Ρωσία. ΣΑΑ, 343. ΣΑΒ, 370. ΣΑΓ, 390. ΣΑΔ, 444. ΣΑΕ, 438.
Παλαιολόγων ό τελευταίος. ΣΑΒ, 375.
Παπαρρηγοπούλου (Κ) ιστορ. μελέται. ΣΑΒ, 380. ΣΑΕ, 407.
Παιδων βιβλιοθήκη. ΣΚΔ, 492.
Πέτρα ναζία. ΣΚΘ, 289.
Πλοία δύο. ΣΚΒ, 436.
Πλοίων διάσωσις. ΣΚΓ, 466.
Πορφύρας (περί). ΣΑΗ, 547.
Παρισίων πληθυσμός. ΣΙΘ, 72. ΣΑΖ, 504.
Πανεπιστήμιον. ΣΚΓ, 450.
Παρθεναγωγείον Άρσάκη. ΣΚΔ, 482.
Παιδαγωγείον έμπορ. ΣΚΗ, 287.
Πιστήρια νέα. ΣΑΣΤ, 480.
Παρισίων φωτισμός. ΣΑΖ, 504.
Προβατοτροφία. Αύτ.
Πρώτη του έτους. ΣΑΖ, 503.
Ποίησις. ΣΑΗ, 535.
Πλανήται. ΣΑΕ, 454.
Πέτρος ό μέγας. ΣΙΘ, 72.
Περιάνδρου γνωμικά. ΣΚΕ, 246.
Πολέμου χρονολογία. ΣΑΑ, 360.
Πανδώρας Συντάκται. ΣΜ, 592.

P.
Ρωσία σύγχρονος. ΣΙΖ, 6. ΣΙΗ, 33.
Ρωσίδες δύο εν Καυκάσω. ΣΚΖ, 261. ΣΚΗ, 277. ΣΚΘ, 308. ΣΑ, 324. ΣΑΔ, 353. ΣΑΒ, 363.
Ραγκαδῆ (Α. Ρ.) Διάφορα. ΣΜ, 579.

Σ.
Στενήμαχος. ΣΑΔ, 423.
Σημειώσεις γλωσσογραφικάι. ΣΙΗ, 48.
Σάμου αρχαιολογικά. ΣΙΘ, 68.
Σουεσίου διώρυξ. ΣΑΔ, 329. 427
Σιγάλα οικόσημον. ΣΑΔ, 432.
Σερπίδου δικαίον έθνών. ΣΙΘ, 70.
Σπίγγς. ΣΚΓ, 466.

Σούτσου (Ι) λόγος Εισαγωγικός. ΣΑ, 325.
Σιδηρόδρομοι. ΣΙΖ, 24. ΣΑΗ, 534.
Σκουδαστού περιόδια. ΣΚΑ, 419. ΣΚΒ, 439. ΣΚΖ, 256. ΣΚΗ, 231.
Σπίγγς αιγυπτία. ΣΑΘ, 560.
Σακκάρα. Αύτ. 564.
Σίνα ακαδημία. ΣΑΒ, 384.
Σάρτον. ΣΙΖ, 9.
Συδρομαί εις βιβλία. ΣΙΘ, 72.
Σύζυγος δάκνουσα. ΣΑΑ, 359.
Σιτηρών έντομα. ΣΑΖ, 504.

T.

Τυπάλδου (Γ) άνατολ. έπιστολαί. ΣΑΒ, 366. ΣΑΕ, 445.

Τυπάλδος (Ίουλ.). ΣΑΣΤ, 457.
Τηλέγραφοι. ΣΑΗ, 534.
Τελετή επιτάφιος εν Χογγόγκ. ΣΑ, 324.
Τοκατοί. ΣΑΖ, 504.
Ταμερλάν μύρμηξ. ΣΙΘ, 72.
Τόπιον άγνώστων ανακάλυψις ΣΜ, 586.

Φ.

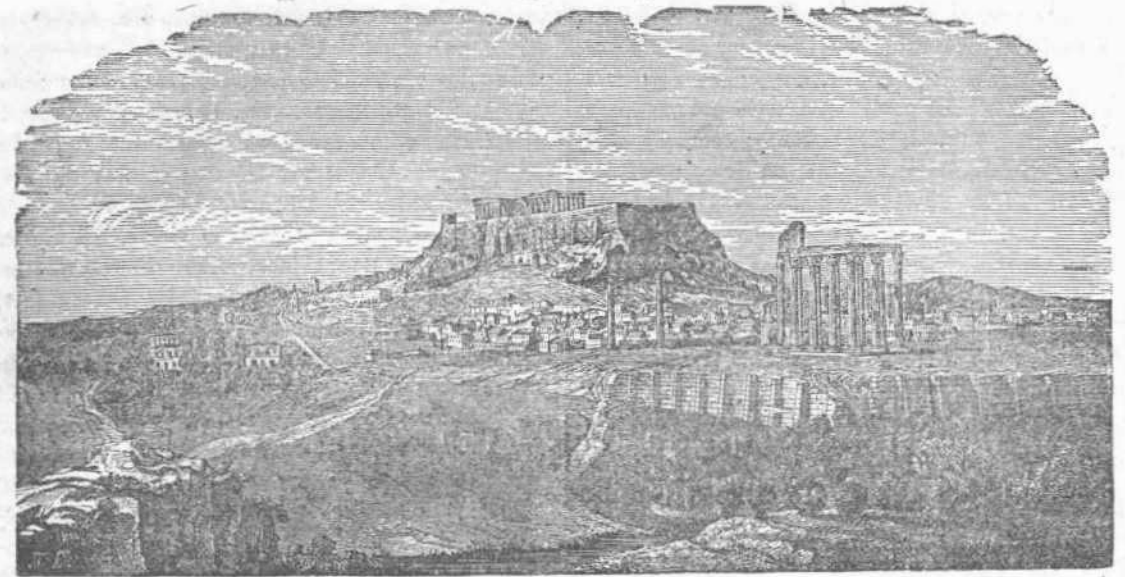
Φινλανδικόν ἄσμα. ΣΚΘ, 342.
Φαινόμενον ηλεκτρικόν. ΣΙΖ, 24.

X.

Χιλ εκπαιδευτήριον. ΣΚΒ, 437.
Χορός εν Μάντσεστερ. ΣΑΘ, 562.
Χρυσίον πόσιμον. ΣΒ, 96.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.

Φυλλάδιον	Σελίς	Αντικείμενον	Φυλλάδιον	Σελίς	Αντικείμενον
217.	41.	Βιλλεμαίν.	230.	323.	Χογγόγκ.
	49.	Γάμος άραβικός.	231.	356.	Σιαμύλ.
218.	46.	Γιόγκα κινεζική.		360.	Βίκτωρ βασι. Σαρδηνίας.
	47.	Κλητήρ άστυν. εις Κίναν.	232.	363.	Βιλλεμαίν.
219.	66.	Αίθουσα βυζαντινή.		380.	Οίκος. Μαρνέλλη.
	67.	Αίθουσα Νινευί.	233.	396.	Σήμα Μαουρέου.
220.	90.	Παλάτιον Ιταλικόν.		401.	Διασκεδ. Σωσθένους.
	91.	Σποά Ιταλική.	234.	425.	Όρφαναί.
221.	117.	Κινέζος όψοπώλης.		432.	Οικόσημον Σιγάλα.
	119.	Κινέζος λαχνοπώλης.		»	Οίκος. Γαλλία.
222.	136.	Πλοϊον Ωκεανίας.	235.	444.	Γυνή άναμπίτις.
	137.	Πλοϊον Ινδικά.		455.	Εύτυχία.
223.	166.	Σφίγγ.	236.	477.	Καλοβάμων Λανδαίος.
	167.	Μηχανή σώζουσα πλοία.		479.	Νέος Ήρακλής.
224.	186.	Βασίλισσα Ουδης.	237.	482.	Νόμισμα Εύβοίας.
	187.	Μνημείον αυτής.		501.	Όφεις Ινδιών.
225.	213.	Ίνδοι βραχμπίδαι.	238.	534.	Χορίον Ματαριέ.
226.	232.	Πίναξ Κωνσταντινουπόλ.		533.	Οικόσημον Γιερόδη.
	239.	Ν. Καραμζίνος.	239.	560.	Αίγυπτία Σφίγγ.
227.	262.	Διογένης.		564.	Σακκάρ.
228.	283.	Έκλογαί έν Αγγλία.	240.	589.	Βά: Νά "Ιβλτ.
229.	298.	Καταβάκτης Νιαγάρα.		587.	Θουσιαστ-ήριον.
	307.	Τάφος Εύας.			

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

1 ΑΠΡΙΑΙΟΥ, 1859.

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 217.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

Αυτόκεφάλου άρχιεπισκοπής τής πρώτης
Ίουστινιανής Άρχίδος ή Βουλγαρίας
έπικληθείσης (α),

ήτοι

Α'. Περὶ τής άρχιεπ. συστάσεως.

Β'. Περὶ τής πολυχρονίου δικαιοσύνης.

Γ'. Περὶ τής περὶ αλλοθίου καθιέρσεως.

Δ'. Καὶ περὶ τής άναγκαστικής έπικυρωθώσεως αυτής.

—ooo—

Α'. Περὶ τής άρχιεπ. συστάσεως

« Ότι μὲν οὐδὲν γλύκιον ής πατρίδος φθάνει προτεβρυλλημένον, » λέγει ο εύφύεστατος τών Σαμοσάτων φιλόσοφος (β). Τήν βραχύτητα τής σημασίας τών λέξεων τούτων συναισθνόμενοι καὶ τήν άληθῆ αὐτῶν έννοιαν δεόντως εκτιμῶντες, δὲν διστάζομεν θαρραλέως ν' άπορνηθώμεν, ότι μεταξὺ τών πολλῶν σπουδασμάτων καὶ ποικίλων μελετημάτων, έν οἷς ο άνθρωπος τήν πολυτιμότεραν τοῦ βίου περιουσίαν, ήτοι τὸν χρόνον, καταναλίσκει, έν τὸ καὶ κυριώτερον άναντιόρρητως είναι τούλαχι-

στον παρά τοῖς εὖ φρονοῦσι καὶ σπινθηρα έχουσι εκείνου, ὅπερ συνήθως καλοῦμεν πατριωτισμόν, κυριώτατον καὶ φίλτατον, ὡς φησιν ο ποιητής α ή πατρίς, ὡς εἶκει, φίλτατον βροτοῖς » (α) λέγομεν καὶ ἡμεῖς πρέπει νά ἦναι τὸ περι γνώσεως τοῦ παρελθόντος τοῦ τόπου, έν ᾧ γεννηθείς εκαστος, κατὰ πρῶτον τὸν ἥλιον εἶδεν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν ελάτρευσιν.

Εκ τοῦ εμφύτου καὶ τερψιθύμου συνάμα τούτου αίσθηματος ὁρμώμενοι, προτιθέμεθα νά διαπραγματευθώμεν μικρὸν μόνον επί τοῦ παρόντος μέρος τής ιστορίας τοῦ παρελθόντος τής πατρίδος ἡμῶν, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς έπιγραφῆς προδήλον γίνεται, νομίζοντες ότι τούτο πράττοντες διττὸν ένταυτῷ εκπληροῦμεν σκοπόν, τὸ μὲν εκ τῆς παντελοῦς σχεδὸν λήθης εις τὴν ὑπαρξιν τοῦ ένεστώτος άνακλονόντες έπίσημα τοῦ παρεληλυθότος γεγονότα, ή πάντη ὑπὸ τών πλείστων άγνοούμενα, ή καὶ έσφαλμένως γινωσκόμενα, διάπυρον θεραπεύομεν έπιθυμίαν τών ἡμετέρων συμπατριωτῶν ή καὶ πάντων τών λοιπῶν Μακεδόνων τών κατὰ τὸ μάλλον καὶ ήττον ένδιαφερομένων έν τῇ γνώσει αὐτῶν, ὡς έν οικείῳ τόπῳ τούτο θέλομεν άποδείξει, τὸ δὲ καὶ μέρος τής ιστορίας ὅσον ένδέχεται ἡμῖν εκ τῶν ένουστῶν δυνάμεων, πηγῶν καὶ μέσων, εξακριβούντες ὀριστικώτερον ὁπωσούν τῶν μέχρι τούδε αὐτοῦ άροθιγῶς άψαμένων, συναισθνόμεθα τὴν ένδόμυχον εύχαρίστησιν ότι ίερὸν άποτίνομεν καθήκον τῇ τε φύσάσῃ καὶ

(α) Περὶ τής ὀνομασίας ταύτης ακολουθίας γενήσεται λόγος.

(β) Λουκιαν. έν άρχῆ τοῦ περι πατρίδος έγκωμίου.

(γ) Εὐριπίδ. Φοινισ. 409.

θρεψαμένη πατρίδι ἡμῶν, καὶ τέλος πεποιθότες ὅτι οἱ ἀναγνώσται δὲν θέλουσι ἀνακράξει, ἐπισταμένως ἀναγνόντες τὴν πραγματείαν, καὶ προσαρτήσῃ ἡμῖν τὴν πρόχειρον τοῦ γνωστοῦ ἐκείνου Θεουκιδείου προσφώνησιν· « Οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας καὶ ἐπὶ τὰ ἔτοιμα μᾶλλον τρέπονται » (α) εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν ἄλλους υγιέστερά τε καὶ κρείττονα τῶν ἡμετέρων περὶ οὕτινος-δήποτε τῆς Μακεδονίας ὑποκειμένου γράφοντας.

Τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις προτάξαντες ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν προμνησθέντων, ἀναγκάζομενοι εἰς τὴν πρώτην τῆς ὑποθέσεως ἐποχὴν ἢ ἀναδράμωμεν, καθ' ἣν μάλιστα ὁ χριστιανισμὸς ἀνατείλας ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ὡς αὐτὸς ὁ παμφαῆς ἥλιος βαθμηδὸν καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην τὰς φωτοβόλους ἀκτῖνας διαχύσας, ἐκ βάθρων ἀνήγειρε τὴν πεπτωκυῖαν καὶ ἐξήχρωμένην ἀνθρωπότητα ὑπὸ τῆς ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας καταμαστισάσης αὐτὴν εἰδωλολατρείας, καὶ ἠνέφεξε τέλος πάντων εὐρύτατον στάδιον καὶ ἀντάξιον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ προορισμοῦ, πρὸς τὴν ἀλληλοδιαδόχως τέως πάντα τὰ ὑπὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν σκῆπτρον καὶ τὴν τήθενον ὑποκύψαντα ἔθνη ἐσπευδόν.

Περὶ τὸν τέταρτον περίπου ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν (δ) ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἑλληνικῇ πόλει τῆς Μακεδονίας Λυχνιδῶ, τῇ ὑπὸ τῆς νῦν καλουμένης Ἀχρίδος διαδεχθείση, τέσσαρες ἀλληλοδιαδόχως ἐχρημάτισαν ἐπίσκοποι, ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἀδήλου ἀκριβῶς τοῦ ἔτους ὄντος, φέρεται ἐν ἐπιστολῇ τῆς Σαρδικῆς συνόδου γενομένης κατὰ Βαλαμῶνα (γ) τῷ 347 ἐν τῇ νῦν καλουμένῃ Σύμφω, « Διονύσιος ἐκ τῆς Λυχνιδῶ τῆς Μακεδονίας »· ὁ δὲ δεῦτερος διαδεχθείς τοῦτον τῷ 453 ἐν ἐπιστολῇ τῆς συνόδου τῆς Νέας Ἡπείρου πρὸς Λέοντα τὸν αὐτοκράτορα ἐπιγράφεται « Ἀντωνίου Λυχνιδῶ ἐπίσκοπος ». Τῷ δὲ τρίτῳ τῷ 492 ἐπιστέλλων ὁ Πάπας ἐπιγράφει ὡδε· « Δαυρεντίῳ τῆς Λυχνιδῶ ἐπισκόπῳ σφόδρα χαίρειν κελεύει ὁ ἀρχιερεὺς τῆς Ῥώμης »· καὶ ὁ τέταρτος τῷ 519 ἀναβὰς εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον « Θεοδώρητος ἐπίσκοπος Λυχνιδῶ ἀνὴρ σεβάσμιος, ὅστις τοῖς ἐκ τῆς Σκαμπηνῆς ἀποπλανηθεῖσι καὶ εἰς Λυχνιδὸν ἐλεῶ Θεοῦ ἐλθοῦσι πρεσβευταῖς τοῦ Πάπα Ὁρμίσδου βιβλίον ἀναγνοὺς ἔδωκεν αὐτοῖς ».

Ἐκ τούτων λοιπὸν ὡς καὶ ἐξ ἄλλων μαρτυριῶν, ὧν μνεῖα ἐφεξῆς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ γενήσεται, κατὰδῆλον γίνεται, ὅτι ὁ ἐπισκοπικὸς θρόνος, ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι, τέως εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ῥώμης ὑπῆγετο.

Ἄλλ' ἐνταῦθα αἰφνης ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἐπισκόπων ἐκλείποντος τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, συνκλείπει καὶ τοῦνομα τῆς Λυχνιδῶ, μηδ' ὅλως μὲν ἐφεξῆς ἀναφαινόμενον, ἀντικαθιστάμενον ὁμως ἐν τῷ καταλόγῳ διὰ τοῦ τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς, καὶ

(α) Θεουκιδ. βιβλ. Α'. κερ. 20.
(β) Lequien or. Christ. 1. 2. p. 282.
(γ) Βαλαμῶν. καὶ Πηδάλου σελ. 303.

ἀντὶ τοῦ μέχρι τοῦδε ἐπισκοπικοῦ, διὰ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀξιώματος τιμηθείσης, ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ ὁποῦοῦ τρεῖς μόνον μνημονεύονται ἀρχιεπίσκοποι τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς. Πρὶν ὁμως τούτους ὀνομάσωμεν, ἀναφέρεται ἐν τῷ μέσῳ ἡ ἀπορία τί αἰφνης ἐγένετο τοῦνομα τῆς ἀρχαίας τε καὶ ἀκμαίας Λυχνιδῶ; πόθεν καὶ πῶς ἐπέφραται ἐν τῇ Λυχνιδῶ ἢ Πρώτῃ Ἰουστινιανῇ ἢ ἐκείνῃ ἐν ταύτῃ, καὶ τίς ἐπὶ τέλους αὕτη; Πρὸς εὐχερέστεραν τῶν ζητημάτων τούτων λύσιν καὶ πληρεστέραν αὐτῶν ἐξακριβώσιν, ἀνάγκη πᾶσα καὶ ἀναπόφευκτος, διακόπτοντες ἐνταῦθα τὴν σειρὰν τῆς ἀφηγήσεως, νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς, παρεχούσης ἐν τῶν δυσκολωτέρων ζητημάτων ἐν τῇ ἱστορίᾳ, περὶ οὗ πράγματευσθέντες ἀρχαῖοι τε καὶ νεώτεροι, τῆς τε θύραθεν καὶ ἐκκλησιαστικῆς παιδείας κάτοχοι, Ἕλληνές τε καὶ Εὐρωπαῖοι, δὲν κατέληξαν ὁμοφώνως εἰς ὁριστικὸν τι συμπέρασμα, οἷον περὶ χρέζομεν πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἀφηγήσεως ἡμῶν, ὡς ἐκ τῆς καταφατικῆς ἢ ἀποφατικῆς λύσεως αὐτοῦ κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτωμένης καὶ τῆς λύσεως τοῦ συζητουμένου. Διὸ λεκτέα τὰ εἰκότα περὶ αὐτοῦ πρώτων.

Περὶ τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς.

Μετὰ παρέλευσιν ἐννέα περίπου ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τοῦ θανάτου Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου, καταλιπόντος πρὸς τοῖς λοιποῖς μεγαλοουργήμασι καὶ τὸ περιδοξὸν καὶ περιφανὲς αὐτοῦ ὄνομα ἐν δώδεκα πόλεσιν, ἰδρυθείσαις ἐν διαφόροις τῆς οἰκουμένης μέρεσιν ἐξῆλθε κατὰ θεῖαν εὐμοίριαν ἐκ τῶν σπλάγγων τῆς αὐτῆς, ὡς θέλομεν ἀκολουθῶς ἀποδείξει, ἡρωοτόκου Μακεδονίας, καὶ ὁ περίελεπτος αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, ὁ δικαίως τε καὶ ἐλλόγως ὑπὸ τῶν πλείστων ἱστορικῶν διὰ τε τὴν ἀνάκματον καὶ ἀκοίμητον περὶ τὴν διοίκησιν δραστηριότητα αὐτοῦ παραβαλλόμενος πρὸς τὸν Λουδοβίκον ΙΔ'. βασιλέα τῆς Γαλλίας, αὐτὸς λέγομεν πολλὰς ἰδρύσας τε καὶ ἀνοικοδομήσας πόλεις, εἰς ἰσαριθμους ἢ καὶ πλείονας ἀπένευμε τοῦνομα αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ὁποίων φύσει τὴν γεννήσασαν προελόμενος Πρώτῃν ἐκάλεσεν Ἰουστινιανὴν περὶ τῆς ἀληθοῦς τῆς ὁποίας θέσεως πάντες σχεδὸν οἱ ἱστορικοὶ εἰκοτολογοῦντες, περιπλανῶνται εἰς διάφορα τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης μέρη, πρὸς ἀλλήλους διαφωνοῦντες. Αἴτιος δὲ τῆς διαφορίας αὐτῶν εἶναι καθ' ἡμᾶς αὐτὸς ὁ περὶ τὴν γεωγραφίαν ἀδαήμων ῥήτωρ μᾶλλον ἢ ἱστορικός Προκόπιος ὁ Καισαρεύς, ὡς ἐκ τῶν λέξεων αὐτοῦ δειχθήσεται ἀμέσως. Τούτου ἐνεκα κρίνομεν ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ παραθέσωμεν ἐν τάξει χρονολογικῇ ὀλόκληρα χωρία τῶν κυριωτέρων καὶ ἀναγκαιοτέρων ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν συγγραφέων, ἵνα ὑπ' ὀψιν ἔχοντες οἱ ἀναγνώσται κρίνωσιν ἕκαστος ἐξ αὐτῶν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ πράγματος, περὶ οὗ καὶ εἰς αὐτὴν τῶν Παρισίων τὴν Ἀκαδημίαν ἐπεδόθη ὑπόμνημα ὑπὸ τοῦ Κ. Δαμβίλλ καὶ ἀνεγνώσθη εἰς αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν « Sur deux villes qui ont porté le nom de Justiniana, » καταχωρισθὲν ἐν τῷ

πολυτίμῳ καὶ πεντηκοντατόμῳ συγγράμματι τῷ ἐπιγραφομένῳ « Histoire de l'Académie ou des inscriptions et belles lettres » (α).

Αρχόμεθα λοιπὸν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ῥήτορος Προκόπιου λέγοντος (β)· « Ἀλλὰ μοι ἀπὸ τῆς βασιλείας ἀρκτέον πατρίδος, ἢ πασῶν μάλιστα τὰ τε πρωτεῖα ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦδε τὰς ἀπαρχὰς τοῦ λόγου δοτέον· αὐτῇ γὰρ μόνῃ ὀγκουσθαί τε καὶ διαθρύπτεσθαι καὶ ἀποσεμνύνεσθαι πρέπει βασιλεῖα Ῥωμαίων θρεψαμένη τε καὶ παρασχομένη τοιούτων, οὗ δὴ τὰ ἔργα καὶ λόγῳ εἰπεῖν καὶ γραφῇ παρακαταθέσθαι ἀμήχανον.

Ἐν Δαρδάνοις που τοῖς Εὐρωπαῖοις, οἱ δὲ μετὰ τοῖς Ἐπίδαμνιων ὄρους ἔκηνται, τοῦ φρουρίου ἀγχιστα, ὅπερ Βερεδιανὰ ἐπικαλεῖται, χωρίον Ταυρήσιον ὄνομα ἦν, ἔθεν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ὁ τῆς οἰκουμένης ὄρηται. Τούτο μὲν οὖν τὸ χωρίον ἐν βραχεῖ τειχισάμενος κατὰ τὸ τετράγωνον σχῆμα καὶ γωνία ἐκάστῳ πύργῳ ἐνθέμενος τετραπυργίαν εἶναι τε καὶ καλεῖσθαι πεποίηκε· παρ' αὐτὸ δὲ μάλιστα τὸ χωρίον πόλιν ἐπιφανεστάτην ἐδείματο, ἣν περ Ἰουστινιανὴν ὀνόμασε (πρώτῃ δὲ τοῦτο τῇ Λατίνοι φωνῇ δύναται) ταῦτα τῇ θρεψαμένῃ τροφεῖα ἐκτίων· καὶ τοὶ Ῥωμαῖοι ἐσχρὴν ἅπαντες τοῦτο δὴ ἀλλήλους ἐπισκοπεῖσθαι τὸ ὄφλημα. . .

— Ἐνταῦθα δὲ καὶ ὄχετόν τεκνηνάμενος, ὕδασι τὴν πόλιν ἀερόρτοισι διεπράξατο ἐπιεικῶς πλῆθειν. . . — Θεοῦ μὲν τεμένη διαριθμεῖσθαι οὐ ῥάδιον καταγῶγια δὲ ἀρχόντων φράζεσθαι λόγῳ ἀμήχανα, στοῶν μεγέθη, ἀγορῶν κάλλη, τὰς κρήνας, τὰς ἀγυῖας, τὰ βαλανεῖα, τὰ πωλητήρια, πόλις ἀπλῶς μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ τὰ ἄλλα εὐδαίμων καὶ οἴα τῆς χώρας ἀπάσης μητρόπολις εἶναι. Εἰς ἀξιώματος γὰρ τοσόνδε ἔκει. Πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰλλυριῶν ἀρχιερέα διακεκλήρωται τῶν ἄλλων πόλεων αὐτῇ ἄτε πρώτη τὸ μέγεθος οὔση ἐξισταμένων· ὥστε καὶ ἀνθυπούργηκε τῷ βασιλεῖ κλέος· ἢ μὲν γὰρ τροφίμῳ ἀποσεμνύεται βασιλεῖ· ὁ δὲ ἀντιφιλοτιμεῖται δεδημιουργηκέναι τὴν πόλιν· καὶ μοι ἄχρι τοῦδε εἰπεῖν ἀποχρήσει· ἅπαντα γὰρ εἰς τὸ ἀκριβὲς λεπτολογεῖν ἀμήχανον. Ἐπεὶ τῷ βασιλεῖ προσηκούσης τῆς πόλεως ἐλασσοῦσθαι αὐτῆς ἅπαντα λόγον ἐπάναγκες »

Ἐκ τοῦ ῥητορικοῦ τούτου χωρίου ἐξάγεται, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς πατρίδα ἔσχε χωρίον τι Ταυρήσιον κείμενον παρὰ φρουρίῳ τινὶ Βερεδιανὰ καλουμένῳ, ἀμροτέρων δὲ ἐν Δαρδάνοις που κειμένων τοῖς Εὐρωπαῖοις τοῖς μετὰ τοῖς τῶν Ἐπίδαμνιων ὄρους ἔκηνται, καὶ ὅτι παρ' αὐτῷ τῷ χωρίῳ πόλιν δευμάμενος ἐπιφανεστάτην, ἐκόσμησεν αὐτὴν μετὰ τοσούτων κοσμημάτων, οἷων, διστάζομεν νὰ πιστεύσωμεν, ἂν ἑτέρα τις πόλις ποτὲ ἠζήθη. Διὰ δὲ τῆς λέξεως ἐν Δαρδάνοις που καὶ τῶν παρεπομένων προδίδει ἀγνοῖαν γεωγραφικὴν, οὐ τὴν τυχοῦσαν, δι-

(α) Tom. 31. pag. 278.
(β) Προκόπ. περὶ κτισμάτων. 4 σελ. 66. ἐκδ. Παρισίων.

καιολογοῦσαν ἐλλόγως τοῦ ἀναγνώστου τὴν δυσπιστίαν περὶ τε τῆς γεωγραφικῆς θέσεως, τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ πάντων τῶν λοιπῶν τῶν δι' ὄλου τοῦ χωρίου μνημονευμένων, δυναμένων ἀναντιδρότως ὡς ῥητορικῇ τῆς ἀσκήσεως μᾶλλον ἢ ὡς ἱστορικῇ ἀλήθειᾳ νὰ θεωρηθῶσιν, ὅπερ δικαίαν παρέσχεν ἀφορμὴν τοῖς ἱστορικοῖς τε καὶ κριτικοῖς νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρεῖς μεγάλας φάλαγγας ἐπὶ τῆς πατρίδος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τῶν μὲν ἐκ συμφώνου, ὡς ἀπὸ κοινῶν σημείου ὁρμωμένων, τὴν Λυχνιδὸν ἢ Ἀχρίδα θεωρούντων, τῶν δὲ ἔθεν κακέισε καθ' ἅπασαν τὴν Μακεδονίαν, μέρος τῆς Θράκης καὶ Ἰλλυρίας περιπλανωμένων, καὶ ζητούντων ἔχνος τι κἂν ἐκ τοῦ κολοσσῶ ἐκείνου τοῦ κατασκιαζομένου ὑπὸ τῆς εὐγλωττίας τοῦ Προκόπιου, ἵνα ἐπ' αὐτοῦ ἐρεσιάμενοι ἰδρῶσιν αὐτὴν, τῶν δὲ καὶ σιγῇ διερχομένων περὶ τούτου. Καὶ τῶν τριῶν δὲ τούτων κατηγοριῶν χωρία συγγραφέων θέλομεν παραθέσει ἐφεξῆς πρὸς δυνατὴν λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ ἐνδεχομένην εὔρεσιν τῆς ἀληθείας. Ἀλλὰ πρὶν τοῦτο ποιήσωμεν, παραλαμβάνομεν νὰ εἰπῶμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς ἀξιοπιστίας αὐτοῦ τοῦ Προκόπιου, ὅστις, ὡς εἰπώμεν, κατέστη ἡ πηγὴ τῆς διαίρεσεως τῶν ἱστορικῶν. Κατὰ τοὺς νόμους τῆς κριτικῆς ἱστορίας, δεόν ἦν ἡ μετριοτατία αὐτοῦ, ὡς συγχρόνου καὶ μέρος ἐνεργητικῶν τῶν ἱστορουμένων λαβόντος, νὰ προτιμᾶται παντὸς ἄλλου συγχρόνου τε καὶ μεταγενεστέρου· ἀλλ' ὅταν, αὐτὸς ἐαυτῷ ἀντιτιθέμενος καὶ ἀντιφάσκων, νῦν μὲν ἀναδιβάξῃ τὸν Ἰουστινιανὸν μέχρι τρίτου οὐρανοῦ καὶ μέχρι ἀποθεώσεως αὐτοῦ διὰ τῆς συνεπισωρεύσεως τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἐκείνων τίτλων (α), νῦν δὲ μετὰ μελανωτάτων ἐξεικονίζων χρωμάτων καὶ μέχρι τῶν ἀδύτων τοῦ ἄδου κατάγων αὐτὸν, παρίστησιν ὡς τὸν μέγιστον τῶν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου χρηματισάντων κακούργων, καὶ νῦν αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λέγων· « δέδοικα, μὴ καὶ μυθολογίας ἀποίσσασθαι δοξᾶν, κἂν τοῖς τραγωδιδασκάλοις τετάξομαι » (β) τότε εὐλόγως ἢ κριτικῇ παραπέμπει αὐτὸν ἐν τῇ ἀνηκούσῃ θέσει· ἐκ τούτων δὲ καὶ τῶν τοιούτων ὁρμώμενοι οἱ κριτικοὶ καὶ ἱστορικοὶ τὸν μὲν Ἰουστινιανὸν εἰκότως ἐξυψοῦσιν, αὐτὸν δὲ ὡς εἴρηται ἐν τῇ καταλλήλῳ τάξει συγκαταλέγουσι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ μὲν περιώνυμος ἱστορικὸς Γίββων πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διὰ τῶν ἀκολουθῶν λέξεων χαρακτηρίζει (γ) « Procope tour à tour

(α) Περὶ ὧν πρόχειρον ἔχοντες ἐν τῇ μνήμῃ χωρίον τι τοῦ μακαρίτου Κορηθ. παραθέτομεν. « Τὸς Καισαρὲς των οἱ δουλοθῆντες Ῥωμαῖοι ὀνόμαζον μετὰ θάνατον θεοῦ: (Divus Caesar). Εἰς δὲ τοῖς διαδόχοις αὐτῶν Γρα κορμαίους αὐτοκράτορας, καὶ ζῶντας ἔτι, οἱ ταλαίπωροι Ἕλληνες ἔλγαν καλοῦντες ἢ γράφοντες, ἢ ὑμέτερα θεοῦτες· παρόμοιον ὄγκον εἶχαν καὶ τῶν αὐλικῶν οἱ τίτλοι· εἰς δὲ αὐτῶν ἦτον ἡ πανυπεροβίατος, καὶ ἔτι θαυμασιώτερος ἄλλος ὁ πανυπεροβίατος τοῦ πέρτατος (ἰδὲ Λουκάγγη. σελ. 1342). Ταλαίπωρον γένος! τὰ εὐγενικὰ πολυσύλλαβα ταῦτα ἔφεραν τοὺς Τούρκους. Ἰδὲ σελ. νγ'. τῶν Ἡθικῶν Νικολαγ. Ἀριστοτέλους ἐκδ. Κορηθ.

(β) Προκόπ. βιβλ. β'. ἀνακρίσις.
(γ) Γίββ. ἱστορ. τόμ. 7 σελ. 204.

courageux ou servile, enivré de la faveur ou aigri par la disgrâce, composa successivement l'histoire, le panegyrique et la satire de son temps' και παρακατιών (α). « Ces honteuses variations ternissent sans doute la réputation de Procope et nuisent à la confiance qu'il pourrait inspirer. « Ο δὲ Γάλλος Πουκεδῖλλ (β). « on sait que cet historien ne doit être cité qu'avec réserve, et son témoignage en tout doit être suspect. » Καταστρέφοντες δὲ τὸν περὶ τούτου λόγον ἀνάγκη νὰ προσεπιφέρωμεν ἀλληλοδιαδόχως κατὰ χρονολογικὴν τάξιν καὶ τὰς τῶν λοιπῶν μαρτυρίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἄτε σύγχρονος ὢν ἢ μικρόν μεταγενέστερος (β80) ἐρχεται ἐν τῇ τάξει Ἀγαθίας ὁ Σχολαστικός, ὅστις εὐθύς μὲν ἐν τῷ προοίμῳ τῆς ἱστορίας λέγει: « Τὰ μὲν γὰρ πλείεστα τὰν κατὰ τοὺς Ἰουστινιανοῦ χρόνους γεγενημένων, ἐπειδὴ Προκοπίω τῷ ῥήτορι τῷ Καισαρειαθέν ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀναγγέλλονται, παριτέον ἐκεῖνα ἔμοιγε, ἅτε δὴ ἀποχωρῶντος εἰρημένα. » Ἐν ἐτέρῳ δὲ τῆς ἱστορίας μέρει:

« Πατρίς δὲ ἦν αὐτῷ πόλις Ἰλλυρικῆ, Βεδεριάνα μὲν ἐκ παλαιοῦ ὀνομαζομένη, ὕστερον δὲ πρώτη Ἰουστινιανῆ μετακληθεῖσα. Ἰουστινιανὸς γὰρ ὁ βασιλεὺς ἅτε δὴ κατ' αὐτὴν εἰς φῶς προσηγμένος, ἐκόσμηστέ τε εἰκότως τὴν πατρίδα ἐργοῖς ποικίλοις καὶ ἐξ ἀφανοῦς εὐδαίμονα εἰργάσατο καὶ τοῖς οἰκείαις αὐτῇ μεταδέδωκε προσηγορίας.»

Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἢ μικράν ἢ οὐδεμίαν ἔχων διαφορὰν ἀξιοπιστίας ἀπὸ τοῦ συγχρόνου ἢ καὶ μικρόν προσηγθέντος Προκοπίου, εἴτε ἀντιγράφων (ὅτε προδίδει ὅτι καὶ παρενόησεν αὐτόν, ἐκλαβὼν ἀντὶ τοῦ Ταυρησίου τὴν Βεδεριανὴν καὶ ἀντὶ Δαρδανίας ἐν τῇ Ἰλλυρία θέτων τὴν πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ) εἴτε μὴ, ἀναφανδὸν διαφωνεῖ πρὸς αὐτόν, μεθ' οὗ ἐν μέρει καὶ συνεβίωσεν ὥστε καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τούτου οὐδὲν ὑγιέστερον ἐπήγαγεν.

Τούτου μικρόν προγενέστερος Στέφανος ὁ Βυζάντιος (480), οὗ τὸ ἀξιόπιστον παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται ὁὗτος ἀναγόμενος εἰς τὴν τρίτην τῶν προμνησθειῶν κατηγορίαν, οὐδὲ μνησθὲν κἀν ποιεῖται οὔτε περὶ Ταυρησίου οὔτε περὶ Βεδεριανῆς, ἐκτίσινων μόνον τὰ ὄρια τῆς Θράκης μέχρι τῆς καὶ νῦν καλουμένης πόλεως Σκόπια ἢ Σκοῦποι καὶ Σκόποι κατ' αὐτόν (γ). Καὶ παρὰ τούτου δὲ οὐδὲν πορισθέντες συμβάλλον τῇ ὑποθέσει μεταβαίνομεν εἰς τὸν μετ' αὐτόν ἀκμάσαντα τὸν Ζ'. αἰῶνα Ἰεροκλέα τὸν γραμματικόν, ὅστις ἐν τῷ συνεκδήμῳ αὐτοῦ (δ) περιλαμβάνων τὴν πόλιν Σκόπια οὐχὶ ἐν τῇ Θράκῃ, ὡς ὁ πρὸ αὐτοῦ, ἢ ὡς ἀληθῶς νῦν γε ἔχει ἐν τῇ βορείῳ Μακεδονίᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ Δαρδανίᾳ, ἧς μητρόπολιν καλεῖ, χωρὶς κἀν νὰ μνημονεύῃ τῶν ὀνομάτων Ταυρησίου καὶ Βεδεριανῆς, σιγῇ διέρχεται καὶ αὐτός.

Βεσσαλίγγιος δὲ εἰς τῶν τούτου σχολιαστῶν (α) στήριζόμενος ἐν χωρίῳ τινὶ τοῦ Προκοπίου (β) κατατάσσοντος τὴν Λυχνιδὸν ἐν τῇ νέᾳ Ἠπειρῷ, λέγει ὅτι δὲν δύναται ἡ Λυχνιδὸς ν' ἀντιποιηθῇ τοῦ γεννηλίου τόπου τοῦ Ἰουστινιανοῦ, διότι ὁ αὐτοκράτωρ ἐν τῇ ἸΑ'. Νεκραῖ, τῇ ἐκδοθείσῃ περὶ τῶν Προνομιῶν τῆς πρώτης Ἰουστιανῆς, οὐδόλως ἀναφέρει τὴν νέαν Ἠπειρὸν ἄλλ' ἀντικρὺς ὁ λόγος οὗτος τοῦ Βεσσαλίγγιου ἀνεπαρκὴς ὢν καὶ ἀνίσχυρος καταστρέφεται ἐκ τε τῶν αὐτοῦ λέξεων οὕτως ἔχουσῶν ἢ Ἀνάγκη πᾶσα νὰ ὁμολογήσωμεν μετὰ τοῦ σοφοῦ Παλμερίου, ὅτι ὁ Προκόπιος δὲν ἐγίνωσκε τὰ ὄρια τῶν χωρῶν τούτων, οὐδ' εὐκόλως πίστιν νὰ δώσῃ ἐκεῖνῳ δύναται ὁ τὰ περὶ τοῦ Γοθικοῦ, Βυζαντινοῦ, Περσικοῦ πολέμου ὡς καὶ τὰ περὶ κτισμάτων βιβλία ἐκεῖνου ἐπισταμένως ἀναγνοῦς. » Καὶ ἐκ μαρτυριῶν τῶν πλείεστων ὡς ἐγγιστα ἱστορικῶν, τῶν μὲν ἐν Μακεδονίᾳ, τῶν δὲ καὶ ἐν Ἰλλυρίᾳ τιθέντων αὐτὴν, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν ἀξιοπιστότατον τῶν γεωγράφων Στράβωνα ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα λέγοντα (γ): « Ἡ μὲν οὖν πᾶσα (ὁδὸς) Ἔγκαια καλεῖται. Ἡ δὲ, πρώτη ἐπὶ Κανδαουίᾳ ὄρους Ἰλλυρικοῦ διὰ Λυχνιδὸν πόλεως καὶ Πυλῶνος, τόπου ὀρίζοντος ἐν τῇ ὁδῷ τὴν τε Ἰλλυρίδα καὶ Μακεδονίαν » ὥστε καὶ παρὰ τούτου (τοῦ Βεσσαλεγγίου) ἀποποιουμένου μόνον λόγῳ ἀνισχύρου, ὡς εἴρηται, καὶ μὴ ἀποχωρῶντι, νὰ δεχθῇ τὴν Λυχνιδὸν ὡς πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ οὐδὲν τι θετικὸν συμβάλλον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐμάθομεν.

Διὸ δὴ ἴτεον πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς θεραπείας καὶ ἐπ' ἄλλον, τὸν Γάλλον Δαμβίλλ, τὸν καὶ ἐπὶ τούτῳ ὑπόμνημα ἀναγόντα ἐν τῇ τῶν Παρισίων ἀκαδημίᾳ (δ). Οὗτος ἀντιγράφων, ὡς φαίνεται τὸν τε Προκόπιον καὶ Ἀγαθίαν πρὸς δὲ, μὴ ἐπιλαθόμενος καὶ τῶν τοῦ Βεσσαλεγγίου ἐνστάσεων, διαῤῥήθη ἀποφαίνεται λέγων ἂ ὅτι ἡ Λυχνιδὸς πόλις τῆς Ἠπειροῦ οὕσα, δὲν ἐμπεριελήθη ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς πρώτης Ἰουστιανῆς, καὶ ὅτι ἡ παρατήρησις αὕτη μεγάλην φέρει βαρύτητα, καὶ σημασίαν ὑποκρύπτει ὡς πρὸς τὴν ἸΑ'. Νεκραῖν τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ. Προβαίνων δὲ ἐτι πρὸς ἔρευναν καὶ ἀνακάλυψιν τῶν αἰτίων, ἐξ ὧν ὡς ἐκ μιᾶς ἀφετηρίας ὁρμώμενοι τοσοῦτοι συγγραφεῖς, τὴν Λυχνιδὸν ὁμοθυμῶς ἀποδέχονται ὡς πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, λέγει (ε) ὅτι οἱ Βούλγαροι ἀναβάντες τὸν Δούναβιν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγονάτου (685) καὶ ἐμβαλόντες εἰς τὰς χώρας τὰς ἐκ τῆς πρώτης Ἰουστιανῆς ἱεραρχικῶς ἐξαρτωμένας, ἐξηπλώθησαν ἐντε τῇ Ἠπειρῷ, Μακεδονίᾳ καὶ Θετταλίᾳ, καταστήσαντες συνάμα πρωτεύουσας αὐτῶν τὴν Λυχνιδὸν λαβοῦσαν καὶ τὴν ὀνομασίαν ἐξ αὐτῶν Ἀχρίδα, ὡς λέγει ῥητῶς καὶ Ἄννα

(α) Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι 652. σελ.
(β) Προκόπ. ἀνεκδ. 13.
(γ) Στράβ. βιβλ. 7 κερ. 4.
(δ) Memoires de l'academie f. 31 pag. 289.
(ε) Αὐτόθι σελ. 290.

(α) Τοῦ αὐτοῦ τόμ. 7 σελ. 207.
(β) Πουκεδῖλλ τόμ. 2. σελ. 399 κεφ. 56.
(γ) Στεφάν. περὶ πόλεων ἐν λέξει.
(δ) Ἰεροκλ. συνέκδημ. σελ. 652.

ἢ Κομνηνῆ (α). α Ὁ δὲ Δρυμὼν οὗτος, ἵνα τι καὶ περὶ τοῦ ρεύματος τούτου προσηγορήσαιμι· ρεῖ μὲν ἀνωθεν ἀπὸ τῆς Λυχνιδίδος λίμνης, ἣν ἡ νῦν γλῶττα ἐκβαρβαρώσασα Ἀχρίδα προσήγορεύσεν ἀπὸ Μόικρου τοῦ Βουλγάρου βασιλέως τοῦ τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἐσχάτα Σαμουὴλ τοῦ ἐπὶ τοῖν βασιλείῳ Κωνσταντίνου καὶ Βασιλείῳ τῶν Παρφυρογεννήτων γεγονότος . . . . » Οἱ δὲ Βούλγαροι ἀσπασθέντες τὸν χριστιανισμὸν ἐπὶ Μιχαὴλ Γ'. τοῦ Θεοφίλου (867) ἀποκατέστησαν ἐν τῇ Ἀχρίδι ἀρχιεπισκοπὸν, οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ἐξέτειναν ἐν πάσαις ταῖς χώραις ταῖς πρότερον ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς ὑπαγομέναις.

Ἐκ τούτων δὲ ὑποφαίνεται ὅτι οὗτος προβάλλων ἐν μέσῳ γνώμην πάντην διάφορον τῶν προμνησθειῶν ὑπὸ τινα τροποποίησιν, ἐγγίζει εἰς τὴν γνώμην τῶν ὑπὲρ τῆς Λυχνιδὸς ἀποφαينوμένων, ὧν μνησθὲν γινώσκονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

Μετὰ τούτων ἀναμνηστέος καὶ ὁ γεωγράφος Μαλτεβρόν (β) ὅστις ἐν τῷ μέσῳ τῶν δυσχερεῶν, ἀς παρίστησι τὸ ζήτημα, δὲν δύναται νὰ παρακολουθήσῃ τὴν γνώμην τοῦ Δαμβίλλ προκατειλημμένος ἐκ τῆς θέσεως, ἣν ἡ πρωτεύουσα τῆς Δαρδανίας, κατὰ Προκόπιον, ἀπέναντι τῆς Ἐπιδάμου ἔπρεπε νὰ κατέχῃ, τούτου ἕνεκα ἀποδέχεται ὡς πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὴν νῦν καλουμένην πόλιν τῆς Μακεδονίας Πρισδρένι, θέτων αὐτὴν ἐν τῇ Ἰλλυρίᾳ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ Δαρδανίᾳ· ἐκτὸς δὲ τούτων ἀναφέρει καὶ μαρτυρίαν Τούρκου συγγραφῆως καλουμένου Σκόπια ἐν τῷ ἀγγλικισμῶν τῆς Ἑλλάδος, ἣν θεωρεῖ ὡς ἀνήκουσαν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ οὐχὶ τῇ Δαρδανίᾳ. Περαιτέρω δὲ προβαίνων, ἀντιφάσκων αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπιφέρει ἢ Δισταζόμεν νὰ θέσωμεν τὴν πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ εἰς τὸ Πρισδρένι, ἀν καὶ ἡ θέσις αὐτῆς εἰς κοιλάδα ὄρεινὴν κειμένη, δύναται νὰ φανῇ εἰσὶν εἰς τὰ Σκόπια, διότι ἡ πόλις αὕτη φέρει ὄνομα γνωστὸν παρὰ Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ πρότερον ἔτι καὶ ὅλως ἰδιαίτερον ἀπὸ τὸ τοῦ Ταυρησίου καὶ τῆς Βεδεριανῆς. Ὅθεν, λέγει, προτιμώμεν νὰ θέσωμεν τὴν μὲν Βεδεριανὴν εἰς κοιλάδα ὑψηλοτέραν καὶ τραχυτέραν, ὡς τοιαύτην ἀποδεχόμενοι τὴν τῆς νῦν καλουμένης Πριστίνας, μὴδὲν ἐχούσης ἀρχαίον ὄνομα καὶ μεταξὺ Θράκης καὶ Ἰλλυρίας κειμένης, τὴν δὲ Οὐλπιανὴν ἢ δευτέραν Ἰουστινιανὴν εἰς τὸ Κιστενδίλι, οὗ ἡ περιοχὴ, φαίνεται ὅτι κατέχει τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς Δαρδανίας. »

Οὗτος λοιπὸν, εἰ καὶ ἀσυνεπὴς πρὸς ἑαυτόν, προβάλλει ἐν μέσῳ ὅλως νέαν γνώμην, παραδεχόμενος κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ Πρισδρένι, εἴτα δὲ τὴν Πριστίναν. Ἀλλ' ἕτερος τοῦ Ἰεροκλέους σχολιαστῆς ὁ Λαπίε (γ), ἐπιτιθέμενος κατὰ τοῦ Μαλτεβρόν καὶ πρὸς πάντας τοὺς προειρημένους διαφωνῶν, ἀποφαίνεται ὡς πατρίδα τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὰ Σκόπια ἄλλὰ καὶ ἡ

(α) Ἄλεξ. 42. σελ. 370.
(β) Maltebrun géograph. t 4. pag 197.
(γ) Lapié σελ. 434.

δοξασία αὕτη, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, καταστρέφεται ὑπὸ τοῦ λόγου, ὅτι Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐγίνωσκεν αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Σκοῦποι ἢ Σκόποι καὶ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑφισταμένην.

Ὁ δὲ γεωγράφος Βαρβιέ Βοκάκιος ἐν χάριτι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος τῷ 1844 ἐκδοθέντι ὀρίζων τὴν πόλιν Σκόπια παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἄξιου ποταμοῦ κειμένην, σιγῇ παρέρχεται τὴν Βεδεριανὴν, εἰ καὶ ἐκ παλαιοῦ ὑπάρχουσαν κατὰ τὸν Ἀγαθίαν, συνάμα καλῶν τοὺς ἀρχαίους Τριβαλλοὺς προπάτορας τῶν Δαρδανῶν, ἐγκατασταθέντων κατ' αὐτόν ἐν τῇ περιοχῇ τῶν νῦν καλουμένων πόλεων Πριστίνας, Βιβαρίνας καὶ Κιστενδιλίου· ἐξ οὗ δὴ δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξάξωμεν τι σαφηνίζον τὴν ὑπόθεσιν.

Διὸ ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν συνδρομὴν καὶ ἄλλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων προτιμητέος ὁ περιώνυμος ἱστορικὸς Ἄγγλος Γίββων, οὗπερ καὶ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, καὶ ὅστις εἰς οὐδὲν τιθέμενος τὰς εἰκοτολογίας καὶ γνώμας πάντων τῶν προμνημονευθέντων, λέγει δι' ὀλιγίστων λέξεων, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ἐγεννήθη πλησίον τῶν ἐρειπίων τῆς Σαρδικίας, νῦν καλουμένης Σόφιας εἰς χωρίον τι Ταυρησίον ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Βεδεριανῆς, ὡς λέγει ὁ Λουδοβίκος (α) ἐν τῷ βίῳ Ἰουστινιανοῦ ἰδοῦ καὶ αἱ λέξεις τοῦ Γίββωνος: « Justinien maquit près des ruines de Sardica aujourd'hui Sophia » (β) ἀλλὰ καὶ παρὰ τούτου, παρ' οὗ πλείονα καὶ ὀξύτερα προσδοκώμεν, ἀπελπίζομεθα.

Πάντων δὲ τούτων ὑστατός τε καὶ νεώτατός ἐστιν ὁ Γάλλος Ἰσαμβέρτ, ἀναγόμενος καὶ αὐτὸς εἰς τὴν φάλαγγα τῶν ἱστορικῶν ταύτην, καὶ ἀποφαινώμενος ὡς ἐξῆς: (γ) ἢ Τὰ ὀνόματα τῶν δύο πόλεων Ἰουστινιανῶν ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ ἑκτου αἰῶνος ἀφαντὰ γενόμενα ἐκ τοῦ χάρτου τῆς Δαρδανίας, δὲν περιελήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰεροκλέους ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν τόπων τούτων, τηρησάντων τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα ἢ δὲ Βεδεριανὴ δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφυλάξῃ τὰ ἑκτακτα προνόμια, ἅπερ ἡ θέλησις τοῦ αὐτοκράτορος ἐχορήγησεν αὐτῇ ἄλλως ὑφίστανται τοσαῦται δυσκολία ἐπὶ τῆς ἀρχαίας γεωγραφίας τῶν τόπων τούτων, ὥστε μόνον εἰς τὴν γεωγραφικὴν ἐταιρίαν ἀπόκειται ἡ εἰδικὴ ἐξέτασις καὶ ὁ ἀκριβὲς ὀρισμὸς ἐκάστου αὐτῶν.»

Ἐκ πασῶν λοιπὸν τῶν διαφορῶν εἰκασίῶν καὶ δοξασίῶν τῶν μνημονευθέντων ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων ἱστορικῶν, διαφωνούντων πρὸς ἀλλήλους, ὡς εἶδομεν, δὲν ἐξάγεται συμπέρασμα τι ὀριστικὸν περὶ τῆς πατρίδος τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλ' ὡς περὶ τῆς πάτρας τοῦ Ὁμήρου ἐπτά ἤριζον καὶ ἐρίζουσι ἔτι πόλεις, οὕτω καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπτά παρίστανται ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν, οἷον Ταυρησίον, Βεδεριανὰ, Σόφια, Σκόπια, Πρισδρένι, Πριστίνα καὶ Κιστενδίλι, παραλειπομένης πρὸς στιγμὴν τῆς Λυχνιδὸς, περὶ ἧς ἀκολούθως θέλομεν διὰ

(α) Ludewick. ἱστορ. σελ. 425.
(β) Γίβ. ἱστορ. τόμ. 7. σελ. 196.
(γ) Isambert histoire pag. 224.

βραχέων ὅσον οἶόν τε διαλάθει τὰ δέοντα. Οὐδεμίαν δὲ τῶν ἐπτὰ τούτων ἔχοντες τὴν τόλμην νὰ προτιμήσωμεν, καὶ τὰς ἄλλας ν' ἀποκλείσωμεν, διότι ἐκάστη ἔχει τοὺς ὑπερμάχους αὐτῆς καὶ συνηγόρους, ἀναγκάζομεθα ν' ἀναμεινῶμεν καὶ τοὺς ἐσωτερικούς τε καὶ ἐξωτερικούς λόγους τῶν ἀντιπάλων τῶν γνωμῶν τούτων, ἵνα ἐκ τῆς παραθέσεως αὐτῶν ἐξάξωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν δοκοῦσαν ὀρθοτέραν καὶ λογικωτέραν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Ἡ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

—οοο—

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 216.)

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ καλοῦ καὶ κακοῦ ὄντος τοῦ καιροῦ ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἐξέρχεται εἰς περίπατον κατὰ τὴν πόλιν· συνήθως δὲ ὑπάγει εἰς τὴν θυγατέρα του, τὴν Μεγάλην Δούκισσαν Μαρίαν, ἢ πρὸς τινὰ μεγιστᾶνα τῆς αὐλῆς του, ποτὲ μὲν ἐφ' ἀμάξης πάντοτε ἀνοικτῆς, ποτὲ δὲ ἐπὶ ἐλκίθρου, ἀλλὰ συχνότερα πεζῇ. Περιπατεῖ δὲ μόνος φέρων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν περικεφαλαίαν τῆς φρουρᾶς του καὶ λευκόφαιον στρατιωτικὸν μανδύαν, καὶ περιπατεῖ κατ' εὐθείαν, χωρὶς ὅμως νὰ παραβλέπῃ οὐδὲν τῶν γινομένων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἢ τῶν πεζοδρομίων· ὅλοι τὸν χαιρετοῦσι, καὶ εἰς ὅλους ἀποδίδει τὸν χαιρετισμόν.

Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πλησιάσῃ τὸν Αὐτοκράτορα καθ' ὁδὸν διὰ τῶ ὁμιλήσῃ ἢ νὰ τῷ παρουσιάσῃ ἀναφορὰν· ὁ λαμβάνων τοιαύτην τόλμην φυλακίζεται. Τινὲς ὅμως ἀξιοῦσιν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ εὐχαρίστως βλέπει τοιαύτην τόλμην, καί, εἰ καὶ διατηρεῖ νόμον τὸν ὅποιον δὲν θέλει νὰ καταργήσῃ, οὐδὲν ὅμως ἀργίεται κατὰ τῶν παραβιάζοντων αὐτόν.

Πολλάκις δὲ ἀρχεται τῆς παραβιάσεως αὐτὸς πρῶτος. Ἡμέραν τινὰ συναντήσας τὸν Γάλλον ὑποκριτὴν τοῦ θεάτρου Ω... τὸν ὅποιον ἠγάπα μεγάλως, τὸν ἐπλησίασε καὶ συνωμίλει μετ' αὐτοῦ· μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας καὶ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Αὐτοκράτορος, οἱ ἀστυνομικοὶ φύλακες, οἵτινες εἶχον ἰδεῖ τὸ γεγονός, συνέλαβον τὸν ὑποκριτὴν καὶ τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἄλλ' ὁ Ω... ἐμελλε νὰ παραστήσῃ τὸ ἐσπέρας ἐκεῖνο κατ' ἀνωτέραν προσταγὴν, εἰς δὲ τὸ θεάτρον ἐμελλον νὰ παρευρεθῶσι καὶ οἱ αὐλικοί. Σημαίνει ἡ ὥρα τῆς ἀναπετάσεως τοῦ προσκηνίου, ὅλα τὰ θεωρεῖα εἶναι πλήρη, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ αὐτὸς παρών. Δέκα λεπτά, ἐν τέταρτον τῆς ὥρας παρέρχονται καὶ τὸ παραπέτασμα μένει ἀκίνητον· ψιθυρίζουσιν, ἀνησυχῶσιν, ὁ μὲν βλέπει τὸ ἴδιον ὠρολόγιον, ὁ δὲ στρέφεται πρὸς τοὺς δείκτας τοῦ μεγάλου ὠρολογίου. Τέλος πάντων αἴρεται τὰ παραπέτασμα... ἀλλ' ἐπὶ τῆς σκηνῆς παρουσιάζεται ὁ διευθυντὴς καὶ λέγει, ὅτι τὸ προκρυχθὲν δρᾶμα

δὲν δύναται νὰ παρασταθῇ, διότι ὁ ὑποκριτὴς Ω... δὲν ἐφάνη μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης, καὶ ὅλοι ἀγνοοῦσι τί ἐγένετο. Μετὰ τὴν εἰδησιὴν αὐτὴν ἐπῆλθε μεγάλη συγκίνησις εἰς τὴν αἴθουσαν· ὁ Αὐτοκράτωρ προσεκάλεσε τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας, καὶ τῷ εἶπε λέξεις τινὰς εἰς τὸ οὖς, μετὰ τὰς ὁποίας ἀνεχώρησεν οὗτος σπεύδων· μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ἐπανέρχεται μετὰ τοῦ ἀπελευθερωθέντος δεσμώτου. Ἡ παράστασις ἐγένετο μετὰ θαυμασίας ζήσεως, χειροκροτηθέντος ἁλλεπαλλήλως τοῦ ἐλευθερωθέντος ὑποκριτοῦ. Ἐν μιᾷ τῶν διακοπῶν τῆς παραστάσεως, ὁ Αὐτοκράτωρ προσεκάλεσε εἰς τὸ θεωρεῖόν του αὐτόν—Γνωρίζω, εἶπε, τί σὲ συνέβη, καὶ ἐγὼ εἶμαι ὁ αἴτιος· ποῖαν ἀποζημιώσιν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ;—ὦ! Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη οὗτος, μίαν καὶ μόνην χάριν θέλω ζητήσῃ παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, ἂν τῷ συμβῇ ἄλλοτε νὰ μὲ ἀπαντήσῃ καθ' ὁδόν, νὰ γίνῃ πρὸς ἐμὲ ἴλεως καὶ νὰ μὴ με ἀπευθύνῃ τὸν λόγον.

Καὶ ὅμως οὐ μόνον δὲν συμβαίνουσι πάντοτε τοιαῦτα δυσάρεστα, ἀλλὰ μάλιστα καὶ εὐεργετικὴ εἶναι πολλάκις ἡ συνδιάλεξις μετὰ τοῦ Αὐτοκράτορος.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν διήρχετο ἐνώπιον ξενοδοχείου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Μεγάλης Μορσκόϊ, ἐκ τῶν μάλλον συχνάζομένων, βλέπει ἐξερχόμενον νέον κομψῶς ἐνδεδυμένον, καπνίζοντα τὸ σίγαρόν του μετὰ τὴν αὐτὴν ἐλευθερίαν ὡς ἂν εὐρίσκετο εἰς καφενεῖον τοῦ Palais Royal ἢ κατὰ τὸ βουλευτήριον τῶν Ἰταλῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν ἐπλησίασε χαιρετίζοντας αὐτόν στρατιωτικῶς, καὶ εἶπε—Φαίνεται, κύριε, ὅτι νεωστὶ ἤλθατε εἰς Πετρούπολιν.—Ναί, Κύριε, πῶς τὸ ἐμάντευσατε;—Τὸ ἐμάντευσα ἰδὼν ὅτι κάμνετε πρᾶγμα ἀπηγορευμένον ἀπὸ τῶν ἀστυνομικῶν κανονισμῶν, καὶ τοῦτο ὑποθέτετε ὅτι δὲν ἐλάβετε καιρὸν νὰ τὸν γνωρίσετε.—Καὶ τί κάμνω,—Καπνίζετε.—Διάβολε! καὶ εἶνε ἀπηγορευμένον νὰ καπνίζῃ τις ἐδῶ; Ἄλλ' ἔστω σὰς εὐχαριστῶ μεγάλως, ὁ νόμος ἀνώτερος πάντων. Καὶ ἀφαιρέσας ἀπὸ τὸ στόμα του τὸ σίγαρον, ἠτοιμάζετο νὰ τὸ σβέσῃ.—Ὅχι, λέγει ὁ Νικόλαος, ἐξακολουθήσατε· ἐνόσω διαμένετε μετ' ἐμοῦ δὲν τρέχετε κανένα κίνδυνον.—Εἰσθε λοιπὸν εἰς ἐκ τῶν μεγιστάνων τῆς αὐτοκρατορίας;—Ἔχω ὀλίγην ἐπιόρην καὶ ἂν σὰς ἤμει ὠφέλιμος...—Ἦθελον εἶσθαι δι' ἐμὲ μέγα εὐτύχημα, Κύριε, διότι ἤκουσα ὅτι εἰς τοῦτον τὸν τόπον διὰ προστασιῶν κατορθοῦται τὸ πᾶν.—ὦ! μεγαλύνετε τὰ πράγματα· ὅχι, αἱ προστασίαι δὲν ἀποτελοῦν τὸ πᾶν, ἀλλὰ ἀγαπῶμεν ἀρκετὰ νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἀνθρώπους μετὰ τῶν ὁποίων ἔχομεν νὰ κάμωμεν, καὶ συνομολογήσατε ὅτι αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον ἀνευ τῶν συστάσεων, τῶν προστασιῶν...—Λοιπὸν, Κύριε, θέλω ἐπωφεληθῆ εὐχαρίστως τῆς καλωσύνης ὑμῶν· διότι, ἐπειδὴ ἤλθα εἰς Ῥωσσίαν δι' ἐμπορικὴν ὑπόθεσιν, δὲν θὰ μ' ἐκακοφαίνετο ἂν ὑπεστηρίζομαι ὀλίγον.

Ἡ συνδιάλεξις ἐξηκολούθησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὥρας, τοῦ ξένου καπνίζοντος τὸ σίγαρόν του καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος

βαδίζοντος παρ' αὐτῷ· ἡ ὁδὸς ἐστολίζετο ὑπὸ κομψῶν ἐργαστηρίων τῶν ὁποίων μέγας ἀριθμὸς ἐπώλει εἰκόνας. Αἱ εἰκόνας τοῦ Αὐτοκράτορος εἶνε ἄπειροι ἐκεῖσε, καὶ ὅλοι ὁμοῦταται. Καὶ τὰς παρέβαλε μὲν πολλάκις μετὰ τὸ πρόσωπον τοῦ συνδιαλεγόμενου, ἀλλ' ἡ ἰδέα ὅτι οὗτος ἦτο τὸ πρωτότυπον δὲν ἤλθε διόλου εἰς τὸν νοῦν του. Καὶ ὅμως ἐνεκα τῆς κινήσεως τοῦ πλήθους, τῆς ζωηρᾶς προσοχῆς τῶν διαβατῶν, τῶν ἐνδείξεων τοῦ σεβασμοῦ τῶν ὁποίων ὁ πλησίον αὐτοῦ βαδίζων ἦτο ἀντικείμενον, ἠσθάνετο ἀνησυχίαν.

Τέλος ἐφθασαν εἰς τὸ τελευταῖον ἐργαστήριον τῆς μεγάλης Μορσκόϊ, ὅπου εὐρίσκετο ἐκτεθειμένη μεγαλοπρεπῆς ὀλόσωμος εἰκὼν τοῦ τσάρου. Ἡ ἀμφιβολία δὲν ἦτο πλέον δυνατὴ· τότε κλονούμενος, καὶ ἐκτὸς ἑαυτοῦ—Συγγνώμην, Μεγαλειότατε, ἐτραύλισεν ὁ ταλαίπωρος ξένος· δὲν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῶ εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Αὐτοκράτορα Νικόλαον;—Εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, τῷ ἀπεκρίθη ὁ Αὐτοκράτωρ, πλὴν ἡσυχάσατε... Σὰς συνιστῶ μόνον νὰ κάμνετε ἄλλοτε φρόνιμον χρῆσιν τοῦ σιγάρου, διότι ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος δὲν εἶναι πάντοτε παρὼν διὰ νὰ σὰς προστατεύῃ.

Καὶ ἐλθὼν εἰς τὰ Ἀνάκτορα προσεκάλεσε τὸν διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας καὶ τῷ ἔδωκε διαταγὴν νὰ ἐξομαλύνῃ εἰς τὸν Γάλλον περιηγητὴν πᾶσαν δυσκολίαν, τὴν ὁποίαν ἤθελον ἀπαντήσῃ ἐν Πετρούπολει. Μετὰ τινὰς ἐβδομάδας ἀφῆκεν ὁ ξένος τὴν Ῥωσσίαν, μετὰ πλήρη ἐπιτυχίαν τῶν ἐπιχειρήσεών του, εὐλογῶν πανταχοῦ τὸ ὄνομα τοῦ γέλου του Αὐτοκράτορος Νικόλαου.

Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ καπνίζεω εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Πετρούπολεως, ἐγένετο, ὡς λέγουσι, διὰ νὰ προλαμβάνωνται αἱ πυρκαϊαί. Οὐτε ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν καπνίζει, καὶ διηγοῦνται ὅτι, ὅταν εἰς τὰς πρὸς τὴν Μεγάλην Δούκισσαν Μαρίαν ἐπισκέψεις του ἀπῆντα τὸν Δούκα τοῦ Αἰτήγεμπεργ καπνίζοντα εἰς τὰ δωμάτια τῆς συζύγου του ἢ καὶ εἰς τὰ ἴδια του, τὸν ἐπέπληττεν αὐστηρῶς. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ κάπνισμα καὶ εἰς τὰς οἰκίας αὐτὰς τῶν ὑπάρχοντων, τὸ ἀπαγορεύει καθ' ὁδόν. Εἶνε ὅμως ἀληθὲς ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη λησμονεῖται συχνά· τότε ἡ Ἀστυνομία ἐπεμβαίνει, καὶ διὰ διατάξεως ἀνανεουμένης εὐστόχως, προλαμβάνει τὴν κατάχρησιν.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος εἶναι γενναῖος; τὸ ζήτημα αὐτὸ πολλάκις ἐπανελήθη. Τινὲς ἰσχυρίζονται ὅτι φυσικὴν γενναϊότητα δὲν ἔχει διόλου· ναὶ μὲν εἶνε νευρικός ὑπερβαλλόντως καὶ κατὰ πᾶσαν βίαιον περίστασιν οἱ μυῶνες τοῦ προσώπου του προδίδουσι τὴν ταραχὴν του· ἀλλὰ τί ἀποδεικνύει τοῦτο; οἱ γενναϊότεροι στρατηγοὶ δὲν αἰσθάνονται φρικίαν ὅταν βαδίζωσι πρὸς πόλεμον; καὶ ὅμως βαδίζουσιν. Οὕτω δοθείσης περιστάσεως ἐπραξε πάντοτε ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος.

Ἐγένετο ἤδη λόγος περὶ τῆς συνωμοσίας τοῦ 1825 ἔτους· ἦτο αὕτη παραπράγμων ὄνειροπόλημα, ἀνευ ἐνότητος σχεδίου μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν, ἀνευ συμ-

μετοχῆς τοῦ πλήθους. Ἡ ταραχὴ τὴν ὁποίαν παρήγαγε δὲν εἶχε τι σοβαρὸν· ὀλίγα βολαὶ πυρροβόλων τὴν διεσκορπίσαν. Ἀλλὰ λανθάνεται τις ἂν εἶπη ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ οὐδένα διέτρεξε κίνδυνον· τίς ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ εἰς τὸν Νικόλαον ὅτι τὰ ὅπλα τῶν ἐπαναστατῶν, τὰ ὁποία ἐβλεπε μακρόθεν λάμποντα ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας τοῦ Ἰσαάκ, δὲν ἤθελον ἀναμιχθῆ καὶ μετὰ μυστηριώδους ἐγχειρίδιου, ἀναμένοντος τὴν ὥραν διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ; Καὶ ὅμως ἐπροχώρησεν· ἡ ἡσυχος ἀπόφασίς του, ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐνέργειά του ἐπέβαλον σέβας εἰς πάντας. Τοῦτο δὲν εἶναι γενναϊότης;

Ἐτη τινὰ μετὰ τὴν συνωμοσίαν ταύτην ἔτρεχε φήμη ἐν Πετρούπολει ὅτι εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀποικίας τοῦ Νοβογοδόρ ἐξεβρόγγη τρομερὰ ἀνταρσία· οἱ ἀποικοὶ στρατῶται, μὴ ὑπομένοντες πλέον τὰς βίαιοπραγίας καὶ καταχρήσεις τῶν ἀρχηγῶν των, τοὺς ἐκρέμασαν ἐπὶ δένδρων καὶ ἤνοιξαν τὰς κοιλίας των. Ὁ Νικόλαος ἀνεχώρησε πάραυτα συνοδευόμενος ὑφ' ἐνὸς μόνου ὑπάσπιστου, καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐφθασεν ἐν μέσῳ τῶν ἀνταρτῶν.—Τί κακουργήματα ἐπράξατε; τοῖς λέγει· τίς σὰς μῆθησε εἰς τὴν ἐκτέλεσιν των; ἀπαντήσατε. Μετ' αὐτὰς τὰς λέξεις τοῦ τσάρου, ὅλοι ἐκείνοι οἱ πρὸ μικροῦ μανιώδεις, ἔκυψαν μέχρις ἐδάφους ζητοῦντες χάριν.—Ὀμιλήσατε, ἐπανελάθεν ὁ Νικόλαος, σὰς προσταζώ.

Τότε οἱ δύο πρεσβύτεροι τῶν ἀποίκων διηγήθησαν τὰς ὁμοιότητας τῶν ὁποίων ἐγένοντο θύματα, καὶ ἡ διήγησις των ἦτο τοσοῦτον εὐλικρινὴς, ἀλλὰ καὶ ἡ μεταμέλειά των διότι ἐξετέλεσαν ὅτι ὁ Νικόλαος ἐχαρακτήρισεν ὡς κακούργημα τὸσον ζωηρά, ὥστε ὁ Αὐτοκράτωρ τοὺς εὐσπλαγχνίσθη.—Ἰπάγετε, εἶπεν, ὁ Θεὸς ἅς σὰς ἐλεήσῃ· ἀλλὰ προσέχετε ἄλλοτε ὁ Αὐτοκράτωρ ὑμῶν εἶνε παρὼν ἀπανταχοῦ πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ἀθῶου καὶ τιμωρίαν τοῦ ἐνόχου.

Ἡ πρώτη εἰσβολὴ τῆς χολέρας ἐν Ῥωσσίᾳ ἔδωκε τῷ Νικολᾷ ἀφορμὴν νὰ δεῖξῃ τὴν γενναϊότητά του· ὁ λαὸς τῆς Πετρούπολεως μὴ θεωρῶν τὴν μάστιγα ταύτην ὡς συμφορὰν φυσικὴν, τὴν ἀπέδιδε τυφλῶς εἰς τοὺς ἰατροὺς, εἰς τοὺς ξένους, εἰς τοὺς Πολωνοὺς πρὸ πάντων φαρμακισαντας, ὡς ἔλεγον, τὰ πόσιμα ὕδατα· φόνου στυγεροὶ ἀλλὰ μεμονωμένοι ἐτελοῦντο καθ' ἐκάστην. Ἴατροὶ ἐβρίθθησαν ἀπὸ τὰ παράθυρα, ἡσυχὸι διαβάται ἐσφάγησαν ἢ καὶ ἐκρεμάσθησαν. Πρωτῶν τινὰ διεδόθη καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἡ φήμη γενικῆς σφαγῆς. Πάραυτα ἡ πλατεία τῆς Σενναίας, εὐρύχωρος ὡς στρατόπεδον, καλύπτεται ὑπὸ ἀποτροπαίου πλήθους ὀπλισμένου διὰ πελέκων καὶ κραυγάζοντος θάνατον. Ἴατροὶ, ξένοι, Πολωνοὶ φεύγουσι καὶ κρύπτονται, ἀλλ' ἔως πότε θὰ κρυφθῶσιν; ὁ θόρυβος φθάνει μέχρι τοῦ δωματίου τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ χωρὶς διόλου νὰ ταλαντευθῇ ἀναχωρεῖ μόνος ἐφ' ἀμάξης ἀνοικτῆς, καὶ φθάνει ἀπροσδοκῆτως ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους.—Γκοσουντάρ! Γκοσουντάρ! ὁ Αὐτοκράτωρ! ὁ Αὐτοκράτωρ! ψιθυρίζουσι πανταχόθεν. Καὶ ὁ Νικόλαος, ὄρθιος ἐπὶ τῆς ἀμάξης του, δεσπόζει τοῦ πλήθους διὰ τοῦ ἤθους καὶ τοῦ βλέμματός.

— Που υπάγετε άθλιοι; κραυγάζει διά τῆς ήχη-
ρας φωνῆς δι' ἧς προστάσσει τὸν στρατὸν θέλετε νὰ
σφάζετε άθώους; Πλήξατε μάλλον τὰ στήθη υμῶν
καὶ ζητήσατε παρὰ Θεοῦ συγγνώμην· διότι τὰ ά-
μαρτήματά σας ἐπέσυρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς υμῶν τὸ
καταθλίβον υμᾶς δυστύχημα. . . . Γονατίσατε. . . .

Καὶ οἱ όχλοι ἐγονάτισαν. . . .
Ἡ δύναμις ἐκείνη τῆς Δύσεως πρὸς τὴν ὁποίαν
κλίνει μάλλον ὁ Αὐτοκράτωρ εἶναι ἡ Γαλλία· μάτην
λέγουσιν· αὐτῷ περὶ τῆς κουφότητος καὶ τῆς άστα-
σίας τῶν Γάλλων, μάτην καὶ αὐτὸς ἀρέσκειται εἰς
τὴν ἀνάγκωσιν τῶν ἐπιπολασιωτέρων γαλλικῶν βι-
βλίων· αἰσθάνεται παρὰ τὴν θέλησίν του ὅτι ὑπ' αὐ-
τὴν τὴν κουφότητα ἐνυπάρχει τι ἀνδρικόν καὶ ἰσχυ-
ρόν· οὕτω ὅσάκις τις τῶν αὐλικῶν περιπαίξει Γάλ-
λον, αὐτὸς ἐπέχει, ὄχι ἀναμφιδόλως ὡς κυριεύομε-
νος ὑπὸ ζῴηρου ἔρωτος πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἀλλὰ
διότι ὁ ἔξοχος νοῦς του τὴν κρίνει κατ' ἀξίαν.

Καὶ ἰδοὺ περὶ τούτου ἀπόδειξις·

Τὸ 1845, ἐνῶ ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος εὕρισκε-
το ἐν Ρώμῃ, εἶδεν ἐκτεθειμένην χάριν πωλήσεως
πολυπληθῆ συλλογὴν εἰκόνων, τὴν ὁποίαν ἐπεθεώ-
ρει σχεδὸν καθ' ἡμέραν. Συγχρόνως μὲ αὐτὸν ἡ Φαν-
νύ Ἔσλερ, ἡ περιφήμος ὄρχηστρίς, εὕρισκετο ἐν Ρώ-
μῃ. Ἐπειδὴ ὁ τσάρος εἶχεν ἀλλοτε δεχθῆ αὐτὴν
μετὰ πολλῆς εὐμενείας ἐν Πετρούπολει, ἐνόμισεν
ἐκείνη ὅτι ἤλελε τὴν ὑποδεχθῆ κατὰ τὸν αὐτὸν τρό-
πον καὶ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ Πάπα· ἔθεν ὑπὸ
φιλαυτίας κεντουμένη, ἐζήτησε τρόπον νὰ παροῦ-
σιασθῆ.

Εἰς ἐκ τῶν ὑπασπιστῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκοινο-
ποίησε τὴν ἐπιθυμίαν της, τὴν παρεκίνησε νὰ πα-
ρευρεθῆ εἰς μίαν τῶν παρακειμένων εἰς τὴν πινακο-
θήκην αἰθουσῶν, ὑποσχεθεὶς αὐτῇ νὰ προσκαλέσῃ
τὴν προσοχὴν τοῦ Αὐτοκράτορος. Καὶ τῶνόντι, τὴν
πρώτην ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Νικόλαος ὑπῆγε νὰ ἰδῇ
τὰς εἰκόνας, ἡ Φαννύ Ἔσλερ, ἐν μεγαλοπρεπεῖ ἔν-
δυμασίᾳ, παρευρέθη κατὰ τὸ μέρος τῆς διαβάσεώς
του. Ἄμα δὲ ἰδὼν αὐτὴν· « Ποία εἶνε αὐτὴ ἡ Κυρία;
ἠρώτησε τὸν ὑπασπιστὴν του. — Ἡ Φαννύ Ἔσλερ,
ἧτις ἐζαίτεται τὴν τιμὴν νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὴν Ἰ-
μετέραν Μεγαλειότητα. — Ἡ Φαννύ Ἔσλερ! Καὶ τί θὰ
εἶπῃ ἡ Γαλλία, ἐὰν μάθῃ ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς
Ρωσσίας ἦλθεν εἰς Ρώμην διὰ νὰ ὑποδέχεται ὄρ-
χηστρίδας;

Καὶ διήλθεν ἐνώπιον αὐτῆς χωρὶς κἂν νὰ ὑψώσῃ
τοὺς ὀφθαλμούς του.

Γνωστὸν εἶνε πόσον ὁ Νικόλαος ἀγαπᾶται ἡ μάλ-
λον λατρεύεται ὑπὸ τῶν ὑπκόων του. Ὁχι μόνον
ὡς κύριον ἀλλὰ καὶ ὡς πετέρα καὶ Θεὸν θεωρεῖ αὐ-
τὸν ὁ λαός.

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν διηρχόμην χωρίον ἐπὶ τῶν
ὄχθων τοῦ Νέβα, ἐσταμάτησα εἰς τὴν οἰκίαν χωρικοῦ
διὰ νὰ ἀναπαυθῶ ὀλίγον· οἱ τοῖχοι ἐκαλύπτοντο
ὑπὸ εἰκόνων τῶν μελῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκο-
γενείας. Ἡ εἰκὼν τοῦ Αὐτοκράτορος ἔκειτο εἰς τὴν
ἐντιμοτέρην θέσιν, τούτέστιν εἰς τὴν θέσιν ἄνω τοῦ
εἰκονοστασίου, τὸ ὁποῖον ἐμπεριέχει ὅλους τοὺς ἄ-

γαπητοὺς τοῦ Ρωσικοῦ λαοῦ ἁγίους, καὶ ἐνώπιον
τοῦ ὁποίου καίουσι κατὰ σάββατον καὶ κατὰ πᾶσαν
εορτασίμω ἡμέραν λαμπάδας καὶ λιβανον.

— Πῶς ἔχει ἡ Ρωσσία; ἠρώτησα τὸν ξενίζοντά με.

— Πῶς δύναται νὰ ἔχη κακῶς, μοι ἀπήντησεν, ἀ-
φοῦ ὁ Αὐτοκράτωρ καλῶς ἔχει; Ἄλλην τινὰ ἡμέραν,
κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα τοῦ 1847 διέβαιον τὴν ὠ-
ραϊκὴν ὁδὸν ἀπὸ Πετρούπολεως εἰς Βαρσοβίαν, διευθυ-
νόμενος εἰς Παρισίους καὶ φέρων ἐγγράφα τῆς Κυβερ-
νήσεως· ὡς προσταχθεὶς νὰ σπεύδω, διέτρεχον ἐπὶ
ἐλκθῆρου ἔξ, ἐνόησε δὲ ἐξ καὶ ἡμίσειαν λεύγας τὴν ὠ-
ραν· εἴκοσι λεύγας μακρὰν τοῦ Κόβνο, εἰς ταχυδρο-
μικὸς ἐπιστάτης μοι ἐπρομήθευσε νέους ἵππους καὶ
νέον ταχυδρόμον· τὸ ἔλκθῆρόν μου, πρὶν ταχύτατον,
ἐβάδιζεν ὡς ἄρμα ἐν βορβόρῳ.

— Στουπάι! στοουπάι! βιάδιζε, βιάδιζε, ἐκραζα
εἰς τὸν ἀμαξηλάτην· ἀλλ' αὐτὸς μ' ἐπαρτήρει μετὰ
μεγίστης ἀταραξίας. — Τί θὰ σὲ χρησιμεύσῃ νὰ ὑ-
πάγῃς ταχύτερον; Ἔσο ἥσυχος, θὰ φθάσῃς ἢ οὕτως
ἢ ἄλλως. — Πῶς; ἐναντιώνεσαι; χρεωστεῖς νὰ μὲ ὀ-
δηγήσῃς ὡς ταχυδρόμον, καταλαμβάνεις;

Σημειωτέον ὅτι εἶνε ὠρισμένος ὁ ἐλάχιστος ὅρος
τῆς ταχύτητος τῶν ταχυδρόμων.

— Ὡς ταχυδρόμον! ἀνεφώνησε μὲ πονηρὸν ὕφος.

— Ναί, ὡς ταχυδρόμον.

— Ἀλλὰ δὲν εἶσαι ταχυδρόμος, δὲν εἶδον τὸ δια-
βατήριόν σου.

— Ἄ! δὲν εἶδες τὸ διαβατήριόν μου· χρεωστῶ
λοιπὸν νὰ δεῖξω εἰς σὲ τὸ διαβατήριόν μου; Καὶ
ἐνίγχυσά τὴν ἀπάντησίν μου μετ' ἰσχυρισμοῦ ὅλους
Ρωσικοῦ.

Ὁ ἀμαξηλάτης ἤρχισε νὰ μὲ θεωρῆ κατὰ τι τα-
χυδρόμον.

Ἐπέτυχον μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ τὸν πείσω καθ'
ὀλοκληρίαν, ἕως οὗ ἐφθάσμεν εἰς τὸν σταθμόν, ὅπου
ἔπρεπε ν' ἀλλάξω ἵππους καὶ ἀμαξηλάτην.

Καὶ προσκαλέσας τὸν ταχυδρομικὸν ἐπιστάτην·

— Βλέπεις, εἶπον τούτον τὸν ἄνθρωπον; ἐτόλμησε
νὰ μὲ ὀδηγήσῃ βραδέως. Ἰδοὺ τὸ διαβατήριόν μου.

Τὸ διαβατήριόν μου ἰδὼν ὁ ἐπιστάτης ἐγονάτισε
καὶ ἠσπασθη μετὰ σεβασμοῦ τὴν μεγάλην Αὐτοκρα-
τορικὴν σφραγίδα, ἧτις ἐπιτίθεται εἰς ἅλα τὰ δια-
βατήρια τῶν ἐπιστῶν ταχυδρόμων· ἔπειτα προσε-
λάσσε τὴν γυνικία του, ὠραϊκὴν Πολωνίδα, ἧτις ἐ-
ξετέλεσε τὸν αὐτὸν χαιρετισμόν.

Καὶ ἐνῶ ἐβαμβὸς ἐβλεπον τὸ δεῖγμα τούτου τοῦ
ἐξαισίου σεβασμοῦ πρὸς τὴν ὑπογραφήν τοῦ Αὐτοκρά-
τορος, ὁ ἐπιστάτης ἐγερεθεὶς ὡς ὑπὸ ἡλεκτρικοῦ
σπινθῆρος καὶ ἀρπάσας ἀπὸ τῆς κόμης τὸν ταλαίπω-
ρον ἀμαξηλάτην, τὸν ἐκτύπησε μετὰ τοσαύτης ὀρ-
μῆς, ὥστε ἤθελε τὸν φονεύσῃ ἐὰν δὲν ἐπέμδχινον.

Προσκαλέσας τότε ὅλους τοὺς ἀμαξηλάτας τοὺς
ὑπὸ τὴν ὑποταγὴν του διατελοῦντας· — Προσεῖχτε,
εἶπε, δεικνύων με διὰ τῆς χειρός· ἐὰν λάβετε τὸ
δυστύχημα νὰ ὀδηγήσετε παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου
ἄνθρωπον ὅστις φέρει τοιαῦτα διαβατήρια, θὰ τὰ ἐ-
χγετε μαζὶ μου. — Ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ὑπεχρεώ-
θην νὰ μετριάσω τὴν ζέσιν τῶν ἀμαξηλάτῶν μου

ΣΑΡΤΟΝ

Κοινὸς σάρτος, σάρτιον καὶ γλαμουρόχορτον·

(Genista. Class. Diadelphia Decandria.)

— 0 —

διότι μὲ ὠδήγουν τόσῳ ταχέως ὥστε ἐπιάνετο ἡ ἀ-
ναπνοή μου.

Ὁ Νικόλαος τιμωρεῖ αὐστηρότατα. Συμφορὰ εἰς
ἐκεῖνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατέρχεται ἡ σιδηρὰ χεῖρ
του! ὁ καταχρηστὴς ναύαρχος ὑποβιβάζεται ναύτης,
ὁ αἰσχροκερδὴς στρατηγὸς γίνεται στρατιώτης· εἶνε
ἀληθὲς ὅτι συχνότερα ὁ ὄρις διαφρεύγει τὴν προσδο-
λήν, καὶ ὁ παραδειγματισμὸς μένει ἀκαρπός· ἄλλως
τε ποσάκις ἡ δικαιοσύνη του ἀπατάται!

Ἐσχάτως ἦλθεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Κιέρφ
μέγας θόρυβος μετὰζὺ διδασκάλων καὶ μαθητῶν· ἐκ
τούτων οἱ εὐρισκόμενοι ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἐγείρονται
καὶ τρέχουσιν εἰς τὰ παράθυρα. Ἀλλὰ μόλις αἱ ἄ-
μαξί τῆς αὐλῆς ἐσταμάτησαν, καὶ μεγάλη ταραχὴ
ἐγένετο εἰς τὴν κλίμακα· ἐκπεπληγμένοι οἱ ἀσθενεῖς
ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰς κλῖνας τῶν· ἀλλ' ἐν τῇ βίᾳ
τῶν οὐδεὶς ἀνευρίσκει τὴν ἰδικήν του. Σημειωτέον
ὅτι ἐφ' ἐκάστης κλίνης κρέμαται πινακίς ἐπιγεγραμ-
μένον φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ ἀσθενεῖς καὶ τὸ εἶδος
τῆς ἀσθενείας του.

Ὁ Αὐτοκράτωρ εἰσέρχεται παρακολουθούμενος ὑπὸ
τῶν ὑπασπιστῶν του καὶ τῶν διευθυντῶν τοῦ κατα-
στήματος. Περιέρχεται τὴν αἶθουσαν, σταματῶν δὲ
ἐμπροσθεν τῆς κλίνης ἐνὸς μαθητοῦ·

— Πῶς ὀνομάζεσαι καὶ ἀπὸ τί πάσχεις; ἐρωτᾷ.

Ὁ μαθητὴς ἀποκρίνεται πάντη διαφόρως τοῦ πι-
νακος.

Ὁ Αὐτοκράτωρ περιέρχεται εἰς δεύτερον, ἔπειτα
εἰς τρίτον· ἡ αὐτὴ ἀπάντησις καὶ ἡ αὐτὴ ἀντίφρασις.

— Τί σημαίνει τούτο; λέγει τότε ὁ Αὐτοκράτωρ·
καὶ τίς εἶνε ἐκεῖνος ὅστις ἀγνοεῖ τὸ ὄνομα καὶ τὴν
ἀσθένειαν τῶν νέων τοῦ; ὁποῖους ἐμπιστεύονται εἰς
τὴν φροντίδα του;

Ἄλλ' οὐδεμία ἀπόκρισις.

— Προστάτω τὴν ἀποδίωξιν τοῦ ἀπαισίου αὐτοῦ
ιατροῦ, καὶ τὴν παραχρημὰ ἀντικατάστασίν του. —
Ἰπασπισταὶ καὶ διευθυνταὶ κλίνουσιν εὐσεβῶς τὴν
κεφαλὴν ἐνώπιον τοῦ μονάρχου, τοῦ ὁποίου ἡ διατα-
γὴ ἐξετέλεσθη πάραυτα.

Στρατηγὸς τις δευχθεὶς ποτε τολμηρότερος δὲν
μετενόησε. Μετὰ τὸ τέλος μεγάλης ἐπιθεωρήσεως
εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κρασνε-Σέλο, ὁ Αὐτοκρά-
τωρ παρεφέρθη κατὰ τοῦ στρατηγῶ αὐτοῦ διὰ λέ-
ξεων αἰτινες τὸν ἐπλήρωσαν καιρίως. Τὴν ἐπαύριον
ὁ γηραιὸς στρατιωτικὸς ἐπαίψε τὴν παραίτησίν του
ἀνευ σχολίων. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκπληχθεὶς ἀπὸ τὸ
λακωνικὸν ὕφος του συνελθὼν εἰς ἐκντὸν ἐγράψεν ἰδι-
οχείρως πρὸς τὸν στρατηγὸν καὶ τὸν προσεκέλευσεν
εἰς τὴν σκηνὴν του, καθ' ἣν ὠραν ὅλον τὸ ἐπιτελεῖον
ἐμελλε νὰ συνέλθῃ.

— Σὲ ζητῶ, λέγει, συγγνώμην διὰ τὸν τρόπον
δι' οὗ σὲ μετεχειρίσθην χθές· ἐλπίζω ὅτι θὰ τὸν
λησμονήσῃς· τὸ κατ' ἐμέ, θέλω πράξει πᾶν ὅ,τι δύ-
ναμαι διὰ τούτο.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Τὸ φυτὸν τούτο ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν
ὀσπριωδῶν καὶ γεννᾶται αὐτοφυῶς εἰς διάφορα τῆς
Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας μέρη, ἰδίως δὲ εἰς τὰ περιχω-
ρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἴδιον τῶν θερμῶν
καὶ εὐκράτων μερῶν, ἐνῶ δυσκόλως διατηρεῖται εἰς
τὰ ψυχρὰ κλίματα. Εἶναι χαμῶδενδρον ὑψηλὸν δύο
συνήθως· μέχρι τεσσάρων μέτρων, ἐνόησε δὲ καὶ
δώδεκα. Φυόμενον αὐτομάτως εὐδοκιμεῖ εἰς τὰς
χέρσους καὶ ἀκαλλιεργήτους γαίας, μάλιστα τὰς ἀρ-
γυλοπιρτιοειδεῖς, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας δὲν προκόπτει εἰς
τὰς τιτανώδεις. ἔχει κλάδους γωνιώδεις βαθυπρα-
σίνοους μὲ φύλλα μικρὰ καὶ πίπτοντα σχεδὸν ἅπαντα
μικρὸν μετὰ τὴν ἀνθησιν. Τὰ δὲ ἄνθη αὐτοῦ σεσω-
ρευμένα ἐπὶ τῆς ἀκρας τῶν κλάδων εἶναι κίτρινα,
εὐμεγέθη καὶ ἐλαφρῶς ὄζουσι. Ἄχρηστον καὶ ἀνω-
φελεὲς παντάπασιν τὸ φυτὸν τούτο εἰς τὰς εὐπόρους
καὶ καλῶς καλλιεργημένας χώρας, καθίσταται ἀπ'
ἐναντίας λίαν ὠφέλιμον καὶ εὐχρηστον εἰς τὰς φύσει
ἀκάρπους καὶ κακῶς περιποιημένας γαίας, ὡς βελ-
τιοῦν τὰς ξηρὰς, ἀνδρούς, σχιστώδεις, πυριτώδεις
καὶ φύσει ἀκάρπους, καθότι διὰ τῶν λευφάνων αὐ-
τοῦ γίνεται εἰς ἄκρον εὐκαρπος φυτικὴ γῆ. Τούτου
ἐνεκα τὸ μεταχειρίζονται εἰς πλείστα τῆς Εὐρώπης
μέρη ἀντὶ λιπάσματος, διότι ἐμπεριέχει ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ἄζωτον τρις πλείστον τοῦ κοινῶς ἐν χρήσει,
ὥστε εἶναι δις ἢ τρις πλέον γόνιμον τῆς τοῦ αὐτοῦ βί-
αρου κοινῆς τῶν κτηνοστασίων κοπρίας. Ἢθελε δὲ εἶσθαι
ἐτι μάλλον ἐν χρήσει ἐὰν δὲν ἀπῆρθετο πολὺς χρόνος
ἐνα προᾶξῃ καρπὸν, διότι μόλις ἀνὰ πᾶν τρίτον ἔτος
καρποφορεῖ. Τούτου ἐνεκα εἰς τὰς ἐν Βελγίῳ ἀμμώδεις
γαίας σπείρουσι συγχρόνως μετ' αὐτοῦ καὶ βρόμον καὶ
τρίφυλλον, ὥστε τὸ μὲν πρῶτον ἔτος συλλέγουσι τὸν
βρόμον, τὸ δὲ δεύτερον τὸ τρίφυλλον καὶ τὸ τρίτον
τὸν σάρτον. Εἰς δὲ τὴν Βρεττανίαν καὶ Σολώννην, εἰς
τὰς διακρούς καὶ ξηρὰς γαίας τὰς ἐχούσας ἀνάγ-
κην ἀναπαύσεως, σπείρουσιν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν σὺκαλιν
καὶ καλαμόσιτον, καὶ ἀροῦ συλλέξωσι τὸν καρπὸν
τῆς σὺκάλειος ἢ τοῦ καλαμοσίτου, ἐγκαταλιμπά-
νουσιν ἐπὶ πέντε ἢ ἑξ ἔτη τὴν γῆν μὲ τὸν σάρτον,
καὶ μόνον μετὰ παρέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου ἐκ-
χερσοῦσιν αὐτὴν ἐνα χρησιμεύσῃ ἐκ νέου πρὸς καλ-
λιέργειαν καὶ σποράν. Τὸν σάρτον σπείρουσι τὸ ἔαρ,
καὶ ἀρκεῖ μία λίτρα σπόρου ἀνὰ ἕκαστον βασιλικὸν
στρέμμα. Δὲν τὸν βολοκοποῦσιν ὕμως, διότι καλυ-
πτόμενος ὑπὸ τὴν γῆν δὲν προκόπτει. Ἡ συγχομιδὴ
τοῦ σπόρου πρέπει νὰ γίνεται ταχέως καὶ πρὸ τῆς
ἐντελοῦς ὠριμάνσεως, διότι ἐμπεριέχεται εἰς λέπυρα
ἐλαστικά, ἅτινα κατὰ τὴν ὠριμάνσιν ἀνοίγουσι, καὶ
ἐκσπενδονίζουσιν αὐτὸν εἰς μακρὰν ἀπόστασιν. Τε-
μνόμενοι οἱ κλάδοι ἀναφέρονται τὸ ἐπόμενον ἔτος· ἂν
κοπῇ ὁ μῶς ὁκορμὸς ἀποξηραίνεται, συναποξηραινόμε-

νου του φυτού, τὸ ὁποῖον διατηρούμενον καθίσταται ὠφέλιμον εἰς πολλὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας. Οὕτω δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς νομὴν τῶν προβάτων καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους. Ἐτι διὰ αὐτοῦ οἱ Βόσγοι θερμαίνουσι τοὺς κλιβάνους αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς ἀποτεφρώσεως ἐξάγουσιν ἱκανὴν ποσότητα ποτάσης χρησίμου εἰς τὴν ὑαλοφυγικὴν. Εἰς τινὰ μέρη τῆς Εὐρώπης μεταχειρίζονται αὐτὸν εἰς στρωμνάς, ἔτι δὲ εἰς στέγασιν καλυβῶν, καὶ πολλάκις, ὡς ἐν Τουρκίᾳ, εἰς κατασκευὴν σαρώθρων. Εἰς δὲ τὴν Ἰσπανίαν, Ἰταλίαν καὶ τὰ θερμὰ τῆς Γαλλίας μέρη, μετατρέπουσι καταλλήλως τοὺς τμηθέντας κλάδους αὐτοῦ εἰς εἶδος στυπίου, δι' οὗ κατασκευάζουσι χορδὰς καὶ χονδρὸν τι εἶδος πανίου.

Τὸ δὲ ἐν Ἰσπανίᾳ φυόμενον σάρτον (genista juncea) τὸ ὁποῖον οὐδόλως ἀντέχει εἰς τὰ ψυχρὰ μέρη, προκόπτει εὐκολώτερον εἰς τὰς τιτανώδεις γαίας, ἢ εἰς τὰς ἐκ γρανίτου, καὶ διαφέρει τοῦ προγενεστέρου ἐκ τοῦ σχήματος τῶν κλάδων καὶ τῶν χρυσοχρῶν αὐτοῦ ἀνθέων. Τὸ δὲ λεγόμενον βαπτικὸν σάρτον (genista tinctoria) εἶναι φυτὸν τοῦ εἶδους τούτου μικροτέρου μεγέθους, οὗ τινος αἱ ἀνθηφόροι κορυφαὶ χρησιμεύουσιν εἰς κατασκευὴν χρώματος κιτρίνου.

Τὸ δὲ χνοῶδες σάρτον (genista pilosa) εἶναι ἔτι μικροτέρου μεγέθους καὶ τοῦ προηγουμένου, μᾶλλον κατάλληλον εἰς νομὴν, καὶ ἀντέχει πλέον τῶν ἄλλων εἰς τὸ ψυχρὸν, διότι οὐδέποτε τὰ πώδη καὶ τρυφερὰ αὐτοῦ στελέχη παγώνουσιν.

Ἰπάρχουσι δὲ καὶ τινὰ ἄλλα εἶδη σάρτου, περὶ ὧν ὅμως κρίνομεν περιττὸν νὰ διαλάβωμεν ἐνταῦθα.

I. ΔΕ-ΚΙΓΛΛΛΛΣ.

ΑΠΟΔΗΜΗΤΟΥ' ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

—000—

(Συνέχ. ἴδε φυλλάδ. 214 καὶ 215.)

Ἐάν, πληρῶν τοὺς πόθους μου, ἐπεχείρουν νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ κυριώτερα τῶν φιλανθρωπικῶν ἢ εκπαιδευτικῶν ἢ καὶ ἄλλων καταστημάτων, οὐχὶ μῆνα ἀλλὰ μῆνας ἔπρεπε νὰ κατατρίψω εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Γαλλίας· διότι οὐ μόνον αὐτῶν ἢ πληθῆς, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀποστάσεις τῆς ἀπεράντου ἐκείνης πόλεως, καὶ τὰ περίεργα ὅσα ἀδιακόπως ἀπαντᾷ, ἀπαιτοῦσι μεγίστην κατανάλωσιν χρόνου, ἐὰν μάλιστα ὦν ἀνάπηρος· κατὰ τὸν Διογένην, ὅστις ἂ ἀναπήρους ἔλεγεν οὐ τοὺς κωφοὺς καὶ τυφλοὺς, ἀλλὰ τοὺς μὴ ἔχοντας πῆραν, ἢ περιέρχεται βακτηροπηρίτης καὶ ὡς τῶν Ἀποστόλων μιμητής. Καὶ ἀλλῶς τρομερὰ ἢ κατανάλωσις αὕτη! Ἐπεινήσατε, ἔλεγον πρὸς Ἀγγλον μετὰ πολὺπονον ἐκδρομὴν, τοσοῦτους τρόπους ταχύτητος· δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐφεύρετε τοιοῦτόν τινα καὶ διὰ τοὺς ταλαιπώρους πεζοὺς; — Εἰς τοῦτο, ἀπεκρίθη σοβαρῶς καὶ σπουδάζων, καταγίνεται τις

τῶν συμπολιτῶν μου εἰς τὴν Ἀμερικὴν, τὴν πατριδα ταύτην τῶν μηχανικῶν ἐφευρέσεων, καὶ ὅσον οὕτω κοινοποιεῖ τὸ μηχανήμα· ἰδοὺ δὲ ὁποῖον αὐτό· ὁ πεζὸς φορεῖ ὑποδήματα ἐκ γουταπέρας μακρὰ μέχρι γονάτων, ἀλλὰ πλατέα καὶ ὀξυρύνχα· ταῦτα συστελλόμενα καλῶς περὶ τὰ γόνατα συγκοινωνοῦσι μόνον μετὰ τῆς ὀσφύος τοῦ φέροντος αὐτὰ διὰ σωλήνος, τὸν ὁποῖον ἐπιστέφει κομψὸς φυσητήρ. Ὁ σάκις λοιπὸν ὁ πεζὸς ἔχει ἀνάγκη ταχύτητος, φέρεται τὸν δάκτυλον πρὸς τὸν φυσητήρα, κινεῖ ἄνω καὶ κάτω αὐτόν, εἰσβιβάζει ἀνεμὸν εἰς τὰ ὑποδήματα, τὰ φυσκόνει, καὶ αὐτὰ κυρτούμενα ὡς ἰστία βογγοῦσι, μαίνονται καὶ πλησυποδήματον τὸν φέρουσι εἰς τὸν πρὸς ἄν ὄρον.

Εὐεργετικώτατη τρώντι ἡ ἐφεύρεσις! καὶ οὐ μόνον εὐεργετικὴ ἀλλὰ καὶ τερψίθυμος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀστειοτάτων συμβαμάτων πρόξενος. Φαντάσθητε πόλιν ἀχανῆ, ὡς φέρ' εἰπεῖν τὸ Λονδίνον, ὅπου πλήθη κατακλύζουσι τὰς ὁδοὺς χάριν ὑποθέσεων μᾶλλον ἢ περιεργείας. Τὰ πλήθη φέρουσι τὰ ἀμερικανικὰ ἔκεινα ὑποδήματα, καὶ τὸν ἀντίχειρα ἔχουσι ἐπὶ τῆς λαβίδος τοῦ φυσητήρος· τὸ ῥύγχος, αἱ παρειαί, τὸ σῶμα ὅλον τῆς γουταπέρας ἐξογκοῦνται μυκώμενα, καὶ τὰ πλήθη πετῶσιν ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ, καὶ διασταυροῦνται μόλις ἐγγίζοντα τὸ ἕδαφος ὡς ἄλκυονες τοῦ ὠκεανοῦ. Πόσον ὠραῖον τὸ θέαμα! Καὶ ἐὰν οὕτω πετῶν ἀπαντήσης αἴφνης κατέναντί σου φίλον ἢ ἄλλον τὸν ὁποῖον θέλεις νὰ ὁμιλήσῃς, καὶ πρὶν ἢ προφθάσῃς νὰ μετριάσῃς τὴν ἀκάθεκτον ὁρμὴν τῶν ὀξυρύνχων σου ὑποδημάτων τείνης πρὸς αὐτόν τὴν δεξιάν, τὸ θέαμα μεταβάλλεται ἀπὸ ὠραίου εἰς ἀστέιον, διότι τὸν ἀρπάζεις, τὸν συμπαρασύρεις καὶ τὸν φέρεις ὀπίσω εἰς μέρος ἀντίθετον· ἐὰν δὲ τύχῃ νὰ ἔχῃς τὰ ὑποδήματα τοῦ φίλου σου μεγαλητέραν ἰσπῶν δύναμιν, σὲ ἀρπάζει τότε αὐτός, καὶ ὑπόπτειρον σ' ἐκσφενδονίζει ἀπὸ τῆς καθαρᾶς Δυτικῆς ἄκρας ὅπου ἦσο εἰς τὰς βρομερὰς τῆς City ἐσχατίας.

Ὁ Ἄγγλος ὁ κατανύξας τὴν καρδίαν μου διὰ τῆς θαυμασίας ταύτης διηγήσεως εἶχε καὶ μίαν ἀπορίαν· θὰ φορῶσι καὶ αἱ γυναῖκες τὰ ὑποδήματα ταῦτα; Ἐὰν τὰ φορῶσιν, ἔλεγεν, ἡ δύναμις τῆς μηχανῆς, ἐνισχυομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἀέρος τοῦ ὑπὸ τὴν κρινολίαν, θὰ ἀνυψοῖ αὐτὰς μεταρσίους καὶ τότε, προσέθετε βαρυθυμῶν, φοβοῦμαι μὴ, πρὸς τοῖς ἄλλοις, αἱ σύζυγοι ἡμῶν ὑποπίπτωσιν εἰς συνεχεῖς ἀναλήψεις.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐνόσφ διετρίβον εἰς Παρισίους δὲν εἶχε φθάσει ἐκ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου ἡ μακαρία αὕτη μηχανή, ἐδανειζόμενη συνεχῶς τοὺς στιβαροὺς μὲν πόδας τοῦ γράφοντος τὰς ἀναμνήσεις ταύτας, μὴ ἔχοντας ὅμως πάντοτε κατὰ τὰς ἐκτάσεις ἐκείνας ἴσπην τὴν δύναμιν πρὸς τὴν προάρισιν.

Πλὴν τούτου ἠναγκαζόμεν νὰ δαπανῶ καὶ εἰς τὰ καθ' ὁδὸν πολὺν χρόνον· σπανίως ἐξέρχεται εἰς Παρισίους τῆς οἰκίας σου χάριν ὠρισμένου σκοποῦ καὶ φθάνεις εἰς αὐτόν ἀπαρέγκλιτος. Ἐνταῦθα, παρὰ τὴν προκυμαίαν τοῦ Σηκουάνα, βλέπων μακρὰς σειρὰς πεπαλαιωμένων βιβλίων καὶ στίφος ὀλόκληρον διαβατῶν κυπτόντων τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτῶν, ἀνέ-

στελλον καὶ ἐγὼ τὸ βῆμα, καὶ ἐμιμούμην τοὺς ἄλλους, διότι καὶ εἶωνα, ἐνίοτε δὲ καὶ σπάνια τὰ πωλούμενα, ἕως οὗ ὅζυς συριγμὸς ἀτμοπλοίου βυμβολοῦντος δεκαπέντε ἢ καὶ ἐπέκεινα γαυλοῦς μεσοῦς ἐμπορευμάτων, μοι ἀνευθύνιζεν ὅτι ἄλλα εἶχον κατὰ νοῦν καὶ ἄλλα ἔπραττον. Ἐπέρων λοιπὸν ταχυπατῶν τὴν γέφυραν· ἰδοὺ ὅμως ὑπὸ τὴν διεξοδικωτάτην σειρὰν τῶν στοῶν τῆς ὁδοῦ Rivoli, ὅπου πρὸς τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν πλουσιότητα τῶν ἐκτεθειμένων εὐρίσκεις καὶ τῆς ἀσιατικῆς βιομηχανίας ἀξιοπεριεργα προϊόντα φυλασσόμενα ὑπ' ἀνδρὸς ἀ-

καιρῷ μάλιστα βροχῆς, ὅτε καταφεύγουσαι ὑπὸ τὰς στοὰς περιφέρονται ἄνω καὶ κάτω στρωμυλούμεναι, ἐθαύμασα τὴν χάριν τῆς φράσεως, τὴν γλυκύτητα τῶν τόνων, τὴν εὐστροφίαν τῆς γλώσσης, τὴν ἐμπειρίαν περὶ τὸ ταυτολογεῖν, ἀλλὰ ταυτολογεῖν δι' ἄλλοῦ τρόπου, εὐφυστέρου πολλάκις τοῦ πρὶν, ὥστε νομίζεις ὅτι ἀκούεις καινὰ καὶ ἀγνωστα. Μαγευτικαὶ τρώντι αἱ στοαὶ ἐκεῖναι, καταγοητεύουσαι καὶ τὸν ἀσκητὴν διαβάτην, καὶ αὐτὸν ἔτι, ὡς φαίνεται, τὸν πολιότριχα, διότι δις ἀπλήγησα περιερχόμενον ἐκεῖ τὸν κλεινὸν Βιλλεμαίν, ἐλθόντα ἴσως

ΒΙΛΛΕΜΑΙΝ,

ἰσόδιος γραμματεὺς τῆς ἐν Παρισίους Ἀκαδημίας.

σιανὸν φέροντος ἔνδυμα, σωροὶ γυναικῶν περιεργαζομένων τὰ πωλούμενα ἀναγκαιτίζουσι καὶ πάλιν τὸ βῆμά μου. Τὸ ἦθος, τὸ βᾶδισμα, ἡ περιβολὴ αὐτῶν μαρτυροῦσιν ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὰς ἐκλεκτὰς τάξεις τῆς κοινωνίας. Καὶ λησμονῶν τὸν σκοπὸν μου παρηκολούθουν αὐτὰς ψυχαγωγῶν οὐχὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὀφθαλμοὺς οἴμοι! σκισρούς, ἀλλὰ τὸν νοῦν, διότι αἱ ἐπιχάριτες ἐκεῖναι Γαλλίδες δι' εὐφῶν κρίσεων καὶ ἐπικρίσεων περὶ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ κάλλους τῶν ἐμπορευμάτων, καὶ δι' εὐφυστέρων παρεχθᾶσεων διδάσκουσι καὶ καταθέλωσι τὸν ἀκούοντα. Ποσάκις, ἐν

νὰ προστρίψῃ πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν ἰδίων συμπολιτῶν τὸ πρεσβυτικὸν ἀλλὰ διάπυρον αὐτοῦ πνεῦμα. Ὁ φίλος μου γέρων Montaigne, ὅς τις ἦτο καὶ ἰατρός, ἐξέδιδε μάλιστα καὶ συναγὰς (βετσίτας) τοιαύτης περιόπου προστριβῆς, ἢ ὅπως ἐξιμονδιάζουσιν οἱ γέροντες τὸν νεαρωμένον νοῦν καὶ τὸ σῶμα, καὶ ζωογονῶνται ἀναλαμβάνοντες δυνάμεις, καὶ ἀναβάλλουσι τὰς ἀηδίας τοῦ γήρατος. Ἐνόσφ, προσθέτει, αἰσθανόμεθα κυκλοφοροῦν τὸ αἷμα (βλέπετε ὅτι ὁμιλεῖ ὡς ἐπιστήμων ἰατρός), ἔχομεν ἀνάγκη νὰ γαργαλιζώμεθα ὑπὸ τινος πάθους δηκτικοῦ (mordicante).

Δὲν βλέπετε τὸν ἀνακρέοντα πόσον νέον καὶ εὐθυμον καὶ εὐρωστον κατέστησε τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐκεῖνο πάθος, ἢ καὶ αὐτὸν τὸν γέροντα Σωκράτη; » Καὶ τοιαῦτα φιλοσοφῶν φέρει εἰς μαρτυρίαν τί ἔλεγεν ἰδίῳ στόματι ὁ σοφώτατος τῶν σοφῶν ἐν τῷ Συμποσίῳ τοῦ Ξενοφῶντος; ἔλεγεν ὅτι τὸν ἐτίμησε μία, καὶ ὅτι δι' ἐνός καὶ μόνου τοιμήματος ἤναψεν ἀσβέστους φλόγας εἰς τὴν κατεψυγμένην καρδίαν του.

Καὶ ποτε περιερχόμενος χάριν πνευματικῆς ψυχγωγίας ὑπὸ τὰς στοάς ἐκείνας παρεσύρθη μέχρις Ἠλυσίων, οὐχὶ ἐκείνων ὅπου συνεκρότων διαλόγους οἱ ἥρωες τοῦ Λουκιανοῦ, διότι σήμερον, ὡς βλέπετε, ἐξέλιπεν ἡ συνήθεια τοῦ νὰ διαλέγονται ἢ νὰ γράφωσιν οἱ ἀποδημούντες ἐκεῖ ἀναμνήσεις, ἀλλ' ἄλλων Ἠλυσίων ὅπου ἔρχεσαι χωρὶς νὰ διαβῆς οὔτε Κώκωντον οὔτε Ἀχερουσίαν. Ἐνταῦθα ἄλλου εἶδους θεάματα προσβάλλουσι τὰς ὄψεις σου, τὰ θεάματα τὰ ὁποῖα λέγονται κοινῶς ἄξια τῶν παρισίων κεχηναίων (des badauds de Paris) καὶ ὅμως στοιχηματίζω ὅτι καὶ οἱ ὀξυνοῦστεροι τῶν Γάλλων διαβαίνοντες ἐκεῖθεν ἀναστέλλουσι τὸ βῆμα ἵνα παρατηρήσωσι τὰ γινόμενα. Ἰδοὺ μικρὸν περιφόρητον θέατρον, ἔχον καὶ σκηνὴν καὶ προσκηνίον καὶ ὑποκριτάς, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει τῶν ἄλλων θεάτρων ὅτι οἱ παριστάνοντες εἶναι ἑτεροκίνητοι, ἐνίοτε δὲ καὶ τετραπόδες. Οἱ ξύλινοι οὗτοι ἠθοποιοὶ, ἐνδεδυμένοι κομφῶς προσαγορεύονται, χειρονομοῦσι, χορεύουσι καὶ στρόβιλον καὶ μαζοῦρκα, τρώγουσι, πίνουσι καὶ καταλήγουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ δράμα ἀρπάζοντες βράβδον εὐπαγῆ καὶ ξυλοκοποῦντες ἀλλήλους, ἕως οὗ ὑπολαμβάνουσα γαλῆ φέρει, συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς δραματικῆς τέχνης, τὴν καταστροφὴν, τσουγγρανοῦσα καλὰ καλὰ τοὺς δερομένους, καὶ καταπαντίζουσα αὐτοὺς εἰς κατασθῆραν, ὅθεν μέλλουσι ν' ἀνασθῆσιν μετ' ὀλίγον σφριγῶντες καὶ φαιδρότεροι ἢ ὅσον ἦσαν πρὶν πάθωσιν ὅσα ἔπαθον.

Καὶ τὰ πλήθη φαιδρύνονται καὶ χειροκροτοῦσι καὶ δις ἀνακράζουσιν.

Ἰδοὺ καὶ στήλη ὀρθία περὶ τὴν ὁποίαν στρέφονται ὡς περὶ ἄξωνα πολλαὶ πτέρυγες ὡσεὶ μύλων' ἀπὸ τῶν πτερύγων τούτων κρέματα ἢ ἵππος ξύλινος, ἢ διφραίσκος, ἢ ἔδρα, ἢ δοκός, ἐφ' ὧν ἐνθρονίζονται παιδία, καὶ οὐχὶ πάντοτε παιδία· εἶδον μὰ τὰς χάριτας καὶ βαθυκόλπους παρθένους τοῦ Ἰμεναίου ὀπαδοῦς καὶ περιστρέφονται μετὰ ταχύτητος, καὶ γελῶσι καὶ τέρπονται καὶ τέρπουσι τοὺς περιεστώτας.

Πορρωτέρω, ἐξ ἀριστερῶν, περὶ τὸν πυλῶνα τοῦ βιομηχανικοῦ παλατίου, βλέπω πλήθη καὶ ὄχηματα συμπεριζόμενα, καὶ κρινολινῶν περιφερείας ἀτελευτήτους, καὶ ἀκούω γλυκεῖς ψιθυρισμοὺς γυναικείας περιεργείας καὶ εὐθυμίας. Τὰ πλήθη εἰσέρχονται καὶ μετ' αὐτῶν εἰσδύω καὶ ἐγώ· ἀλλὰ τὸ παλάτιον, γυμνὸν καὶ ἔρημον πανταχοῦ, στολίζουσι μόναι αἱ εἰσελθούσαι κρινολινοφόροι· οὐδὲν ἄλλο προσβάλλει τὰς ὄψεις οὗτ' ἐμοῦ οὐδὲ τοῦ ὀξυδερκεστάτου προσφιλοῦς συντρόφου μου. Τὸ πλήθος ἀπορεῖ, καὶ ὡς κύμα ταλαντευόμενον ὑπ' ἀνέμου ὑπαντιάζοντος ὀρ-

μᾶ ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ, καὶ μόλις πρὸς τινὰ γωνίαν ἀνακαλύπτουσι περικαλλέστατον οἰκοδόμημα. Τὸ ἐπίμηκες τοῦτο οἰκοδόμημα ἔχει ὄλως καινοφανῆ τὴν ὄψιν· οἱ τοῖχοι αὐτοῦ δὲν εἶναι ἐκ πετρῶν ἢ μαρμάρων ἢ ξύλου, ἀλλ' ἐκ μετάλλου γαλβανοπλαστικῶς παρεσκευασμένοι· τὴν ζωρφόρον καθωραϊζουσι ποῦ μὲν ἐμβλήματα, τῶν ὁποῖων τὴν σημασίαν δὲν ἐνόησά, ποῦ δὲ εἰκόνες τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, καὶ ἐπὶ τῆς στέγης ἐπιδεικνύονται ἄλλα σύμβολα, τὰ σύμβολα τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ρώμης καὶ ἡ τιὰρα αὐτοῦ. Τὸ ἐσωτερικὸν διακρίεται εἰς τρεῖς κατατομὰς (α), εἰς αἰθουσαν, κοιτῶνα καὶ προθάλαμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναβαίνεισιν ὀπισθεν διὰ διπλῆς κλίμακος. Πολὺς καὶ ἀπειρος ὁ πλοῦτος καὶ ἡ κομψότης ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς ὀροφῆς, τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν τοίχων καὶ χρυσός, καὶ ἀργυρός, καὶ ἔβενος, καὶ μέταξα, καὶ λυχνίαί ἐπτάρωτοι, καὶ θρόνος ἀρχιερατικὸς, καὶ Χερουβαίμ, καὶ Σεραφείμ, καὶ στρατιὰ ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, καὶ πολυτελεῖς ἔδραι, καὶ μαλακὰ ἀνακλινητήρια, καὶ τάπητες, καὶ γραφαὶ πολυποικίλοι, καὶ τρίπους ἐφ' οὗ εὐλαβῶς κείται χρυσένδετον ἀντίτυπον τοῦ χρυσοβούλλου τοῦ καθιερώσαντος τὸ δόγμα τῆς ἀμώμου συλλήψεως, καὶ εἶ τι ἄλλο χρησιμεῖον πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ μαλακίαν τοῦ σώματος. — Τί τοῦτο; ἠρώτησα τὸν φυλάσσοντα χωροφύλακα. — Ἄγνωστος, ἀπεκρίθη. Ἀλλὰ τις ἐπιγραφή τὴν ὁποίαν μετὰ μικρὸν ἀνέγνω ἐπὶ παρακειμένου τοίχου, ἔλεγεν ὅτι τὸ οἰκοδόμημα ἐκεῖνο ἦτο κινητόν, καὶ ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἐμελλε νὰ ὀδοιοπορήσῃ ἀτμοκίνητος ἀπὸ Ρώμης μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Νεαπόλεως ὁ ἐπὶ γῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐπὶ πάλου ὄνου ὀδοιοπορήσαντος.

Καὶ ποῦ ν' ἀπαριθμῆσῃ ὅσα τοιαῦτα ἀπαντῶν ἐλησμονῶν ποῦ ἐσκόπουσι νὰ διευθυνθῶ ὅτε ἐξῆλθον τῆς κατοικίας μου;

Ἐκ τῶν λοιπῶν καταστημάτων ἅτινα ἐπεσκεψθῆν καταδεικνύω ὡς ἐπωφελέστατον καὶ ἀληθῶς εὐεργετικὸν τὸ Conservatoire des Arts et Métiers. Ἐν αὐτῷ εὐρίσκειται τὰ πρότυπα παντὸς τεχνικοῦ ἀντικειμένου, πάσης νέας ἐφευρέσεως· ὅλα ταῦτα μεθοδικῶς καὶ καταφανῶς τεταγμένα, εὐκολύνουσι δι' ἐμπράκτων καὶ ψηλαφητῶν ὑποδείγματων, δι' ἀμέσου ἐφαρμογῆς, τὰς περὶ ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ ναυπηγίας, καὶ μηχανικῆς, καὶ ἄλλων τεχνῶν θεωρίας, ὅσας πρὸ μικροῦ ἤκουσας διδασκομένης ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ καταστήματι ὑπὸ σοφῶν διδασκάλων.

Ἐν αὐτῷ εἶδον καὶ δύο ὄργανα ἀρχαιολογικῆν ἔχοντα τὴν ἀξίαν· τὸ κύμβαλον τῆς Mme de Maintenon καὶ τὸ τῆς ἀτυχούς Marie Antoinette. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶναι τετράγωνον, ἐξ ἐκείνων ἃ τινὰ οἱ μὲν Γάλλοι ὀνομάζουσιν épinette, οἱ δὲ Ἴταλοὶ spinetta, τὸ δὲ ἄλλο οὐραῖον, ὡς τὰ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' εὐτελεῖς καὶ ἀκομψόν. Ἰδὼν ὁ φύλαξ ὅτι περιεργαζόμεν αὐτά, τὰ ἤνοιξε προθύμως, καὶ μοι ἐπέτρεψε νὰ θέλω τὰς ἀκοὰς διὰ τῶν αὐτῶν ὀργάνων ἃ τινὰ ἔθελεν καὶ δύο βασιλεῖς τῆς Γαλλίας. Τὸ τῆς Mme

(α) Οὕτω ἀρχαίως ὀνομάζουσιν ἐν Χίφ τὰ ἀλλαχθῶς χωρίσματα.

de Maintenon, τὸ ὁποῖον πιθανῶς ἔπαιζον καὶ αἱ προκατόχοι αὐτῆς, διότι, κατὰ τὴν ἱστορίαν, πολλῶν εὐμοίρῃσι προκατόχων, ἦγει ὡς ταμπουράς τουρκικῆς· διὰ τοῦτο ὑποπτεύομαι ὅτι μᾶλλον ἢ κυμβαλλίζουσα ἢ τὸ κύμβαλον ἀνεβίβαζε διὰ τῆς ἀρμονίας τῶν χαρίτων τῆς εἰς τὸν παράδεισον τὸν μέγαν βασιλεῖα.

Ἀπὸ τοῦ ταμείου τούτου τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τέχνης μετέβην, χάρις πρὸς τὸν φιλοσοφῶν συνοδῆσάντά με πρέσβυν τῆς Ἑλλάδος καὶ φίλον μου Κ. Ράικ, εἰς τὸ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείων ἵνα ἐπισκεφθῶ τὸ κατάστημα τῶν τηλεγράφων. Ὁ Κ. Alexandre, ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ, ἀνὴρ ἐμπειροτάτος καὶ γνωστὸς διὰ τὴν ἱκανότητά του, ἐνέδωκεν εἰς τὴν αἴτησίν μου. Ἀλλὰ πρὶν ἢ καταβῶ εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν τηλεγράφων, μοι ὠμίλησεν ἐν ἐκτάσει περὶ τηλεγραφίας φρονῶν ὅτι κατεγινόμεν εἰς αὐτήν, καὶ ζητῶν νὰ μοι ἀποδείξῃ, ὅτι περὶ τὴν τέχνην μάλιστα ταύτην ἡ ἐπιστήμη ἀνευ τῆς πείρας εἶναι πάντῃ ἀνεπαρκής. « Συχνά, μοι εἶπε, συνιστῶνται ἐπιτροπαὶ ἐκ σοφῶν καθηγητῶν ἵνα συσκευασθῶσι περὶ τελειοποιήσεως τῆς τηλεγραφίας, ἐπειδὴ ἔχει ἀνάγκην τοιαύτης· ἀλλὰ πόσον ἀλλόκοτοι καὶ γελοῖοι αἱ θεωρίαι των! »

Τοῦτο μοῦ ἔφερε κατὰ νοῦν καὶ τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας τὸ σύστημα, καλοῦσης καὶ διὰ τὰ παραμικρότερα ἐπιτροπὰς ἐκ νομομαθῶν πάντοτε, ἔστωσαν νομικὰ ἢ μὴ τὰ ἀντικείμενα. Καὶ οἱ καλοὶ σου νομομαθεῖς δὲν ἀποποιῶνται ὡς ἂν ἦσαν φωστῆρες.

Τὸ ἐπικρατοῦν τηλεγραφικὸν σύστημα εἶναι τὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ Morse. Ἡ αἰθουσα, φωτιζομένη ἀφθόνως, περιέχει ὑπὲρ τὰ ἐξήκοντα γραφεῖα. Τὴν ὤραν ἐκείνην, τρίτην μετὰ μεσημβρίαν, ὅλα εἰργάζοντο μετὰ δραστηριότητος μεταδίδοντα τὰς εἰδήσεις τοῦ χρηματιστηρίου. Αἱ μηχαναὶ, θλιβόμεναι ἀδιακόπως ὑπετονθόρουζον, καὶ ἐγὼ ἰστάμενος ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἀναπολῶν ὅτι ἀνταπεκρίνοντο καὶ μετὰ τῶν ἀπωτάτων μερῶν τῆς Ἑuropῆς, πρῶτον τότε ἠσθάνθη ὅτι ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν, καὶ ὅτι εἶναι πανταχοῦ παρῶν ὡς ἄλλος Θεός.

Ἰπερφυῆς τὸν τῆς ἰσχύος τοῦ ἡλεκτρισμοῦ· τοιαῦτα δὲ γίνονται μελέται ὅπως διὰ γενικωτέρας ἐφαρμογῆς διευκολυνθῶσι καὶ ἄλλαι βιωτικαὶ ἀνάγκαι, ὥστε πιθανὸν ὅτι ταχέως θέλομεν χειροκροτήσει τὸν Thalberg, κινουῦντα μὲν ἀπλῶς τοὺς δακτύλους εἰς Παρισίους, καταγοητεύοντα δὲ εἰς Ἀθήνας τὰς ἀκοὰς ἡμῶν διὰ τῆς ἀπαραμύλλου ἀρμονίας τοῦ κύμβαλου του.

Ἐγὼ ὅμως ἐπιθυμῶν νὰ καταγοητευθῶ ὧν εἶτι εἰς Παρισίους ὑπ' ἄλλης μελωδικωτέρας ἀρμονίας, ὑπὸ τῆς ἀρμονίας τοῦ λόγου τοῦ Guizot καὶ Thiers καὶ Berryer, διεσθῆνα ἐξεληθὼν τὸ βῆμα κατ' ἀρχαίαν ἔξιν πρὸς τὸ οὐχὶ μακρὰν κείμενον βουλευτήριον· ἀλλ' ἐλθὼν εἶδον ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ καὶ περὶ αὐτὸ ἡ σιγὴ ἦτο βαθεῖα· καὶ κλίμακες, καὶ στοαί, καὶ πάρα οἱ τὰς ὁποίας ἐνόμιζες ἄλλοτε ὑποχωρούσας ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὄχλων, ἦσαν παντέρημοι, καὶ μόναι τὰ ἀ-

γάματα ἐνδόξων ῥητόρων, ἰστάμενα σεμνοπρεπῆ καὶ αὐστηρά, ἐφαίνοντο καταδικάζοντα τὴν σιωπὴν. Ἡ καρδία μου συνελθὴν· καί, εἰ καὶ ξένος, φίλος ὅμως τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς Γαλλίας αὐτῆς, ἔκυψα τὴν κεφαλὴν καὶ ὡς ὁ Μονταλαμβέρτ ἀνεφώνησα· « ἄς τρέξω νὰ ζωογονηθῶ εἰς τὸν ζωοπάρουλον λουτήρα τῆς ἐλευθερίας Ἀγγλίας. »

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Mémoires pour servir à l'histoire de mon temps par M. Guizot, Tom. I. et II. Paris, Michel Lévy frères, Libraires-éditeurs, 1858, 1859.

Ἦτοι.

Ἀπομνημονεύματα πρὸς χρῆσιν τῆς συγχρόνου ἱστορίας, ὑπὸ τοῦ Κ. Γκιζώτου Tom. Α', καὶ Β', 1858, 1859.

Ἐν ἔτει 1812 προνομιάζων ὁ Κ. Γκιζώτος τὰς περὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας παραδόσεις, ἐξ ὧν ἐμελλον νὰ διαδοθῶν τοσαῦται μεγάλαι καὶ φωτειναὶ ἰδέαι, διηγείτο τὸ ἀνέκδοτον τοῦ διὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ δυστυχήματα περιφανοῦς πολιτικοῦ Οὐαλτέρου Ράλλαίου, ὅστις ἐν εἰρκτῇ διατελῶν ἐξέδωκε τὸ πρῶτον μέρος τῆς καθόλου ἱστορίας, παρεσκευάζετο δὲ νὰ ἐκδώσῃ καὶ τὸ δεύτερον, ἠδὴ ἀποπερατωθῆν. Κατὰ περίπτωσιν συνέβη ἐν τῇ αὐτῇ τῆς εἰρκτῆς διαπληκτικισμός, καὶ ἐκ τῆς θυρίδος παρακύψας μετὰ πολλῆς προσοχῆς περιεσφράζετο ὁ Ράλλαίος ὅλα τὰ διατρέχοντα τῆς αἰματηρᾶς σκηνῆς τῆς ὁποίας ἐνόμιζεν ὅτι οὐδέμια περίστασις τὸν διέφυγεν. Ἀλλὰ τὴν ἐπαύριον, ἐνῶ διηγείτο τὰ δραθέντα πρὸς φίλον ἐλθόντα εἰς ἐπίσκεψιν, ἐξεπλάγη μανθάνων παρ' αὐτοῦ, οὐ μόνον αὐτόπουτο ἀλλὰ καὶ συμμεθέξαντος εἰς τὸν διαπληκτικισμὸν, ὅτι καὶ ἡ ἔκβασις καὶ τὰ καθέκαστα ἦσαν ὄλως ἐναντία ὅσων ἀντελήθη. Ὁ Ράλλαίος, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ φίλου ἀναλογιζόμενος καθ' ἑαυτὸν, πόσον ἐπλανήθη ἐπὶ τῶν ἐν ὄψει αὐτοῦ συμβάντων, ἀπώλεσε πᾶσαν πεποίθησιν περὶ τῆς ἀκριθείας τῶν ἱστορικῶν αὐτοῦ συγγραφῶν, καὶ τὰς ἐρρίψεν εἰς τὸ πῦρ.

Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο χρησιμεῖει κάλλιστα πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς ὑψηλῆς ἐπόψεως τοῦ Κ. Γκιζώτου, ὅστις δὲν ἀπεσοδῆθη ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ράλλαίου εἰς ἀναζητήσιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, ἐκτοτε ἀρξάμενος νὰ πλουτίζῃ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν δι' ἔργων, τῶν ὁποίων εἰς οὐδένα συγγράφοντα ἢ σκεπτόμενον περὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἐπιτρέπεται ἡ ἀγνοία,

Τί ἐπίσειε τὸν Κ. Γκιζώτον ἐπὶ τοσοῦτους ἐνιαυτούς νὰ διδάξῃ καὶ συγγράφῃ περὶ ἱστορίας καὶ

αφού συνεμέθεζεν εις τόσας πολιτικές περιπλοκάς, και ως επιτηδεύς και συνετός οιακονόμος επί μακρόν διεύθυνε την ακανθώδη πορείαν των πραγμάτων, αίφνης καταβλήθεισ διὰ τῆς φοβερωτέρας καταγίγδος, ἧτις μέχρι περάτων διέσεισε τὴν Εὐρώπην και τὰς ἐδραιωτέρας πεποιθήσεις ἐκλόνησε, και τὴν μορφήν των καθεστῶτων μετέβαλε, και ὅλους ἀνέτρεψε τοὺς φραγμοὺς, τοὺς πρὸς ὀχύρωσιν τῆς ἐλευθερίας ἐπινοηθέντας, και αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν κατέπνιξε, τί ἐπεισε λέγομεν τὸν Κ. Γκιζῶτον, ἐπανελθόντα πάλιν εις τὴν γαλήνην τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, νὰ ἐξακολουθήσῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ, ἢ και πλείονος ζήλου, ὡς ἤρξατο ἐν ἔτει 1812, τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, και ἀντὶ νὰ παραδώσῃ εις τὸ πῦρ τὰ πρὶν γεγραμμένα, ἀπεναντίας πολλὰ ν' ἀναθεωρήσῃ και νὰ φιλοπονήσῃ τελειότερα και νὰ προσθήσῃ και τὰ προκείμενα ἀπομνημονεύματα;

Τὴν ἐξήγησιν τοῦ σπουδαίου τούτου φαινομένου μᾶς δίδει αὐτὸς ὁ ἐξοχὸς Συγγραφεὺς. « Ολίγον ἐνδιαφέρει, κατ' αὐτὸν, νὰ γνωρίζωμεν τὴν φυσιογνωμίαν ἢ ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἢ νὰ μάθωμεν ἐκ τίνων ἰδιαιτέρων λόγων ἢ αἰσθημάτων ὀρμώμενος, κατὰ τὴν δεῖνα ἢ τὴν δεῖνα περίπτωσιν, ἀπεράσειεν ὁ, τι ἀπεφάσειεν, και ἐπραξεν ὅ, τι ἐπραξεν, ἢ νὰ ἔχωμεν ὅλας τὰς λεπτομερείας τῶν πολέμων και τῶν νικῶν κατὰ Μαξεντίου και Αἰκινίου. Αὐτὰ πάντα τὸν μονάρχην ἐνδιέφερον, ὅστις δὲν ὑπάρχει πλέον. Ὁ παρὰ τοσούτων σοφῶν καταβαλλόμενος ζῆλος πρὸς ἐξερεύνησιν αὐτῶν εἶναι συνέπεια τῆς δικαίας περιεργείας, ἢν ἐξεγείρουν μεγάλα ὀνόματα και μεγάλα ἀναμνήσεις. Ἀλλὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς εἰς τὸν χριστιανισμόν προσελεύσεως τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἢ διοικήσεως αὐτοῦ, αἱ πολιτικαὶ και θρησκευτικαὶ ἀρχαί, ἐφ' ὧν ἐθεμελίωσε τὴν βασιλείαν, αὐτῶν και σήμερον ἐνδιαφέρει τὰ μάλιστα ἢ γνῶσις, διότι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δὲν παρέρχονται, και ἐν αὐταῖς κείται ἡ ὑπαρξίς και ἡ δόξα τῶν ἐθνῶν, καθόσον μετέχουν ἢ στεροῦνται τῆς χρήσεως τῶν εὐγενεστέρων ἰδιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, και ἐντεῦθεν ἢ ἀνεπαισθήτως καταβιβάζονται εἰς ἀπορίαν, ποτὲ μὲν ἀναυδον, ποτὲ δὲ τεταραγμένην, ἢ πάλιν προσκτῶνται τὰ ἐγγύγια μακρᾶς εὐμερείας. »

Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Κ. Γκιζῶτου δύο ὑπάρχουν τρόποι ἱστοριογραφίας. Ἡ καταγίνεται και κατατρίβεται ὁ ἱστορικὸς νὰ συνάψῃ ὅλα τὰ γεγονότα καθ' ὅλην τὴν λεπτομερείαν αὐτῶν και τὴν ὅσον ἐνεστὶν ἀκριβείαν, συνθέτων ποικιλωτάτην εἰκόνα παριστάνουσαν τὴν διαδοχὴν και τὴν ἀλληλουχίαν των πραγμάτων μέχρι κεραιάς, και ἐμφανίζουσαν πρῶσωπα σκεπτόμενα και διαλογιζόμενα και λαλοῦντα και πράττοντα μετὰ πάσης ἐναργείας, ὡστε ἐκθαμβοὶ ἰστάμεθα ἀπέναντι τοῦ ζωηροῦ θεάματος ὡς αὐτόπται των πάλαι συμβάντων, των ὁποίων οὐδὲν μᾶς λανθάνει· ἀλλὰ τότε οὐδεμίαν ἐγγύησιν ὑπάρχει, ὅτι ἡ συγκίνησις ἡμῶν χρεωστείται μᾶλλον εἰς τὴν ζωηρότητα τῆς φαντασίας τοῦ ἱστορικοῦ, ἢ εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, διότι οὐδεμίαν λεπτομερεία εἶναι

πιστὴ και ἀξίπιστος και ἅμα εἰςχωρήσῃ εἰς τὴν διάνοιν ἡμῶν ὁ δισταγμὸς, ὅπως εἰς τὴν διάνοιν τοῦ Οὐαλτέρου Ραλλαιου, πρέπει νὰ παραδώσωμεν τὸ ἀπατήλον σύγγραμμα εἰς τὸ πῦρ. Ἡ πάλιν ὁ ἱστορικὸς, ὅσον ἐνεστὶ νήφων, και ἀποφεύγων νὰ εὐχαριστήσῃ ἀπλῶν περιέργειαν και πολυπραγμοσύνην, περιορίζεται εἰς τὰ μεγάλα συμβάντα, των ὁποίων εἶναι τὰ ἔγνη ἀνεξίτηλα, και ἐκ τῆς ὅλης κοινωνικῆς καταστάσεως μαρτυροῦνται, οὐχὶ ὡς παρερχόμενα και ἐφήμερα, ἀλλ' ὡς μόνιμα και συναπαρτίσαντα τὸν βίον τοῦ ἔθνους, εἰς ὃ παρέσχον τὰ στοιχεῖα τῆς προόδου και ἀναπτύξεως, ἢ παρενέβαλον προσκόμματα ὀλέθρια κατὰ τὴν πορείαν και παρεσιεύσαν τὴν παρακμὴν και πτώσιν. Τὰ καθέκαστα ἀπλῶς χρησιμεύοντα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνης και πρὸς σαφήνειαν, καὶ ἐπιπροσθούντα τὰ κύρια φαινόμενα και μὴ μεταβάλλοντα τὸν χαρακτήρα αὐτῶν, ἢ οὕτω, ἢ οὕτω ἐκτιθέμενα, δὲν παρέχουν κίνδυνον, μὴ πιστευόμενα κατὰ γράμμα, νὰ διασαλεύουν τὴν ἐν τῷ συνόλῳ ἱστορικὴν ἀλήθειαν, και μετὰ τὴν γοητείαν τῆς ἐπιτηδεύου πλοικῆς ν' ἀφήσουν τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ὀνείρου θερνῆς νυκτός.

Ἰσως νομίζει τις, ὅτι τοιαύτη ἡ ἱστορία, μὴ δίδουσα ἄκραν προσοχὴν εἰς τὰ καθέκαστα και μὴ ἐγγυωμένη, χάριν τῆς ἰδίας ὑπολήψεως, τὴν ἐσχάτην ἀκριβείαν αὐτῶν, εἶναι λίαν εὐχερῆς, ἀνευ εὐρείας μελέτης και βαθείας ἐρεῦνης ἀπλῶς ἰδεολογοῦσα.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦ τυχόντος ἔργον νὰ διαχωρίσῃ τὸ κύριον και τὸ πάρεργον, νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς ἱστορίας και νὰ ἐξάξῃ ἐκ τοῦ πολυκρότου και πολυμίχτου θορύβου τὰ γενικώτερα συμβάντα, ὅσων ἐπεκτείνονται αἱ συνέπειαι, δι' ὅλων των περιπετειῶν ἀναπόδραστοι και κυριεύουσαι τὸν νοῦν και τὴν καρδίαν των συναγωνιζομένων, κινουμένων ἐντὸς τοῦ κύκλου, τὸν ὁποῖον αὐταὶ διέγραψαν, και ὑπηρετούντων ἀνεπαισθήτως τὴν ἐκβασιν αὐτῶν, ἐνῶ νομίζουσι ὅτι διώκουν ἴδια συμφέροντα.

Ὅστις διέτρεξε τὰ συγγράμματα τοῦ Κ. Γκιζῶτου, ὅστις παρεκλούθησεν αὐτὸν ἀναλύοντα τὰ κοινωνικὰ στοιχεῖα τοῦ μεσαιῶνος και ἐξακριβοῦντα τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀξίαν, και ἐκμετροῦντα τὸν ἀνταγωνισμόν αὐτῶν, παραβάλλοντα δὲ ἐκάστοτε τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν και τὰ ἐκπληρωθέντα πρὸς τὰς θεωρητικὰς ὑποθέσεις και δεικνύοντα ἐν τῷ γενομένῳ τὴν ἀκριβείαν τῆς περὶ τοῦ ἐσομένου κρίσεως, ὅστις εἶδε πόσον δριμύεια ὑποτίθεται ἢ παρατήρησις τοιοῦτου ἱστορικοῦ, πρὸς ὅλα τὰ ἠθικὰ και θρησκευτικὰ και κοινωνικὰ και οἰκδήποτε φαινόμενα τρέψαντος ἐταστικὸν βλέμμα, και πανταχόθεν πορισθέντος διδόμενα πρὸς ἀνεύρεσιν των δεσποσάντων τὰ πνεύματα ἐλατηρίων, αὐτὸς ἐπέσθη βεβαιῶς, ὅτι εἶναι μὲν σπάνιον δῶρον ἢ φαντασία, ἀλλ' ὁ λαβὼν αὐτὴν κληρὸν ἀκόπως δρέπει τὸν στέφανον τῆς δόξης. Ἀπεναντίας ὅστις τολμᾷ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ὑπὸ τὴν ἐφήμερον ἐπιφάνειαν κεκαλυμμένα και ἐν τῷ βῶ των συμπαραθουμένων πε-

ριστάσεων νὰ διαγνώσῃ τὸν νόμον και τὸν ρυθμόν, ὅστις ἐπὶ μακρόν ἐπικρατεῖ, ἔωσού ἄλλος νόμος ἢ ἄλλος ρυθμὸς τὸν διαδεχθῆ, αὐτὸς γινώσκει ποίας μελέτης, ποίας ἀκνοῦ ἐξετάσεως και τῶν ἐλαχίστων, ὡς μῶλις παρὰ των λανθανομένων περὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν συγχρόνων μνημονευομένων, εἶναι καρπὸς ἢ τοιαύτη ἔρευνα. Καὶ ἐν τούτοις ὅλη ἡ ἀνυπολόγιτος αὐτῆ ἐργασία εἰς οὐδὲν συντείνει ἀνευ τοῦ ἐξοχου νοῦς, ὅστις δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γόνιμον και νὰ ἐξάξῃ ἐκ τῆς σκωρίας τὸ μέταλλον.

Εἰς τὰς πολυμαθεῖς ἐρεῦνας τοῦ Κ. Γκιζῶτου χρεωστοῦμεν τὰς πλείεστας ἰδέας, ὅσας σήμερον ἔχομεν περὶ τῆς πολυσυνθέτου φύσεως τῆς νεωτέρας κοινωνίας, χρήζουσας πρὸς τέλειον ἀπαρτισμόν και τοῦ δημοκρατικοῦ στοιχείου. Πῶς ταῦτα ἀνεφάνησαν ἐν τῇ νεωτέρᾳ κοινωνίᾳ, πῶς διεχωρίσθησαν, πῶς ἀλληλοδιαδόχως ἐπεκράτησαν, πῶς ἐν τῇ ἀποκλειστικότητι αὐτῶν οὐδαμῶς εὐδοκίμησαν, ἀλλὰ νέον προπαρασκευάσαν σάλον, και πῶς ἐν Ἀγγλίᾳ μόνῃ συμβλαστήσαντα ὀργανικῶς, παρέχουν τὴν ποθουμένην ἱκανοποίησιν εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, ὡστε ἀνευ πίεσεως μέρους τινος προχωρεῖ ὁ τοῦ ὄλου βίος, ἐλευθέρως και ἀβιάστως, ὡς διανοητικὴ ἀνάπτυξις, οὐδεμιᾶς χρήζουσα παρεμβάσεως ὑλικῆς και ἐξουσίας, εἰς τὸν Κ. Γκιζῶτον πρὸ πάντων χρεωστοῦμεν ὅ, τι σαφέστερον γνωρίζομεν.

Ἄλλ' ἐν Γαλλίᾳ οὐδέποτε τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐυρέθησαν πρὸς ἀλλήλα ἰσόπαλα, και τοι ὑπάρχοντα ἐν αὐτῇ ὡς ἐκ τῆς προγενεστέρως ἱστορίας, και δι' οὐδενὸς ἐκτάκτου συμβάντος, οὐδὲ διὰ τῆς καταστρεπτικωτάτης ἰσοπεδώσεως τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως προταξάσης τῆς ἐλευθερίας τὴν ἰσότητα, μειωθέντα, ὡστε ἀντὶ τριῶν νὰ μείνουν δύο, ἢ ἐν μόνον μετὰ τὴν ἀπορρόφησην των λοιπῶν, ἂν και ἡ σχετικὴ δύναμις ἀλλήλων μετεβλήθη και μεταβάλλεται διαδοχικῶς.

Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ὁ Συγγραφεὺς ἐν Προλόγῳ τῆς νέας ἐκδόσεως των περὶ ἱστορίας τοῦ ἐν Γαλλίᾳ πολιτισμοῦ μαθημάτων·

« Ὁ τυφλὸς φθόνος των ὑψηλοτέρων κοινωνικῶν τάξεων ἐπέφερον ἐν Γαλλίᾳ τὸ ναυάγιον ἐλευθερίας κυβερνήσεως. Ἀντὶ νὰ ἐνωθοῦν ἢ πρὸς συνασπισμόν ἢ πρὸς θεμελίωσιν και ἐξάσκησιν τῆς ἐλευθερίας, ἢ εὐγένεια και ἡ μέση τάξις ἀπεχωρίσθησαν, ἀγωνιζόμεναι ἢ ν' ἀποκλείσθουν ἢ νὰ ὑπερπηδῶσιν ἀλλήλας, και οὐδέποτε δεχόμεναι ἢ μὲν τὴν ἰσότητα ἢ δὲ τὴν ὑπεροχὴν. Ἀμφοτέρων αἱ ἀξιώσεις ὑπῆρξαν ἀδικοὶ κατ' οὐσίαν και μάταιαι κατὰ τὰ πράγματα. Ἡ ἐπιπόλαιος ὑπεροψία των εὐγενῶν δὲν ἐκώλυσε τὴν μέσην τάξιν ἐν Γαλλίᾳ νὰ ὑψωθῆ και νὰ φθάσῃ μέχρι κορυφῆς τοῦ πολιτικοῦ οἰκοδομήματος. Καὶ πάλιν ὁ ὀπίσωσιν νηπιώδης φθόνος τῆς μέσης τάξεως δὲν ἀπεστέρησε τὴν εὐγένειαν των πλεονεκτημάτων, ὅσα προέρχονται ἐκ τοῦ διασήμεου ὀνόματος των οἰκων και τῆς μακρᾶς κατοχῆς τῆς κοινωνικῆς θέσεως. Ἐν πάσῃ κοινωνίᾳ αὐξάνουσα και πιθανοῦσα ὑπάρχουν οἱ πρὸς τὰ πρόσω χωροῦντες και τὰ ἄνω

φθάνοντες. Ἐν πάσῃ δὲ κοινωνίᾳ μακροβίω καθίσταται και διαρκεῖ ἱεραρχία καταστάσεων και τάξεων. Ἡ δικαιοσύνη, ὁ ὑγιὴς νοῦς, τὸ δημόσιον συμφέρον, και αὐτὸ τὸ καλῶς ἐννοούμενον ἰδιωτικὸν ἀπαιτοῦν ἐκατέρωθεν τὴν παραδοχὴν αὐτῶν των φυσικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως. Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ αἱ διάφοροι τάξεις δὲν ἐδείξαν αὐτὴν τὴν ἐπιτηδείαν ἐπιείκειαν. Διὰ τοῦτο και αὐταὶ ἔλαβον τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ δύσνοος ἐγωϊσμοῦ, και ἡ Γαλλία ὅλη ὑπέστη δι' αὐτῶν τὴν αὐτὴν τιμωρίαν. Προτιμῶντες ἀναξιοπρεπῶς οἱ μὲν τὴν προπέτειαν, οἱ δὲ τὸν φθόνον, εὐγενεῖς και μέση τάξις ἐσμίκρυναν τὴν ἰδίαν ἐλευθερίαν, τὴν ἰδίαν δύναμιν, και τὴν ἀσφάλειαν των κοινωνικῶν ἀγαθῶν, ἀντὶ ν' αὐξήσουν ὅλα ταῦτα προσφερόμενοι δικαιοτέροι, προβλεπτικώτεροι και εὐπειθέστεροι εἰς τοὺς θεοὺς νόμους, τοὺς διέποντας τὴν ἀνθρώπινον κοινωνίαν. Ὡς ἐκ τούτου ἐφάνησαν ἀνάξιοι πάσης συμποναίας και συμπράξεως ἐπὶ σκοπῷ κοινῆς ἐλευθερίας και ἰσχύος, και παρεδόθησαν εἰς τὸν δαίμονα των ἐπαναστάσεων, ὃν κατέστησαν κυριάρχην τῆς Γαλλίας. »

Αὐτοὶ οἱ πικροὶ λόγοι ἀνακεφαλαιοῦν τὰς σκέψεις τοῦ ἐμβριθοῦς Συγγραφέως και πολυπειροῦ πολιτικοῦ περὶ τῆς αὐτοῦ πατρίδος, συγχρόνως δὲ μᾶς πληροφοροῦν ποῖαι αἱ περὶ κυβερνήσεως ἀρχαὶ αὐτοῦ. Ἐμμονον ἔχων σκοπὸν νὰ περιστείλῃ τ' ἀντίθετα και ἀντιφερόμενα, ὡστε νὰ μὴ πιέζονται ἀμοιβαίως, καθῆκον τοῦ κυβερνῶντος ἐνόμισε τὴν μετ' ἀκριβείας τήρησιν τοῦ ἴσου μέτρου, δι' οὗ δύναται νὰ παγιωθῇ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ εἰρήνη.

Ὡς ἐκ τούτου και κατὰ θεωρίαν και κατὰ πρᾶξιν ὁ Κ. Γκιζῶτος ἐκηρύχθη πολέμιος των ἐπαναστάσεων. Κατὰ θεωρίαν ἐκρίνε τὰς ἐπαναστάσεις ὡς βιαίας πράξεις, μὴ δυναμένας νὰ θεραπεύσουν τὸ ἀδικον τῆς βίας, καθ' ἧς ἐξεγείρονται· και τοιοῦτον εἰδείχθη πάντοτε τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν· διότι πάντοτε ὑπερέβησαν τὸ σκοπούμενον και ἐπέφερον ἀνωμαλίαν νέας χρήζουσαν διορθώσεως. Ἡ ἱστορία μέγχι τοῦδε δὲν διέψευσε τὴν κρίσιν ταύτην, οὔτε ἐδείξεν ὅτι ἀνευ δικαίας συνθήκης, καθιερούσης ἀμοιβαίας παραχωρήσεις, εἶναι ἐφικτὴ εἰρηνικὴ διάλυσις. Ἄν ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1789 περιέχῃ τὴν τρανωτέραν ἀπόδειξιν, μήπως ἢ τοῦ 1848 ἀνέτρεψεν αὐτήν; Δὲν ὑπῆρξε λοιπὸν ὁ Κ. Γκιζῶτος ζηρὸς θαυμαστῆς τοῦ Ἀγγλικοῦ πολιτεύματος, πιστεύων ὅτι δύναται νὰ μεταφυτεύσῃ αὐτὸ τοῦτο ἐν ἄλλῃ χώρᾳ, ὅπου δὲν ὑπάρχουν αἱ αὐταὶ συνθήκαι πρὸς ἐπιτυχίαν· ἀπεναντίας ἀπ' ἀρχῆς ἠγάπησε τὸν συνταγματικὸν χάρτην, ὁποῖος ἦτο, και τοι ἀτελής, βλέπων ἐν αὐτῷ τὰ στοιχεῖα μελλούσης ἀναπτύξεως, πρὸ πάντων ὅμως ὡς συνθήκην εἰρήνης, παρέχουσαν εἰς πάντας τὴν ποθουμένην ἱκανοποίησιν διὰ τῆς ἐμφορονος και σκοπίμου χρήσεως των ἀπονεμομένων πλεονεκτημάτων.

Ἐλεύθερος τύπος, ἐλεύθερον βῆμα και ἐλεύθεροι ἐκλογαὶ οὐδενὸς ἄλλου χρήζον πλὴν ἐλευθεροῦ αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον οὐδὲν γράμμα χάρτου παρέχει, πρὸς ἐγγύησιν ἀδιαφιλονεικῆτου νίκης των ὄντως ἀξίων αὐ-

της δια τῆς ὑπεροχῆς τῆς διανοίας. Ὅπου τὸ ἐκ τῆς ἐλευθέρως συζητήσεως προκύπτει δημόσιον πνεῦμα καθίσταται ὁ αἰρετός κριτὴς τῶν διαμαχομένων, εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ καθαιρεθῇ ἡ ἀμέτοχος δικαιοσύνης ὕλικὴ δύναμις, ὡς πρῶτος καὶ τελευταῖος λόγος τῶν κρατούντων.

Εἰς τοῦτο κατέγινε καὶ διὰ τῆς πράξεως πάντοτε ἀνορθούμενος κατὰ τῆς ἀναρχίας, οὐδὲ τὰ ἐφ' ἡμέρα συμβάντα ἐσάλειψαν πεποιθήσιν, ἧτις καὶ ἐκ τοῦ ἠθικοῦ προορισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας ὀραῖται, καὶ τὴν πείραν τῆς ἱστορίας ὅλης ἔχει πρὸς ὑποστήριξιν. Δὲν θέλομεν ἀπορήσει λοιπὸν, ἀν' ἡ θύελλα τοῦ 1848, ἀνατρέψασα τὴν Κυβέρνησιν, τῆς ὁποίας ὁ Κ. Γκιζώτος ἦτον ὁ νοῦς, δὲν συνήρπασε συνάμα καὶ τὰς πεποιθήσεις αὐτοῦ.

« Ἐξ καὶ τριάκοντα ἔτη, ὡς λέγει, παρήλθον, καὶ κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα ὀκτωκαίδεκα ἔτη συνειργάσθην πρὸς θεμελίωσιν ἐλευθέρως κυβερνήσεως. Ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς ἐμὲ ἐπέκειτο τὸ φορτίον, καὶ ἐν τούτοις ἡ κυβερνήσις αὕτη ἀνετράπη. Δὲν ἐδοκίμασα μόνην τὴν ἀνυπολόγιστον δυσχέρειαν τῆς μεγίστης ταύτης ἐπιχειρήσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν πικρὰν τῆς ἀποτυχίας· τὸ λέγω ὅμως ἄνευ σκεπτικοῦ ἐνδοικισμοῦ ἢ ἐπιτετηθευμένης μετριοπροσύνης, ὅτι σήμερον ἀναγινώσκων ὅσα ἐν ἔτει 1821 ἔγραψα: *Περὶ τῶν μέσων τῆς κυβερνήσεως καὶ περὶ ἀντιπολιτεύσεως κατὰ τὴν ἐνεστώσαν τῆς Γαλλίας κατάστασιν*, σχεδὸν ἀμικτον δοκιμάζω εὐχαρίστησιν. »

Τ' ἀπομνημονεύματα, τῶν ὁποίων ἐφάνησαν ἤδη οἱ δύο πρῶτοι τόμοι, χρεωστοῦμεν τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ ἀτάραχον φρόνημα, τὸ ἐμπέδωθ' ἐν τῷ παντὸς τοῦ βίου καὶ αὐστηρῶς διαχωρίζον τὸ πρόσκαιρον τοῦ ἀδιαπτώτου. Ὁ συνταγματικὸς χάρτης τοῦ 1814, ἀνακαινισθεὶς ἐν ἔτει 1830, ἐνεστασίαθη ἐν ἔτει 1848, ἀλλ' αἱ ἐγκείμενα ἐν αὐτῷ ἀρχαί, καίτοι ἡρεμοῦσαι καὶ ἀρναί, δὲν συνετάφησαν.

Εἶναι μακρὰν ὁ περιόδος πολιτικὸς νὰ νομίζῃ, ὅτι διὰ συγγραφῶν μέλλει νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐπάνοδον τῶν ἀρχῶν τούτων πρὸς τὸ ἀρμοδίον χρόνον, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους, περὶ πολλοῦ ποιεῖται νὰ δεῖξῃ πῶς συνεμέθεζεν ἢ ὡς διερμήνευεν, ἢ ὡς ἐκτελεσθῆς αὐτῶν, ὅτε ἐκράτουν.

« Δημοσιεύω, λέγει, τ' ἀπομνημονεύματα ἐτι ζῶν. ἐνόσω εἶμαι παρὼν νὰ δώσω περὶ αὐτῶν λόγον. Δὲν γράφω ἐξ ἀκηδίας ἀέργου βίου, οὔτε διὰ ν' ἀνοιζῶ εἰς παρελθούσας διαμάχας μικρὰν παλαιστράν μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς μεγάλης. Ἐπιθυμῶν ὅμως νὰ μεταδώσω εἰς τοὺς κατόπιν ἐρχομένους καὶ μὴ ἀπληχρῶν τῶν δοκιμασιῶν, εἰς ἃς ὅλοι ὑποκείμεθα, μικρὸν τι μέρος τοῦ φωτός, τὸ ὅποιον εἰς ἐμὲ ἐπέλαμψεν, ὅτε ὑπέστην τὰς ἰδίας. Ἡ ἡμέρα τῆς ἱστορίας εἰσέτι δὲν ἐφθασε δι' ἡμᾶς, τῆς ἐντελοῦς καὶ ἐλευθέρως τούτῃσιν ἱστορίας, ἄνευ παρασιωπητέως τινος περὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων. Ἀλλὰ δύναμις ἐλευθέρως νὰ ἐξιστορήσω τὰ κατ' ἐμὲ, ὅτι ἐνδομύχως ἐσκέφθην, ἠσθάνθην καὶ ἐζήτησα ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πατρίδος

μου· καὶ ὅ,τι ἐσκέφθην, ἠσθάνθην καὶ ἐζήτησαν μετ' ἐμοῦ οἱ πολιτικοὶ φίλοι, μεθ' ὧν συνέπραξα, τί ὑπῆρχεν ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν, ὅτε ἐπράττομεν, καὶ τοῦτο πρὸ πάντων ποθῶ νὰ ἐκθέσω, ὥστε, καὶ τοὶ μὴ τυγχάνων τῆς ἐπιδοκιμασίας ὄλων, νὰ κατασταθῶ τοῦλάχιστον τοῖς πᾶσι γνωστός καὶ καταληπτός. »

Ὡς ὅλα τὰ συγγράμματα τοῦ Κ. Γκιζώτου, διακρίνονται καὶ τ' ἀπομνημονεύματα ταῦτα παντός ὁμοίου ἔργου, οὐ μόνον διὰ τῶν ὑψηλῶν ἰδεῶν, ὅσας περιέχουν καὶ διὰ τῶν ἐμβριθῶν κρίσεων περὶ τῶν σπουδαιοτέρων πραγμάτων, ἀλλὰ, καὶ τοὶ περὶ γνωστών καὶ παντοιοτρόπως συζητηθέντων, ἐμφαίνου πάντοτε νέαν τινα ὄψιν καὶ νέας περιστάσεις, ὥστε θέλγεται ὁ ἀναγνώστης μὴ βαδίζων διὰ τῆς τετριμμένης ὁδοῦ, ἀλλὰ δι' ἀγνωστων ἀτραπῶν καὶ πάντοτε πρὸς τὰ ἐξοχα ὀδηγούμενος.

Εἶναι μακρὰν τ' ἀπομνημονεύματα ταῦτα τῶν συνήθως ἐκδιδομένων παρὰ τῶν φιλοτιμουμένων νὰ δεῖξουν ἐκυτοῦς ἐν πᾶσι μετασχόντας, πάντων ἀντιληφθέντας καὶ περὶ πάντων σκεφθέντας κατὰ τὸ ὀρθότερον. Τ' ἀπομνημονεύματα τοῦ Κ. Γκιζώτου ἀπέχουν πάσης ἐπιδείξεως, καὶ ἀντὶ νὰ μεγαλοποιῶν σμικρύνουν τὸ μέρος τοῦ Συγγραφέως. Ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ δὲν περιέχουν συναπτὴν διήγησιν τῶν συμβάντων κατὰ ἱστορικὴν ἐκθεσιν, ἀλλὰ, ὡς μέλλοντα νὰ χρησιμεύσουν διὰ τὴν σύγχρονον ἱστορίαν, προβαίνουν μὲν χρονολογικῶς, ἀλλ' αἱ ἐποχαὶ ὄλων τῶν σπουδαίων καὶ κρίσιμων συμβάντων ἐπιτηδεύει σημαίνονται διὰ περιστάσεων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀγνώστων καὶ ἀνεκδοτικῶν, πάντοτε δὲ ἐχούσων σχέσιν ἢ πρὸς τὰ φρονήματα, ἢ τὰς διαθέσεις, ἢ καὶ αὐτὰς τὰς πράξεις τοῦ Συγγραφέως. Οὕτω ὁ πρῶτος τόμος ἀπὸ τοῦ 1814 φθάνει μέχρι τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1830. Ἀπὸ τοῦδε ὅμως ἡ διήγησις γίνεται ἐκτενεστέρα, ὥστε ὁ δεύτερος τόμος μόνις περιλαμβάνει τὰ δύο ἐπόμενα ἔτη.

Τὸ μέγα διαφέρειν, τὸ ὅποιον παρέχουν τ' ἀπομνημονεύματα, συνίσταται πρὸ πάντων εἰς τὴν ἐκθεσιν αὐτῆς τῆς κυβερνητικῆς ἐπόψεως, ἐνεργητικῆς καὶ δραστηρίου περιστολῆς τῶν μὴ συμμορφουμένων πρὸς τὸ σέβας τοῦ ἐγγυωμένου τὴν ἐλευθερίαν ὄλων χάρτου.

Ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ 1848, λαλῶν ὁ Συγγραφεὺς μετὰ τοῦ Μετερνίχου, ἐξηγήσατέ με, τὸν ἔλεγε, πῶς ἔγινεν ἐν Βιέννῃ ἐπανάστασις, διότι, γνωρίζω μὲν πῶς ἐξεβράγη ἐν Πηρισίοις, ἀλλ' ἐν Βιέννῃ, ὑπὸ τὴν διοικητικὴν ὑμῶν, ὄλωσ' ἀγνοῶ.

Εἰς ταῦτα ὑπομειδῶν ἀπήντησεν ὁ Μετερνίχος· « Ἐγὼ ἐνίοτε διώκησα τὴν Εὐρώπην, τὴν Αὐστρίαν ὅμως οὐδέποτε. »

Ὁ Κ. Γκιζώτος ἐζήτησε λοιπὸν νὰ διοικήσῃ, καὶ τὸν ρυθμὸν αὐτῆς τῆς διοικήσεως πρῶτος ἐχάραξεν ὁ Καζιμίρος Περίερος.

Δὲν δύναμις βεβαίως νὰ παρακολουθήσωμεν τὸν Συγγραφεὴ δι' ὅλης τῆς ποιικιλίας τῶν διηγημάτων ἀνακεφαλαιούσιν τὰ ἐπισηλῆ βήματα τῆς Παλι-

ορθώσεως, ἢ ἀπεικονίζοντα τοὺς κινδύνους τῆς μεταπολιτεύσεως, μόνις ἀναγκαισιθεῖσας ἀπὸ τῆς δημοκρατίας καὶ παλαιούσης κατὰ τοῦ ἀναρχικοῦ πνεύματος. Καὶ τοὶ ἀναρμόδιον νὰ κρίνωμεν περὶ τῶν ἀποσιωπωμένων, ἐκ τῶν ἱστορουμένων ὅμως βλέπομεν προφανῶς μαρτυρουμένην τὴν μετριοπάθειαν, τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν ὀρθότητα τῆς κρίσεως, οὐδέποτε διαστρεφόμενῶν ἢ στενοχωρουμένων τῶν πραγμάτων πρὸς ἀδικον ψόγον ἀντιπάλων ἢ πρὸς πίσωσιν τῆς ἰδίας γνώμης. Ἐν πᾶσιν ὑπάρχει σπουδαία διδασκαλία, οὐχὶ πρὸς μόνην ὀρθὴν ἀντίληψιν τῶν γαλλικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὀρθότεραν γνώμην περὶ τῶν ἀνθρωπίνων χαρακτήρων καὶ τῆς δι' ἐλευθέρων θεσμῶν διοικήσεως.

Πόσον ἀπέχει ὁ Συγγραφεὺς τοῦ νὰ κρίνῃ τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ πράγματα ὡς φερόμενα κατὰ τὸν βῶρον ἀκαταλόγιστον τινὸς ἀνάγκης, ἢ προσαρμοζόμενα εἰς ξηρὸν τύπον θεωρητικῶν σχημάτων καὶ οὐδὲν πλέον ἐμφαίνοντα, αὐτὸς οὗτος ὁμολογεῖ, λέγων ὅτι· « Κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους καὶ οἱ εὐφύεστεροι κλίνουν εἰς τὸ ν' ἀψηφῶν περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν προσώπων, ἐν τοῖς συμβαίνουσι βλέποντες μόνον τ' ἀποτελέσματα γενικῶν αἰτίων ρυθμιζόντων τὸν βῶρον αὐτὸν, καθ' ὃν οἱ συναναμιγνύμενοι εἶναι ἀπλῶς κολυμβήται παρασυρόμενοι ὑπὸ τοῦ βόθου, εἴτε κατ' αὐτὸν φερόμενοι, εἴτε ἀνθιστάμενοι. »

Κατὰ τοιοῦτον πνεῦμα ὁ ἀπεικονισμὸς τῶν προσώπων εἶναι ἀξιοθαύμαστος διὰ τὴν βραχυλογίαν, συνάμα δὲ διὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ἱστογράμματος καὶ τὴν ζωηρότητα τῆς ἀποχρώσεως, καὶ ὡς τέλειος τεχνίτης πάντοτε εὐδοκιμεῖ προτάττων ὁ Συγγραφεὺς τὸ χαρακτηριστικότερον, δι' οὗ ἐκφράζεται ἡ φυσιογνωμία. Ὡς παράδειγμα μεταξὺ πολλῶν, ἀλλὰ διότι περιέχει τὴν ἰδίαν ἐξομολόγησιν, ἀναφέρομεν τὰ περὶ Ὀδιλῶνος Βαρρῶτου·

« Ἐγὼ περὶ αὐτοῦ διττὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποίαν αἱ διενέξεις καὶ διαφωναίαι ἡμῶν δὲν ἐκλόνησαν.

« Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι κατ' οὐσίαν αἱ πολιτικαὶ ἡμῶν εὐχαὶ εἶναι αἱ αὐταί, καὶ ὅτι πάντοτε ἐζήτησεν, ὅπως ἐζήτησα καὶ ἐγὼ, διὰ τὴν πατρίδα ἡμῶν τὴν συνταγματικὴν μοναρχίαν καὶ αὐτὴν μόνην. Φρονῶ συγχρόνως ὅτι, ὅπως ἐνόησε τὰς συνθήκας αὐτῆς τῆς μοναρχίας καὶ τὴν πρὸς θεμελίωσιν αὐτῆς πολιτικὴν, ὑπῆρξεν εἰλικρινῆς καὶ ἐνεπνεύσθη ὑπὸ τοῦ κοινῆ συμφέροντος, οὐδέποτε ὑπὸ τοῦ ἰδίου. Ὡς περὶ ἀνθρώπου, τὸν ὅποιον ὑπολήπτομαι, ὁμιλῶ μετὰ παρρησίας. Ἐπὶ τῆς Παλινορθώσεως κάλλιστα πρὸς ἀλλήλους διακείμενοι, δὲν ἐβραδύναμεν ἐν ἔτει 1830 νὰ διαφωνήσωμεν. Αὐτὸς μὲν ἀνήκει εἰς τοὺς ἀνυπόπτους πολιτικούς, ἐπαναπαυομένους εἰς τὴν εὐθόρμητον καὶ πεφωτισμένην συνδρομὴν τῶν πολλῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ποθομένου ἀγαθοῦ. Ἡ γενναία αὕτη σχολὴ πολλάκις ὑπηρετήσασα τὴν ἀνθρωπότητα, τρέφουσα ὑπὲρ αὐτῆς τὰς ἀνωτέρας ἐλπίδας, ἀλλὰ πολλάκις ἐφάνη ἀπρόβλεπτος, καὶ ἐπισηλῆς, λησμονοῦσα τίνων φραγμῶν καὶ τίνων χαλιῶν χρῆζει ἢ ἀνθρωπότης, ὥστε αἱ ἀγαθαὶ ῥοπαὶ νὰ ὑπερτερῶσιν τὰς κακὰς. Οἱ ὀπαδοὶ αὐτῆς τῆς σχολῆς

εἶναι ἀμοίραι τῆς δυσπίστου συνέσεως, διὰ τῆς μικρᾶς πείρας ἀποκτωμένης, καὶ τοῦ αὐστηροῦ συνάμα καὶ ἐπιεικοῦς φρονήματος τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως, ὅποιον περιέχει ἡ χριστιανικὴ πίστις· οὔτε δεδοκιμασμένοι πρακτικοὶ εἶναι, οὔτε ἠθικολόγοι ἐμβριθεῖς, καὶ συχνάκις κινδυνεύουσι νὰ συντρίψουν τὴν κοινωνικὴν μηχανὴν, μὴ ἐκτιμῶντες τ' ἀναγκαῖα ἐλατήρια, ἐνῶ παραγνωρίζουν τὸν ἀνθρώπον καθ' ἐαυτὸν, μὴ δυνάμενοι νὰ δεῖξουν ἀγάπην ἄνευ κολακείας. Ὁ Κ. Ὀδιλῶν Βαρρῶτος ἐπίστευσε τὴν συνταγματικὴν κυβερνήσιν εὐχερεστέραν, ἢ ὅσον εἶναι ἀληθῶς, καὶ τοὺς ἀνθρώπους νουνεχστερούς· εἰς τοὺς ἐλευθέρους θεσμοὺς ἀπέδωκε πλείονα, ἢ ὅσην ἔχουν δύναμιν, πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἔθνους καὶ εἰς τὰ φῶτα τούτου πλείονα ἢ ὅσην ἔχουν ἀποτελεσματικότητα πρὸς ἐξάσκησιν ἐλευθέρων θεσμῶν. »

Διὰ νὰ δώσωμεν συγχρόνως παράδειγμα τῶν ἐμβριθῶν αὐτοῦ κρίσεων περὶ τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων τῆς πολιτικῆς, ἀναφέρομεν ὅσα λέγει περὶ τῆς σχέσεως Μονάρχου καὶ Ἰπουργοῦ, διηγούμενος τὰ μεταξὺ Λουδοβίκου Φιλίππου καὶ Περιέρου διατρέξαντα.

« Ὁ θρόνος δὲν εἶναι κενὴ ἔδρα, διὰ κλειθροῦ ἀσφαλισθεῖσα, ὥστε οὐδεὶς νὰ καθῆται ἐπ' αὐτῆς. Ἀπ' ἐναντίας ὁ ἐπ' αὐτῆς καθήμενος καὶ διάνοιαν ἔχει καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ἰδέας, καὶ αἰσθήματα, καὶ πόθους, καὶ θελήσεις, ὅπως ὅλοι οἱ ζῶντες καὶ ὑπάρχοντες. Τὸ καθῆκον αὐτοῦ τοῦ προσώπου, διότι ὅλοι ἔχουσι καθήκοντα ἐπίσης ἱερά, ἐκπηγάσει ἀναγκαίως ἐξ αὐτῆς τῆς θέσεως, ἢν κατέχει, νὰ κυβερνᾷ συμφῶνως πρὸς τὰς δημοσίας ἐξουσίας, τὰς καθιδρυθείσας διὰ τοῦ χάρτου, τῆς συγκαταθέσει, τῆς συμπράξεως, καὶ τῆς ὑποστηρίξει αὐτῶν. Τὰ καθήκοντα τῶν συμβούλων τοῦ βασιλέως εἶναι νὰ ὑποστηρίξουν περ' αὐτῷ τὰς αὐτὰς ἰδέας, τὰ αὐτὰ μέτρα, τὴν αὐτὴν πολιτικὴν, ὅσα νομίζουσι ἑαυτοὺς ὑποχρέους καὶ ἱκανοὺς νὰ στηρίξουν ἐν ταῖς βουλαῖς. Ὁ σύμβουλος τοῦ στέμματος χρεωσθεῖ νὰ φέρῃ εἰς σύμπνοιαν τὰς πολιτικὰς ἐξουσίας, οὐδέποτε ἐργαζόμενος, οἰαδήποτε ἐξ αὐτῶν νὰ ὑπερτερῆσῃ. Ἐν τῇ ἐλευθέρῃ πολιτείᾳ ἢ ἐπαγγελίᾳ τῶν ὑπουργῶν εἶναι νὰ συνάψουν εἰς ἀρμονίαν ἀπάσας τὰς ἐξουσίας, ὅπως συμφρονήσουν καὶ συμβαδίσουν. Τοιαύτη ἢ συνταγματικὴ κυβερνήσις, ἢ μόνη ἀληθῆς, ἢ μόνη νόμιμος καὶ ἢ μόνη ἀξιοπρεπής· διότι ὅλοι χρεωστοῦμεν νὰ φέρωμεν πρὸς τὸ στέμμα τοιοῦτον σέβας, ὥστε νὰ μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι κείται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς λογικοῦ καὶ ἐλευθέρου ὄντος, μεθ' οὗ διαπραγματευόμεθα, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ξηρὰ καὶ ἀψυχῶς μηχανὴ ἀπλῶς κατέχουσα θέσιν, ἢν ἠθελον καταλάβει οἱ φιλόδοξοι, ἀν' ὑπῆρχε κενή. »

Ἐντούτοις ἀποδίδοντες τὸν δίκαιον θαυμασμὸν εἰς τὸν διερμηνέα τοιοῦτων φρονημάτων, ὅστις οὐ μόνον διετύπωσε τὰς ὑγειεστέρας τῆς πολιτικῆς ἀρχὰς ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰς ἐπολιτεῖθη, οὐδόλους ἀποκρίπτων τὴν αὐστηρὰν περιστολὴν τῶν ἀνθρωπίνων ὀρμῶν, τῆς ὁποίας χρῆζον πρὸς εὐδωσίαν, δὲν πληροῦμεθα μελαγχολίας, βλέποντες καὶ τὰ μετὰ πά-

της ἐπινοίας καὶ εὐκρινείας καὶ ἀφοσιώσεως σχέδια τοῦ ἀνθρώπου ματαιούμενα ἐν ἀκαρεῖ, καὶ παίγνιον τῶν ἀγρίων ἀνέμων τῆς ἀναρχίας; Ἀλλὰ τὴν παρηγορίαν παρέχει πάλιν αὐτὸς ὁ Κ. Γκιζῶτος, ὅστις, καίτοι κατακρημνισθεὶς ἐκ τοιοῦτου ὕψους, εὕρισκε ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ διανοίᾳ ἀτάραχον γαλήνην, τὴν ὁποῖαν ὁ θόρυβος τῶν παρερχομένων καὶ βιαιῶν συμβάντων δὲν διασειεῖ, καὶ ὑπὸ τὸν αἴθριον οὐρανὸν ἐμβριθοῦς καὶ ἀπαθοῦς μελέτης, ὑπόσχεται αἰσιον μέλλον, ὡς ἀναφαίρετον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ παρέχει τὴν ἠδονὴν, τὴν ὁποῖαν ὁ Σένεκας χαρακτηρίζει, *Verum gaudium, res severa*.

Π. ΚΑΛΑΓΓΑΣ.

ΓΑΜΟΣ ΑΡΑΒΙΚΟΣ.

—ooo—

Ἀλγέριον, τὴν 27 Φεβρ. 1859.

Φίλιππε φίλε!

Ἀνέγνω ἐν τῇ Πανδώρα τῆς 15 τοῦ λήγοντος περιγραφὴν τῶν ἐν Κερασούντι περὶ τὸν γάμον ἐθιμῶν· τὸ κατ' ἐμὲ ἐπήνεσα τὸν γράψαντα, διότι ἡμέρα τῇ ἡμέρα μεταβάλλονται ἢ καὶ ἐξαφανίζονται τὰ ἔθιμα ταῦτα, τῶν ὁποῖων ὅμως ἡ γνώσις τόσῳ μᾶλλον εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸν μελετῶντα τὴν κατάστασιν τῶν κοινωνιῶν, ὅσῳ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πρὸ πάντων δὲν σώζονται γραπτὰ μνημεῖα ἱκανὰ νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτὸν εἰς τὰς ἐρεῦνας του. Πλὴν τοῦτου ἡ συμπάρθεσις τῶν καθ' ἡμᾶς ἐθιμῶν πρὸς τὰ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἀναδεικνύουσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ καὶ πάντοτε τὴν μεταξύ αὐτῶν καὶ ἡμῶν συγγένειαν, συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς ἀντίρρουσιν τῆς παραδόλου ἰδέας τὴν ὁποῖαν ἐκυσφόρησαν διεστραμμένοι κεφαλαὶ κατὰ τῆς ἡμετέρας καταγωγῆς. Τοιαῦτα δοξάζων θέλω φροντίσει ἅμα ἐπανελθὼν εἰς τὴν γῆν τῆς γεννησέως μου νὰ σοὶ κοινοποιήσω περιεργά τινα ἔθιμα· ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ δός μοι τὴν ἀδειαν νὰ σοὶ εἴπω ὀλίγα τιὰ περὶ τῶν ἀραβικῶν, τῶν περὶ τὸν γάμον ἐπίσης, ἅτινα καὶ ἐνταῦθα μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐξαλείφονται συνεργούντος τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ὅπως καὶ ἡμεῖς, οἱ πρεσβύτεροι μάλιστα ἐξ ἡμῶν, οὕτω καὶ οἱ Ἀραβες ἐπιποθοῦσι τὰς καθ' ἑκάστην οἰχομένας ταύτας συνθησίας, διότι γηράσκοντες γινόμεθα μᾶλλον λάτραι τοῦ παρελθόντος. Καὶ ἀλλόκοτον ἂν εἶναι τὸ ἔθιμον, ἀγαπῶμεν αὐτὸ ὅσακις μάλιστα καθιερώθη ὑπὸ τοῦ χρόνου· λησμονοῦντες ὅτι εἶχεν ὀχληρὸν, περιβάλλομεν αὐτὸ κατὰ φαντασίαν δι' ἀρετῶν ὅσας δὲν εἶχε, καὶ ἐνθυμούμενοι ὅτι ἔτερπεν ἡμᾶς νηπίους ὄντας, τὸ ὑπερεκθειάζομεν. Τοιαύτη δυστυχὴς ἢ ἀνθρωπίνη φύσις οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰ ἔθιμα, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Εὐεργέτησον ὅσον θέλεις τὴν πατρίδα σου ἢ καὶ τὴν οἰκουμένην αὐτήν· οἱ ὅμοιοί σου, ἂν δὲν σὲ κατατρέξωσι, βεβαίως δὲν θέλουσι σοὶ ἀποδώσει δικαιοσύνην πρὶν ἢ παρέλθῃς.

Ἴδου λοιπὸν πῶς ἐτελεῖτο ἐνταῦθα ὁ γάμος, καὶ πῶς σπανίως ἐτι τελεῖται ἐν τινι γωνίᾳ. Τὴν ἐσπέραν αὐτὴν τοῦ γάμου ὁ νυμφίος περιδέων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ καλύπτων αὐτοὺς διὰ τοῦ βουρνούλιου του, ἀναβαίνει ἵππον καὶ περιέρχεται τὴν πόλιν προγομμένων φανῶν καὶ μουσικῶν ὀργάνων. Δύο φίλοι κρατοῦσι τὸ ὑποζύγιον, καὶ τις ἄλλος φέρων πολυφυλλον καὶ ἀνθηφόρον δένδρον ἀνάπλεων λαμπάδων, προπορεύεται τῶν μουσικῶν· ἔπονται δὲ οἱ κεκλημένοι, καὶ μετ' αὐτοὺς τελευταῖος πάντων δαδούχος φωτίζων τὴν συνοδίαν διὰ δένδρου ὡς τὸ πρῶτον. Καὶ οὕτω πομπεύων ὁ γαμβρὸς ἔρχεται εἰς τὴν θύραν τοῦ θαλάμου ὅπου ἀναμένει αὐτὸν ἡ νύμφη, τῆς ὁποίας τότε κατὰ πρῶτον θά θαυμάσῃ τὰ κάλλη.

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν σοὶ στέλλω καὶ σχεδιογράφημα τῆς τελετῆς ταύτης.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ.

(Συνέχεια. Ἴδις φυλλ. 193, 194, 195, 201, 206, 210).

—ooo—

Κωλόρω. Χλευαστικόν. Κάθημαι πολλὴν ὥραν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἢ μένω εἰς τὸ αὐτὸ μέρος. *Τ' ἤρτες ἐδῶ κ' ἐκώλωσες;*

Κερόρω. Ἀλείφω τι μὲ κηρίον. Ῥήματα τοιοῦτου εἶδους μυρία δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν. Οὕτω λ. χ. λέγομεν γαρόρω, λαδρόρω, κρασόρω, ἀλευρόρω, κορριαχτίλω, κτλ. κτλ.

Ἀφόρητος. Ὁ μὴ φορεθεὶς (ἐπὶ ἐνδυμάτων). *Κερί ἀφόρητο, cera vergime.*

* Ἀρθ.

Ἐάνθη.

* Ἐλιά.

Μηλιά.

Κερασά.

Γαρουφαλιά.

Μυγδάλω.

δνόματα κύρια γυναικῶν.

Ἀγαπητσάρης. Ὁ εὐκόλως ἀγαπῶν, ὁ ἔχων καρδίαν διὰ τὴν ἀγαπᾶ. Ὁχι ἐπὶ ἔρωτος.

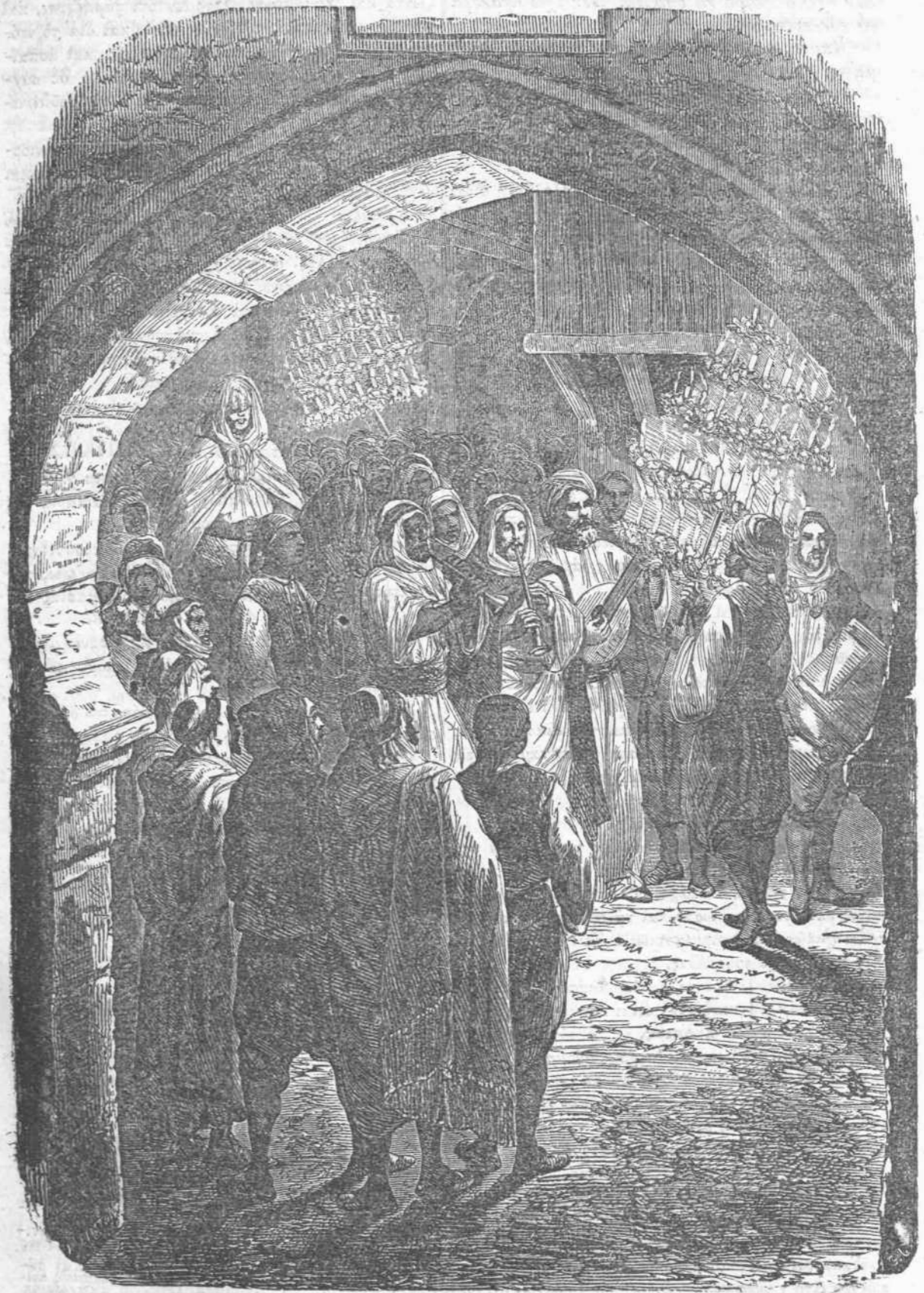
Γλυκοαίματος. Ὁ καὶ καλὸσαρκος, ἐκεῖνος εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν σάρκα εὐκόλως πληγὴ θεραπεύεται. *Γλυκοαίματος, καὶ ἀντι εὐάρεστος, συμπαθητικός.*

Ξυνοαίματος, ὁ καὶ κακόσαρκος. Εἰς ἐναντίαν τῆς τοῦ γλυκοαίματος σημασίαν.

Μαστραπᾶς. Πήλινον ἀγγεῖον, εὐγενέστερον τῆς κανάτας, τὸ ὁποῖον, ὡς κ' ἐκείνην ἐνίοτε, μεταχειρίζομεθα διὰ νὰ πίνωμεν νερὸν ἢ διὰ νὰ χύνωμεν ὅταν νικτῶμεθα. Δὲν ἔχει δὲ ὠρισμένον οὔτε μέγεθος οὔτε σχῆμα.

Ἀνάγκη. Ἀσθένεια δεινὴ καὶ δυσίατος. Συνήθως ἐπὶ πληγῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ ἀφροδισίων. Καὶ ῥῆμα ἀναγκέομαι καὶ ἀναγκεμμένος, ὁ πάσχων ἐκ τῶν τοιούτων.

Ἀνάκαρα. Αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις.

Γάμος Αραβικός.

Δὲν ἔχω ἀνάκαρα τὰ σηκωθῶ. Δὲν ἔχω ἀνάκαρα τὰ τὸν κωττάζω.

Ἡπατα. Λέγομεν μῶκοφες τὰ ἡπατα = μ' ἐτρόμαξες.

Κεφαλόκαλο. Τὸ κεφάλι τῆς σκάλας, τὸ ὑπεράνω τῶν βαθμίδων.

Ἀνεμόσκαλα. Κινητὴ κλίμαξ, δυναμένη νὰ μετακομισθῆ, ὡς λ. χ. ἡ τοῦ κτίστου.

Ἀνεμότρατα. Εἶδος τράτας οὕτω καλουμένη διότι συναίξει ὅ,τι τύχει, καὶ πολλάκις ἀντὶ ἰχθύων, ἀνέμους καὶ τριβήλους.

Ἀνεμοριπὴ, τύχη ἐναντία. Τὰ πῆρ' ἡ ἀνεμοριπὴ = ἐπίγαν κατ' ἀνέμου. Τὸ ῥοπή σώζεται ἀπαράλλακτον εἰς τὴν δημώδη φράσιν. Μιὰ ῥοπή καὶ ταῦτα πάντα, δηλ. ὅτι μία τῆς τύχης ῥοπή τὰ ἐσέκωσεν ἢ δύναται νὰ τὰ σηκώσῃ ὅλα.

Ξεδίνω. Τὸ καὶ γλεττάω. Διασκεδάζω. Καὶ Ξεδομένος, ὁ ἐκδοτος.

Ἀγαπαίζω. Ἐμπαίζω.

Ἀγαχαζάω. Τὸ καὶ ἄλλως ἀποστένω. Κουράζωμαι. Ἐν Κεφαλληνίᾳ δουλάζω.

Κοττόβραδο. Ἡ μετὰ τὸ δεῖλι πλησιάζουσα τὴν ἐσπέραν ὥρα.

Σύρπου. Ἐν Κερκύρα, σούρουπῶ. Ἡ μετὰ τὸ κοντόβραδο ὥρα, ἡ περὶ λύχνων ἀράς, ἀφ' ἧς καὶ μεταβαίνομεν εἰς τὸ βράδυ.

Φυλλολογᾶν. Γυρίζω τὰ φύλλα βιβλίου τινὸς χωρὶς νὰ τ' ἀναγινώσκω. Τί κάθουσαι καὶ φυλλολογᾶς;

Ταμπούρο. Τὸ Ἰταλ. tamburo, τύμπανον. Τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ ταμπούρου, λέγουσιν ἔν Κερκύρα δι' ἄνθρωπον ὑπερμέτρως ἀγαπῶντα τὰς διασκεδάσεις, τὴν ἐγγύριον δὲ αὐτῶν μουσικὴν, συνισταμένην εἰς τύμπανα καὶ σφυρίκτρας ὀνομάζουσιν ἰταλιστὶ Ταμπούρολιάκαρα.

Πέβω. Πέμπω.

Πράζω. Πράττω. Ἐν χρήσει εἰς τινὰς μόνον περιπτώσεις. Δὲν πράζεις καλά = δὲν φέρουσαι καλά.

Πράζω, εἰς ἄλλην σημασίαν· συνοικειούμαι μετὰ τινος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ νὰ δύναμαι νὰ τὸν ζυγίζω ἠθικῶς ὅσον πραγματικῶς ἀξίζει. Δὲν μ' ἐπράξες καὶ δὲν μὲ γνωρίζεις.

Κόσσεύω. Τρέχω, ἀλλὰ διαφέρουν τούτου Ἀρετεύω. καθόσον εἶναι σημαντικὰ μόνον τῆς διὰ τῶν ποδῶν κινήσεως.

Παίρομαι. Ἐπαίρομαι, ὑπερηφανεύομαι.

Τί μοῦ παίρεις στὰ κάλλη
Πῶς στὸν κόσμον δὲν εἶμ' ἄλλη;
ἔχω ἀγάπη ἐγὼ στὰ ξένα
Ποῦν' καλλίτερη ἀπὸ σένα
Πῶχει τὰ μαλλιά σκουλλίδες
Σὰν τοῦ ἡλίου τὲς ὀχτίδες
Πῶχει χεῖλι κοριλλιένιο,
Μάγουλο τριανταφυλλένιο. κτλ.

Σκαμπάζω. Παραπλήσιον τοῦ νογᾶν. Δὲν σκαμπάζεις ἀπὸ τέτοια = δὲν ἔχεις τῶν τοιούτων ἰδεῶν.

Ταράζωμαι. Κυρίως εἶναι τὸ σπασμωδικῶς κινουῖμαι. Διὰ τὸν μόλις ἀλιευθέντα ἰχθῦα τὸν εἰστέ

ζῶντα καὶ κινούμενον, λέγομεν ὅτι ταράζεται, καὶ ποτὲ κουνιέται ἢ ἀναδενύεται. Οὕτω καὶ διὰ τὸ νεόσφρακτον κρέας τὸ εἰστέτι πλήρες ζωῆς καὶ ἀσπαῖρον, ταράζεται λέγομεν. Καταχρηστικῶς δὲ συχνάκις καὶ ἀντὶ τοῦ κουνιῶμαι καὶ ἀντὶ τοῦ ἀναδενύομαι.

Πιτίζω. Ῥαντίζω ὄχι μὲ νερόν ἀλλὰ μὲ κονιορτώδη οὐσίαν, ὡς λ. χ. μὲ ἀλεύριον καὶ τὰ παρόμοια. (λέξ. μαγειρικῆ.)

Κοκκίζω. } Ῥαντίζω μὲ κοκκώδη οὐσίαν
Σπυροκοκκίζω. } ὡς λ. χ. μὲ ἄλας, μὲ γλυκάνισον, κτλ. (λέξ. μαγειρ.)

Ἀναβοκατεβαίνω. Ἀναβαίνω καὶ καταβαίνω ἐπανειλημμένως καὶ κατὰ συνέχειαν.

Παιδιαρίζω. Πράττω ἢ σκέπτομαι ὡς ἐὰν ἤμην παιδίον, ὅθεν καὶ παιδιάρλογο καὶ παιδιαροκαμώματα, λόγοι καὶ πράξεις ἀξία παιδός.

Παίδαρος. Ἐπίθ. Παῖς εὐτραφῆς, καὶ ἀνεπτυγμένους παρ' ἡλικίαν.

Στερενύομαι. Ὑστεροῦμαι.

Πισα. } Ὑβριστικὰ ἐπίθετα τὰ ὁποῖα χαρίζου-
Δίξα. } ται ἀμοιβαίως εἰς τὰ γυναικάρια. Ἡ
πίσα κ' ἡ δίξα = ἡ πομπευμένη.

Τελέσα. Ἄλλο ἐπίθετον τὸ ὁποῖον προστίθεται ἐνίοτε εἰς τὰ δύο πρῶτα. Ἴσως ἐκ τοῦ τελεύω, τὴν ἐτέλεψε δηλ. ἡ κακοήθεια. Περὶ τῆς σημασίας τοῦ τελεύω, ἴδε Ἐφ. τῶν Φιλομαθ. ἀριθ. 228.

Μυγιάζωμαι. Διώκω τὰς μυίας ἀπ' ἐπάνω μου.

Χαλαστής. Ὁ ἄσωτος. Καὶ ἀπολογέρης, κάτι ὀλιγώτερον.

Κράτο. Λέγομεν δὲν ἔχεις κράτο = δὲν ὑποφέρουσαι.

Φουντώνω. Λέγομεν ἐφούντωσ' ὁ πλάατρος = ἀπέκτησε φύλλα, ἐπύκνωσε. Λέγομεν δὲ καὶ μᾶς ἐφούντωσες, ἀντὶ μᾶς ἐγέμισες τὸν τόπον μὲ καπνόν. Καὶ ὡς ἀμετάβ. Ἐφούντωσ' ὁ τόπος, ἐπληρώθη καπνοῦ.

Σταυρόνω. Τὸ αὐτὸ καὶ Πιλατεύω. (Ἴδε Γλωσσάρ. Δραγοῦμη.)

Μπίλι. Τὸ ὄσπριον, τὸ ἀλλαχοῦ μπιέλι καὶ ἀρακάς.

Διαφορεῖομαι. Ὁφελούμαι, κερδίζω.

(Ἐπεταὶ συνέχεια.)

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ

τῆς ἐν ἔτει 1566 πολιορκίας τῆς Ἀρσινόης (*).

—000—

Ἡ 14 Ἰουλίου ὑπῆρξε τρομερὰ ἄμα δὲ καὶ μεγάλῃς δόξης παραίτιος πρὸς τὸν Λοδοβίκον Μαρτι-

(*) Ἀρσινόη, ἡ ἐν Κύπρῳ Φαμαγοῦστα (Fama Augusta), κτισθεῖσα ὑπὸ Ἀρσινόης τῆς ἀδελφῆς Πτολεμαίου τοῦ Φιλadelphου. Ἐκυριεύθη δὲ ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, τῶν Σταυροφόρων καὶ τῶν Ἑνετῶν.

νέγγον, ὑπερασπισθέντα τὴν θέσιν αὐτοῦ μετὰ καρτερίας τοιαύτης, ὥστε πάντες οἱ ἀγῶνες τῶν πολιορκητῶν ἐματαιώθησαν. Ἀκλόνητος ὁ Μαρτινέγγος ἐφύλαττε τὸ μέγα ῤῆγμα δι' οὗ ἐσκόπει νὰ εἰσβάλῃ ὁ ἐχθρὸς, ὅστις ὅμως ἀπελπισθεὶς συνεσώρευσεν ὑπὸ τὸ τεῖχος πλήθος δένδρων ῤητινωδῶν εἰς ἀ ἐνέβαλε πῦρ. Ἀποροῦντες τότε τί νὰ πράξωσιν οἱ πολιορκούμενοι, διότι κατέπνιγεν αὐτοὺς ὁ πυκνὸς καὶ δυσώδης καπνός, ἐδοκίμασαν νὰ σβέσωσι τὸ πῦρ χέοντες ἐπ' αὐτοῦ τὸν ὑπολειπόμενον ὀλίγον οἶνον· ἀλλὰ ματαία καὶ ἡ θυσία αὕτη καὶ ἡ ἐπὶ τρεῖς νύκτας ἀγρυπνία αὐτῶν· ἡ πυρκαϊὰ ἐπὶ τοσοῦτον ἠΰξησεν ὥστε ὁ χρονογράφος λέγει ὅτι ὠμοιάζεν ἐκρήξιν τῆς Αἴτνης. Καὶ σημειωτέον ὅτι οἱ ταλαίπωροι πολιορκούμενοι περιεκυκλοῦντο συγχρόνως καὶ ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ τῶν πολιορκητῶν· ὁ ἐπίσκοπος ἐφρονεῖθη ὑπὸ σφαίρας ἐντὸς τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

Πολλὴ ἦτο τῶν κατοικῶν τῆς Ἀρσινόης ἡ ἀθυμία, μεταδοθεῖσα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς καταπεπονημένους στρατιώτας. Ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν χριστιανὸς τις αἰχμάλωτος, διαφυγὼν τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων, ἐλθὼν ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ ἐχθρὸς εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς προσεχοῦς ἐλεύσεως τοῦ χριστιανικοῦ στόλου, οὕτινος, ὡς ἐλέγετο, ἐφάνησαν αἱ πρόπλοες νῆες πρὸς τὴν δυτικὴν ἄκραν τῆς νήσου, ἐφοβεῖτο φόβον μέγαν. Τοῦτο ἀκούσαντες οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἐσκίρτησαν ὑπὸ ἀγαλλιᾶσεως καὶ ἐλπίδος, καὶ εἰς τοσαύτας ἐνδείξεις χαρᾶς παρεδόθησαν κατὰ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ ὄχυράματα, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ ἐχθρὸς ἐνόησε τὰ διατρέχοντα. Καὶ λοιπὸν ἠθέλησε νὰ ὀρμήσῃ κατὰ τοῦ τεύχους καὶ κυριεύσει αὐτὸ πρὶν ἢ εὐρεθῆ μεταξὺ δύο στρατῶν· ἀλλὰ ποῖα ὄπλα νὰ μεταχειρισθῆ κατὰ τῶν ἀδαμάστων ἐκείνων ἀνδρῶν ἐνθαῤῥυνθέντων καὶ ὑπὸ τῆς εἰδήσεως; Καὶ ἐὰν ἐνίκα, τὴν νίκην ἐπρεπε νὰ ἐξαγοράσῃ διὰ χειμάρρων αἵματος· καὶ ποῦ νὰ ἐνταφιάσῃ τόσους νεκρούς, κατὰ τὰ κυνικά μάλιστα ἐκεῖνα καύματα, ἐνῶ καὶ σπιθαμὴ γῆς δὲν ἔμεινε περὶ τὸ φρούριον ἄνευ πτώματος; Ἔστειλε λοιπὸν κήρυκα πρὸς τὸν φρουράρχον Βραγαδῖνον καὶ ἐπιστολὴν ἐσφραγισμένην ἐντὸς χρυσῆς πείρας τῇ ἰδίᾳ σφραγίδι, δι' ἧς προσεκάλει αὐτὸν ἵνα παραδοθῆ ἔνσπονδος. α Εἰπέ πρὸς τὸν κύριόν σου, ἀπεκρίθη ὁ χριστιανὸς Λεωνίδας, ὅτι θέλω ὑπερασπισθῆ τὴν πόλιν μέχρι θανάτου. »

Εἰ καὶ τὰ τεῖχη ἦσαν κατεστραμμένα, ὅμως ὁ Μουσταφᾶς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀναβῆ αὐτά, φοβούμενος τὴν τε ἀνδρείαν τῶν ἀμυνομένων καὶ τὴν ὀλιγοψυχίαν τῶν ἰδίων στρατιωτῶν. Παρεσκεύασε λοιπὸν ὑπονόμους κατὰ τὰ μέρη μάλιστα ἐκεῖνα ὅπου ὑπέθετε τὴν ἀμυναν καρτερικωτέραν· τὴν δὲ 28 Ἰουλίου ἐνέβαλε πῦρ εἰς πέντε ἐξ αὐτῶν, δούς οὕτω τὸ σημεῖον τῆς γιγαντείου πάλης, ἧτις διήρκεσε τρεῖς ἡμέρας, εἰ καὶ ὁ Ὄθωμανὸς στρατηγὸς εἶχεν ὀρμισθῆ νὰ πορθήσῃ τὴν πόλιν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου.

Μόλις ἐξεῤῥάγησαν αἱ πέντε ὑπόνομοι διασείσασαι καὶ αὐτὰ τὰ θεμέλια τῆς νήσου, καὶ οἱ χριστιανοί, λέγει ὁ χρονογράφος, κατεποντίστησαν ὑπὸ

βροχῆς πετρῶν καὶ βελῶν, ἐνῶ αἱ σφαῖραι τῶν κανονίων ἐπιπτον ἀλλεπαλλήλοι ὡς οἱ κεραυνοὶ οὔτινες θέλουσιν ἀναγγεῖλαι τὴν συντέλειαν τοῦ αἰῶνος. » Οἱ χριστιανοὶ ἀπεμάχοντο τρώντι ὑπὸ σκιάν, ὡς οἱ τριακόσιοι τοῦ Λεωνίδου· διότι τοσαύτη ἦτο ἡ πυκνότης τοῦ κονιορτοῦ καὶ ὁ ἐκ τοῦ καπνοῦ ζόφος, ὥστε οὔτε οὐρανόν, οὔτε γῆν, οὔτ' ἐχθρούς, οὔτε φίλους ἔβλεπον.

Καὶ ὅμως ὁ Βραγαδῖνος ὅλως ἀτρόμητος ἐν μέσῳ τῆς τρομερᾶς ταύτης θυσίης, παρίστατο πανταχοῦ ὅπου ἡ ἀμυνα ἐφαίνετο ἀσθενεστέρα, οὐχὶ ἕνεκα θάρρους ἀλλὰ δι' ἔλλειψιν μαχητῶν, καὶ ἀτάραχος προσδιώριζε τὴν θέσιν τῶν στρατιωτῶν, τῶν ἱερέων οὔτινες ἐκράτουν διὰ τῆς μίας τὸν σταυρόν καὶ διὰ τῆς ἄλλης τὸ ὄπλον, καὶ τῶν γυναικῶν αὐτῶν αἰτνες ὡς μετεῖχον τῶν θλίψεων οὕτω καὶ τῶν ἀγῶνων τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Καὶ πολλὰ μὲν καὶ μέγιστα ἦσαν τὰ ῤῆγματα τοῦ τεύχους κατασταθέντα ἔτι μᾶλλον εὐπρόσιτα διὰ τῆς ἐκρήξεως καὶ δύο ἐτέρων ὑπονόμων· ἀλλ' οἱ πολιορκηταὶ καὶ τοὶ λυσσῶντες δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἀναβῶσιν αὐτά, ὡς ὑπερασπιζόμενα ὑπὸ τε τῶν ἀκαταμαχητῶν χριστιανῶν καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν παρ' αὐτὰ πτωμάτων. Ὁ Μουσταφᾶς ὅμως μὴ θέλων νὰ ἐνδώσῃ ἐπανελάβε πολλάκις τὴν ἐφοδὸν· ἀλλὰ μίαν ὥραν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ὑπεσημῆνατο τὸ ἀνακλητικόν, καὶ ὑπεχώρησε παραμυθουμένος ὅτι αὐτῷ μὲν ἦτο εὐκολὸν νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ πλῆθος τῶν φονευθέντων στρατιωτῶν, τῷ ἐχθρῷ ὅμως οὐχί, καὶ ὅτι τὴν δευτέραν φοδὸν ἐμελλε νὰ στέψῃ ἐπιτυχία.

Τὴν ἐπαύριον ἤρχισαν ἀπὸ πρωίας βομβοῦντα τὰ τουρκικὰ πυροβόλα ἐκ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης· καὶ συγχρόνως ἐξώρμησεν ἀγρίως βρυχώμενος ὀλόκληρος ὁ στρατός. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο Κυριακὴ· πῶς ἄρα ἀντέκρουσαν οἱ χριστιανοὶ τὴν αἰματηρωτέραν ταύτην ἐφοδὸν; ὁ χρονογράφος δὲν λέγει· ἐννεακίς ἐπανελάβον τὴν ἐφοδὸν οἱ πολιορκηταί, καὶ ἐννεακίς κατετροπώθησαν, ὥστε ὑπεχώρησαν ἀφάντες πλῆθος νεκρῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

Τῶν δὲ πολιορκουμένων ἡ φθορὰ δὲν ἦτο μὲν μεγάλη, ἀλλὰ σημαντικὴ διὰ τε τὸ εὐάριθμον τῶν στρατιωτῶν, τὴν ἀπώλειαν τῶν γενναιωτέρων, καὶ τὴν ἐξασθένεισιν τῶν ἐπιζώντων ἕνεκα τῶν τραυμάτων καὶ τῶν στερήσεων. Μόλις δύο μικροὶ ἄρτοι καὶ ὀλίγιστον ὕδωρ ἐδίδοντο πρὸς ἕκαστον στρατιώτην, καὶ κατ' αὐτὰς ἔτι τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἐμάχοντο ἐπὶ ὀκτῶ ἢ δέκα ὥρας ὑπὸ φλογερώτατον ἥλιον. Καὶ ὅμως ἀκλόνητος ἦτο ἡ πίστις ὄλων πρὸς τὸν Βραγαδῖνον, ὅστις ἔτρεφε πάντοτε τὴν ἐλπίδα ὅτι ἐμελλε νὰ φανῇ ὁ χριστιανικὸς στόλος. Καὶ δὲν συνεμερίζοντο μὲν οἱ περὶ αὐτὸν τὴν ἐλπίδα ταύτην, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐγόγγυζον.

Ἀλλ' ἀξιοθαύμαστον εἶναι πῶς τὴν 31 Ἰουλίου, εὐαρίθμους ἔχων στρατιώτας, καὶ αὐτοὺς ἡμιθανεῖς, ἀντέκρουσε τὴν ἐβδόμην καὶ τελευταίαν ἐφοδὸν τρεῖς ἐπαναληφθεῖσαν καὶ μέχρι μεσημβρίας διαρκέσασαν, εἴτε διότι καὶ ὁ ἐχθρὸς αὐτὸς εἶχεν ἐξασθενήσει ἕνεκα τῶν ἀλλεπαλλήλων μαχῶν, εἴτε διότι

κατήντησε να θεωρή ως υπερφυσίους τούς αντίπατοντας τοιαύτην καρτερίαν.

Ότε ο Βραγαδίνος επέσκηθη τὸ τελευταῖον τὰ τεῖχη, εὗρεν ὅλους τοὺς πύργους καταστραμμένους, ἐλόκληρον τὸ ἐξωτερικὸν τεῖχος μεταβεβλημένον εἰς ἐρείπια, καὶ τοὺς χάνδακας μεστοὺς πτωμάτων· τὸ δὲ χεῖρον, δὲν εἶχον πλέον οὔτε πυρίτιδα, οὔτε τροφὴν, καὶ σχεδὸν οὔτε στρατιώτας. Οἱ κεραυνοὶ τοῦ Λοδοβίκου Μαρτινέγγου, τοὺς ὁποίους ἔστρεμον οἱ Τούρκοι, ἐσίγων, διότι οὔτε ὕλη ὑπῆρχε πλέον, ἀλλ' οὔτε χεῖρες ἵνα κατασκευάσωσιν αὐτούς. Ἐνὶ λόγῳ, δὲν ἔμενον πλέον ἢ σπονδαὶ ἢ θάνατος· ἢ μᾶλλον οὐτ' ἐκλογὴ μεταξύ τῶν δύο τούτων ἔμενε, διότι ὁ Βραγαδίνος εἶχεν ἐπισήμως ὑποσχεθῆ πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀρσινόης νὰ συνθηκολογήσῃ, ὅτε ἐξήντησε τελευταίαν προθεσμίαν πρὸ πολλοῦ παρελθούσαν.

Τῶν ἀξιωματικῶν τινες, ἵνα μὴ μολύνωσι τὴν σημαίαν αὐτῶν, προέτειναν νὰ ἀνοίξωσι τὰς πύλας, νὰ ὀρμήσωσι ξιφῆρες κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ διαβῶσι διὰ μέσου αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ εἴποτε ἐπετύγγανεν ἢ ἀπόπειρα αὐτῆ, τί ἤθελον γενεῖ ἐπὶ τῆς νήσου ὅπου οὔτε ἄλλο φρούριον εἶχον οὔτε τρόπον ἀναχωρήσεως; καὶ πῶς ἤθελον κατορθώσῃ οἱ τοσοῦτον εὐάριθμοι καὶ ἀσθενεῖς στρατιῶται ν' ἀντιστάθωσιν εἰς ἐχθρὸν πεντηκοντάκις πολυπληθέστερον, ἔχοντα δὲ καὶ ἱππικόν;

Ἐνῷ τοιαῦτα συνεσκέπτοντο ἤλθε κήρυξ ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου φέρων προτάσεις· τοῦτο ἔχαροποίησε τὴν φρουράν, διότι ἐσώζετο ἢ τιμὴ τῆς σημαίας. Ὁ κήρυξ ἔλεγε ὅτι οἱ Τούρκοι θέλουσι τηρήσει τὰς συνθήκας εἰλικρινῶς ὡς καὶ ἐν Ρόδῳ καὶ ἐν Οὐγγρίᾳ.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ.

1. Ποῖος εἰς τῆς Πίνδου μ' ἔφερε τὰ ὄρη,
Ὅπου ὡς ὁ Νέρων κακουργῶν, ἠπόρει
Εἰς κακουργημάτων εἶδη ὁ Ἄλῃς;
Καὶ εἰσέτι φρίκης ἀνυψῶναι θρήνον
Ἡ ἀθλία πόλις τῶν Ἰωαννίνων,
Ἐδρα τοῦ θηρίου τόσον προσφιλέης;

2. Ἀτερπὴ τὰ πάντα· φόβον καὶ δειλίαν
Εἰς ἐκάστην βλέπεις φυσιογνωμίαν,
Εἰς τὰς ὀμιλίαις, εἰς τοὺς στοχασμούς·
Μόλις ἐδῶ, μόλις φαίνεται ὁ Ἕλληνας
Εἰς κτηνῶν ἐτρόπη ἀπαθῆ ἀγέλην·
Δὲν ἀκούει πλέον ἀνδρικοὺς παλμούς.

3. Πῶς ἀπεναρκώθη! πόσον μετεβλήθη!
ὦ! τῶν ἀναισθητῶν φύγωμεν τὰ πλήθη,
Ἡ ἀναπνοὴ των φέρει μολυσμόν.
ὦ Ἀθῆναι! χώρα πολιτῶν γενναίων,
Ἥτις εἰς τὰς ὄψεις ἐντυποῖς ὠραίων
Τῆς ἐλευθερίας τὸν χρωματισμόν·

4. Κ' ἔχουν αἱ παρθένοι γραφικὰ τὰ κάλλη,
Καὶ ἀγνόν τὸ βῆδον εἰς τὸ χεῖλος θάλλει
Τὸ μελωδικόν των καὶ ἐρωτικόν·
ὦ Ἀθῆναι! . . . μάτην σὲ ἐπικαλοῦμαι.
Μένω εἰς τὰ ξένα, καὶ ταλαιπωροῦμαι,
Ὅπου τοῦ Ταρτάρου ζῶτα ἢ εἰκὼν.

5. Παρακαταθήκην σ' ἄφησα πλουσίαν,
Ὅλην τῆς ψυχῆς μου τὴν περιουσίαν,
Ὅ,τι εἰς τὸν κόσμον δι' ἐμὲ γλυκὺ
Κ' εὐπειθῆς ἀγρίας ὑπερέτης Μοίρας
Μετὰ τῆς πικρᾶς μου ἐπλανήθησαν λύρας,
Ὅπου ἡ ἡμέρα φέγγει δουλική.

6. Τὸ πρῶτ' ἀνοίγω τὸ παράθυρόν μου
Καὶ τὸν ἀγρυπνοῦντα φέρω ὀφθαλμόν μου
Εἰς τὰ μακρυσμένα ποθητὰ βουνά·
Καὶ δακρύων πλήρης, πότε λέγω πάλιν
Εἰς τὴν πεφιλμένην τῆς μητρὸς ἀγκαλίαν
Τ' ἀπορφανευμένα θ' ἀσπασθῶ πτηνά;

7. Τὰ πτερά των μόλις εἶχον διαστείλει
Ὅτε ἡ μεγάλη συνετρέβη στήλη,
Ὅπου ἐκοιμῶντο τόσον ἀσφαλῆ,
Καὶ εἰς τὴν ζοφώδη ἔπεσαν κ' εὐρείαν
Ἐρημον τοῦ κόσμου, δίχως προστασίαν,
Ὅπου ἐμυκάτο θύελλα πολλή.

8. Μάτην ἢ ἀθῶα κλαυθμηρὰ φωνή των
Ἐλεος ἐζήτει· κεκλεισμένα ἦτον
Καὶ ψυχρὰ τὰ ὄψα τῶν διαβιτῶν.
Πόσον ἐσπαράχθη! καὶ ἀράς ὁποίας
Κατὰ τοῦ εὐσπλάγγνου πλάστου φρενητίας
Ἦρξ ἐν τῷ μέσῳ τρομερῶν νυκτῶν!

9. ὦ! θὰ μ' ἐνθυμῶνται, ἴσως τ' ὄνομά μου
Τώρα ἐκθωνοῦσι, καὶ ἡ συμφορὰ μου
Τὸ ἀδελφικόν των δάκρυ ἀποσπᾷ.
Φίλησέ τα, μητέρα! φίλησέ τα πάλιν.
Καὶ εἰς αἰσθημάτων τρυφερῶν κραυγῶν
Λέγε ἡ ψυχὴ μου πόσον τ' ἀγαπᾷ.

10. Καλλιόπη, κέντρον πάσης μου λατρείας,
ὄνειρον ὠραῖον, ἄστρον γοητείας,
Πῶς τὸν χωρισμόν σου τώρα θ' ἀνεχθῶ;

Ἄλλοτε ἐγγύς μου πάντοτε σὲ εἶχον,
Πάντα τῆς γοήσεως γλώσσης σου τὸν ἦχον
Ἦκουον, καὶ θυμῶς ποῦ νὰ κορεσθῶ;

11. Τώρα δὲν σὲ βλέπω, δὲν σ' ἀκούω τώρα.
Ἄλλη σ' ἔχει χώρα, μ' ἔχει ἄλλη χώρα,
Τώρα μᾶς χωρίζουν ὄρη φθονερά,
Τρομερὰ ποιηὴ μου! ἐκαταδικάσθη,
Ἐπειδὴ τοσοῦτον φλογερά ἠράσθη,
Καὶ ἀντεγαπώμην ἴσως φλογερά.

12. Μ' ἀγαπᾶς ἀκόμη; τ' ἀνθη μου φυλάττεις;
Ἀραβῶν ἀγάπης ἦσαν υπερτάτης,
Τρυφερὰ μνημεῖα, τρυφερῶν στιγμῶν.
Τὰ παρθενικά σου ἄρα φέρουν στήθη
Ὅ,τι νὰ προσφέρῃ, φίλη, ἡδυνήθη
Τῶν παλμῶν ἡ ὥρα καὶ τῶν σπαραγμῶν;

13. Ἠλιζες ν' ἀνάψουν δάδες Ἰμεναίων,
Κ' εἰς χορὸν παρθένων, ἐμπλεως ἀνθέων,
Ἐστεφανωμένη νὰ περιστραφῆς·
Ἠλιζες ν' ἀκούῃς ἐπιθαλαμικούς!
Τίς γνωρίζει ὅμως σήμερον ὁποίους
Στεναγμούς ἐκπέμπεις σύννοους, κατηφῆς;

14. ὦ! ἀ; ἡδυνάμην ὄνεις τοῦ αἰθέρου
Νὰ πετάξω ὅπου μὲ καλεῖ ὁ Ἔρως,
Καὶ ὁ φλογισμένος νοῦς μου μ' ὀδηγεῖ.
ὦ Ἀθῆναι! πᾶσαν μοι κατακρατεῖτε
Τέρψιν τῆς ζωῆς μου· σεῖς μὲ τυρανεῖτε.
Τὰ Ἠλύσειά μου ἢ Ζειρήν σας γῆ.

15. Θὰ σὰς ἴδω πάλιν, κ' ὑπὸ τῶν ἀστέρων
Τὴν γλυκεῖαν λάμψιν, τὸ ταχύ μου φέρων
Βῆμα πρὸς τὸν κῆπον τὸν Βασιλικόν
Θ' ἀπαντῶ τοὺς τόσον προσφιλεῖς μου φίλους
Μετὰ τοῦ προθύμου χαιρετῶντας χεῖλους
Τὸν γλυκύν των φίλον καὶ ῥομαρτικόν;

16. ὦ! ἰδοὺ τοὺς βλέπω· μ' ἐρωτοῦν ὅποιον
Εἰς τὴν ξενιτείαν ἄρα ἔζων βίον,
Ὁ Βυζάντιός μου μὲ καταφιλεῖ·
Τὴν ψυχράν μου χεῖρα ὁ Φλωρεῖας λαμβάνει,
Καὶ τὸν προσφιλεῖ μου βλέπω Μαυρογιάννη
Περὶ ποιημάτων νὰ μὲ ὀμιλῇ.

17. Χαίρετε, ὦ φίλοι! χαίρετε! πλὴν ποῖα
Τοῦ νοῦς ἀπάτη! ἐν τῇ ξενιτείᾳ
Ἄγνωστος, καὶ ξένος καὶ μονήρης ζῶ.
Αυστυχῆς! τὸ ἀνθος τῆς ζωῆς μου πρέπει
Μόν' ἢ ἀγωνία πάντοτε νὰ δρέπῃ,
Πάντοτε νὰ κλαίω καὶ νὰ φρικιῶ.

18. Φάντασμα κατέστην! πλέον δὲν μὲ μέλει
Ἄν ἡμέρα δύσῃ, ἢ ἂν ἀνατελλῇ,
Ἐὰρ εἴαν θάλλῃ, ἢ χειμῶν βροντᾷ.
Θέλω τῆς πατρίδος τὸν γλυκύν ἀέρα·
Ἐκ τοῦ Ἰμητοῦ μου θέλω ἡ ἡμέρα
Ἰπομειδιῶσα νὰ μὲ χαιρετᾷ.

19. Ὅπου πόθοι μ' ἔλκουν· ἰσχυροὶ καὶ τόσοι,
Ὅπου μὲ προσμένουν καὶ μὲ ἀγαπᾶσι,
Ὅπου ἀνετρέφην, κ' ὑπὸ γῆν ψυχράν
Ἐθαψα τὸν τόσον προσφιλεῖ πατέρα
Καὶ τὴν δυστυχῆ μου ἄφησα μητέρα
Εἰς ἀπελπισίαν καὶ εἰς συμφοράν.

20. Ἄν ταχέως πάλιν τύχη δὲν μὲ φέρῃ,
Ἄν εἰς τὰ φρικώδη τῆς Ἠπείρου μέρη
Ὅπου ἀλλοπίστου Χότζα ἢ φωνῆ
Ἐκ τῶν μιναρῶν τὸ Ἄλλαχ φωνάζει,
Καὶ ὁ Ἕλληνας δούλος κλαίων ἀτιμάζει
Τὴν γενναίαν φύσιν καὶ τὴν εὐγενῆ·

21. Ἐναντία τύχη ἂν μ' ἐγκαταλείψῃ,
ὦ! ταχέως θέλει ὁ ἀστὴρ μου λείψῃ
Ὅστις διετάχθη ὄσφ ζωὴ νὰ ζῆ·
Τότε, ἐρωμένη, πάτησε τὰ ἀνθη·
Ὁ ἀγαπητός σου, κόρη, ἐμαράνθη·
Μάτην νὰ συζῆτε ἠλιπίδες μαζῆ.

Ἰωάννινα, 1858.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΠΟΛΙΤΕΙΟΓΡΑΦΙΚΑ. Τὸ ἐν Βερολίῳ πολιτειογραφικὸν γραφεῖον ἐδημοσίευσε τὰς ἐξῆς εἰδήσεις· Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀπάσης τῆς οἰκουμένης ἀναβαίνει εἰς 4,288,000,000, ἦτοι ἐν μὲν Εὐρώπῃ 272,000,000, ἐν δὲ Ἀσίᾳ 755,000,000, ἐν Ἀφρικῇ 200,000,000, ἐν Ἀμερικῇ 59,000,000, καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ 2,000,000. Καὶ τῆς μὲν Εὐρώπης ὁ πληθυσμὸς διαιρεῖται οὕτω· Ῥωσσία 62,000,000, Αὐστρία 36,398,620, Γαλλία 36,039,364, Μεγάλη Βρετανία μετὰ τῆς Ἰρλανδίας 27,488,853, Πρωσία 17,089,407, Τουρκία, 18,740,000, Ἰσπανία 15,518,000, δύο Σικελίαι, 8,646,922, Σουηκία καὶ Νορβηγία 5,072,820, Σαρδηνία 4,926,034, Βέλγιον 4,607,066, Βαυαρία 4,547, 239, Ὁλλανδία 3,467,547, Πορτογαλλία 3,471,499, Ῥώμη 3,100,000, Ἑλβετία 2,494, 500, Δανία 2,468, 648. Ὑπὸ δὲ Ἀσίας οὕτω· Κίνα 400,000,000, Ἀνατολικαὶ Ἰνδία 174,000,000, Ἰνδικὸν ἀρχιπέλαγος 80,000,000, Ἰαπωνία 35,000,000, τὸ Ἰνδοστᾶν καὶ ἡ ἀσιατικὴ Τουρκία ἀνὰ 15,000,000.

Ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ, αἱ Ὁμόσπονδοι Πολιτεῖαι περιέχουσιν 23,191,676 κατοίκους, ἡ Βρασιλία 7,677,800, καὶ ἡ Μεξικὴ 7,664,520.

Ἐκ τούτων ὄλων 355 ἑκατομμύρια πιστεύουσιν εἰς Χριστόν, ἐξ ὧν 170 ἑκατομ. καθολικοί, 89 διαμαρτυρούμενοι καὶ 76 ὀρθόδοξοι. Οἱ Ἰσραηλιταὶ εἶναι 5 ἑκατομμύρια, ἐξ αὐτῶν δὲ 2,899,750, κατοικοῦσιν εἰς τὴν Εὐρώπην, δηλαδὴ 1,250,000 εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν Ῥωσίαν, 853,304, εἰς τὴν Αὐστρίαν, 234,248 εἰς τὴν Πρωσίαν, 192,176 εἰς τὴν λοιπὴν Γερμανίαν, 62,470 εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, 33,953 εἰς τὴν Ἰταλίαν, 73,998 εἰς τὴν Γαλλίαν, 36,000 εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν, καὶ 70,000 εἰς τὴν Τουρκίαν. Εἶναι δὲ καὶ 600 ἑκατομμύρια οἱ πρεσβεύοντες ἐν Ἀσίᾳ ἄλλα θρησκείματα, 160 ἑκατομ. οἱ Μωαμεθανοὶ καὶ 200 ἑκατομ. οἱ ἐθνικοί.

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ ἀπαριθμῆσει τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν οὐδὲ μνεία γίνεται τῆς Ἑλλάδος.

ΕΛΛΗΝΕΣ ΑΡΙΣΤΕΥΣΑΝΤΕΣ. Γινομένου ἐν Παρισίοις διαγωνισμοῦ ἱατρῶν, ἠρίστευσεν ὁ ἡμέτερος Κ. Πανᾶς, ἐσωτερικὸς ἱατρός τοῦ νοσοκομείου καὶ grand Lauréat, médaille d'or, τῆς ἐκεῖ ἱατρικῆς Σχολῆς· ὅθεν καὶ ἀπεδείχθη βοηθὸς τῆς ἀνατομίας εἰς τὴν αὐτὴν Σχολήν.

Ἐπίσης ἀριστεύσας ἐπηνέθη καὶ ὁ ἐκ Νάξου ἱατρός Κ. Καλλιούρταϊος. Οἱ λοιποὶ τῶν διαγωνισθέντων ἦσαν Γάλλοι, ἔνδεκα περίπου τὸν ἀριθμὸν.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὅπου συνήθως γυρίζουσιν αἱ τράπεζαι καὶ συνομιλοῦσιν οἱ θνητοὶ μετὰ τὰ ἐναέρια πνεύματα, ἐγένετο νέα τις ἀνακάλυψις· οἱ ἄνθρωποι ἠλεκτρίζονται, σπινθηροβολοῦσι, γίνονται περιλαμπεῖς, καὶ μεταδίδουσι τὸ πῦρ ἀνάπτοντες κηρία, κτλ. Ἰδοὺ δὲ πῶς· ἡ κατοικία σου νὰ ἦναι θερμὴ, ζέστην ἔχουσα εἴκοσι βαθμῶν τοῦ ἑκατοντάθμου θερμομέτρου, καὶ νὰ ἔχῃ τάπητας βελούδου καὶ τῶν Βρυξελλῶν. Ὁ θέλων τότε νὰ ἀκτινοβολήσῃ περιπατεῖ ἐλικοειδῶς ἐπὶ τοῦ τάπητος, χορεύει πόλκαν ἢ μαζούρκαν, ἢ καὶ τρίβει καλῶς τὸ πάτωμα μετὰ τοὺς πόδας του. Ἐντὸς ὀλίγου προστριβωμένων τῶν σανδαλίων ἐπὶ τοῦ τάπητος, ὁ φέρων αὐτὰ λαμβάνει τοιαύτην δύναμιν ἠλεκτρικὴν ὥστε μεταβάλλεται εἰς θεοζύλον. Ἐὰν ἦναι σκοτεινὸς ὁ θάλαμος ἡμπορεῖς νὰ χαράξῃς μετὰ τὸν δάκτυλόν σου γραμμάς ἐπὶ τοῦ τοίχου, ὁποίας χαράσσει καὶ τὸ θεοζύλον ὅταν τὸ τρίβῃς, καὶ νὰ ἀνάψῃς ἐπ' αὐτῶν τὸ σιγάρόν σου.

Ὁ σοφὸς Ἀμερικανὸς ὁ παρατηρήσας πρῶτος τὸ φαινόμενον τοῦτο λέγει, ὅτι αἱ γυναῖκες σπινθηροβολοῦσι πλέον τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀποδίδει τοῦτο εἰς τὴν λεπτότητα τῶν σανδαλίων των. Βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι αἱ γυναῖκες τῆς Ἀμερικῆς ἀνάπτουσι τὰ φυτίλια τοῦ ἀερίου μετὰ ἐν κλειδίον, ἢ μεταδίδουσι πῦρ εἰς τὸ οἰόπνευμα ἐγγίζοντες αὐτὸ μετὰ τὸν δάκτυλον· ἀνάγκη μόνον τὸ ἀναπτόμενον νὰ συγκοινωνῇ μετὰ τὸ ἔδαφος. Ἀλλὰ τί συμβαίνει; ἐὰν ἐπισκεπτόμενος κυρίαν σφίγγῃς, κατὰ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθος, τὴν χεῖρά της, εὐθὺς σὲ βομβοβολαί μετὰ τρομερὸν ἠλεκτρισμὸν καὶ σὲ καταπλέγει. Δὲν ἤρκει τάχα ὁ

ἀρχαῖος ἠλεκτρισμὸς μετὰ τὸν ὁποῖον κατέκαιον ἡμᾶς αἱ γυναῖκες, καὶ ἐφεῦρον καὶ νέον!

Κοινοποιοῦντες ταύτην τὴν ἀμερικανικὴν ἀνακάλυψιν προσθέτομεν τὸ σύνθημα ἐπιμύθιον τῶν παραμυθίων· « Οὐτ' ἐγὼ ἤμην ἐκεῖ, οὔτε σεῖς νὰ τὸ πιστεύσετε. »

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ. Κατὰ τὰς ἐκδοθείσας ἐπίσημους εἰδήσεις οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Πολιτείας τοῦ Νεοεβραίου ἔχουσιν ἔκτασιν 312,471 μιλίων καὶ πρὸς κατασκευὴν αὐτῶν ἐδαπανήθησαν 131,907,445 δολλάρια. Διαρκοῦντος τοῦ παρελθόντος ἔτους, 738 σιδηροδρομικῶν ἀμαξῶν διέτρεξαν 11,758,745 μίλια, καὶ μετεκόμισαν 11,250,073 ἀνθρώπους, αἱ δὲ φορτηγαὶ ἀμαξαὶ διέτρεξαν 5,417,456 μίλια καὶ μετέφεραν 3,473,725 τόνους ἐμπορευμάτων. Αἱ δαπάναι τῆς συντηρήσεως, ἐπισκευῆς κλ. ἀνέβησαν εἰς 13,502,966 δολλάρια. Εἰσπραχθήσαν δὲ 18,283,757 δολλάρια.

Ἐφρονεύθησαν 20 ὄδοιπόροι, δηλαδὴ εἰς πρὸς 562,504, καὶ ἐτραυματίστησαν 142. Ἐκ τῶν ὑπηρετῶν τῶν ἐταιριῶν ἐφρονεύθησαν 68 καὶ ἐπληρώθησαν 36, διότι, εὐρέθησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ὅπου διέβαινον αἱ ἀτμάμαξαι.

ΙΟΝΙΟΝ ΚΡΑΤΟΣ. Ἐκ τῶν ἑπτὰ νήσων αἰτίνας συγκροτοῦσι τὸ Ἴόνιον Κράτος οἱ Παξοὶ εἶναι ἡ μικροτέρα, καὶ ἡ Κεφαλληνία ἡ μεγαλύτερα. Ἰδοὺ δὲ καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν·

Κέρκυρα,	227 μίλ. τετραγ.	Κάτοικοι.	65,000
Παξοὶ	26	»	5,000
Λευκάς,	480	»	20,000
Κεφαλληνία,	248	»	70,000
Ἰθάκη	45	»	10,000
Ζάκυνθος	156	»	40,000
Κύθηρα	118	»	10,000
	<hr/>		
	10,100		220,000.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΙΣ.

—o—

Δημοσιεύσαντες ἐν τῷ φυλλαδίῳ 415 τὰ σύμβολα τριῶν ἀτμοπλοίων τῆς ἐταιρίας Παπαγιάννη, ἐλησημονήσαμεν νὰ παραθέσωμεν καὶ τὰ προσκειμένα ῥητά. Ἰδοὺ δὲ ταῦτα· ὑπὸ μὲν τοὺς Ἴπποκενταύρους τὰ ἐξῆς ἐκ τοῦ Ἡρόδοτου (Κλειῶ 62).

- « Ἐβρίπται ὁ ὁ βολος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
- » Θύνοι δ' οἰμήσουσι σεληνῆας διὰ κωτός. »

Ἰπὸ δὲ τὴν Ἄρτεριν τὸ ἐξῆς (αὐτ. 66).

- « Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δῶσα·
- » Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βλακηνφάγοι ἄνδρες ἔσσιιν,
- » Οἱ σ' ἀποκωλύσουσιν. Ἐγὼ δέ τοι ὄντι μεγαῖρω. »

Καὶ ὑπὸ τὸν πολεμιστὴν τὰ ἐξῆς ἐκ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως (Οὐραν. 26).

- « Παπκί, Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἦγαγες μαχεσομέ-
- » νους ἡμέας, οἱ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιοῦνται
- » ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς. »